د۱۳۸۱ لمریز دغبرگولي ۱٦

دافغانستان دبشري حقونو خپلواک کميسيون

ستراتيژيک پلان

او

دعمل پلان

۱۳۸۹ـ۹۲ هـ ش

۱۳۸۸ کب

د عمده اصطلاحا تو تعریف

اوسنی وضعیت	اوسني وضعیت د یوه پلان اوسنیو شرایطو ته اشاره ده او د دي وضعیت د پیژندلو لپاره د کېفي او کمي مالوماتو څخه کار اخیستل کېږي. د موجوده وضعیت په اړه مالومات په یوه زمانې موده کې راټولېږي او له هغه څخه د کچې د معیار یا د کار دپایلې د ارزوني په موخه ګټه اخیستل کېږي موجوده وضعیت د هر شاخص لپاره اړین دي او شاخصونو د کار د پایلو د ارزوني لپاره کارول کېږي.
د مالوماتو د راټولولو کاردود	د مالوماتو د راټولولو کاردود څخه منظور او مراد د شاخصونوپه اړه د مالوماتو د راټولولو چلند دي.
مالوماتي سر چېنې	وګړي، سازمانونه او خپروني چې له هغو څخه د شاخصونوپه اړه مالومات راټولیږي.
شاخص	د کچې مالومولو یو واحد دي چې بایدپه یوه مقیاس یا پیمانه اندازه شي خو د دریځ بیانوونکې نه دي. شاخصونه خنثي کارکړني دي او دغوره وضعیت څرګندوي نه دي .
د کار کړنې د میچونې اډانه	له دي اډانې څخه د اړینو راټول شویو مالوماتو د تنظیم په موخه کار اخیستل کیږي چې د ټاکل شویو پایلو د پرمختګ، ثبات او ارزونې ښکارندویه وي. دا اډانه د منظمو مالوماتو راټولولو د کار کړني لپاره زمینه جوړوي او د لاسرسي د بهیرپه تعقیب د منتظره پایلو سره مرسته کوي. دا اډانه د ګډونوالو، مرسته کوونکو، کارکوونکو، او کله کله د ګټه اخیستوونکوپه مشوره طرح او پري څارنه کېږي.
بریاوی	دهغه بریا ووټولګه ده چې دپراختیایي په پایله کې لاسته راغلې ده.
موندنې	د فعالیتونو په پایله کې دنیغ په نیغه خدمتونو او محصولاتو ټولګه ده.
مسؤولیت	مسؤول یا مسؤول کسان د هغو مالوماتو د راټولولو او تصدیق پیژندنه کوي، چې د وګړو او بنسټونو څخه تر لاسه شویدي.
پایله	د علت او معلول له اړیکې څخه په یوه تر لاسه شوي وضعیت کې د بدلون د کچې د مالومولو ستاینه ده.
د پایلو پر بنسټ مدیریت	یو مدیریتي چلند چې ستراتیژۍ، وګړي، سرچېنې، بهیرونه او اندازې د پریکړو د ښه والي، روڼوالي او ځواب ورکولوپه موخه سره رانغاړي.
غوره وضعیت	اشاره هغه وضعیت ته ده چې په راتلونکې یوه ځانګړي وخت کې ورته لاسرسي وشي، په یوه ځانګړي زماني مهال کې زموږ د بریاوو څرګندوي وي. غوره وضعیت د ګټه اخیستونکو، کارکوونکو او ګډونوالو سره د بحث یو روښانه او مانا لرونکې ټکې شمیرل کیږي.

د ډاکټرې سیما سمر پیغام

د افغانستان د بشري حقونو د خپلواک کمېسیونپه استازیتوب، خوشاله یم چې خپل استراتېژیک پلان د څلورو راتلونکو کلنولپاره (1392- 1389) تاسو ته وړاندې کوم. دا ستراتېژیک پلان د کمېسیون دغړو او کارکوونکو، د ملي او نړیوالو همکارانو د هڅو او نظرونو پایله ده دا پلان د کمېسیون د کار تګ لوري د څلورو راتلونکو کلنوپه بهیر کې ځانګړې کوي، په دې پلان کې مو د کمېسیون لپاره پنځه استراتېژیکې موخې ټاکلې دي. (۱) رهبري (۲) زده کړه (۳) څواکمنتیا (۴) ملاتړ (۵) څارنه او ارزونه. کمېسیون غواړي چې د ځانګړولومړیتوبونوپه ټاکني سره د خپل کار اغیزمنتیا پیاوړې کړي او له خپلو سرچېنو ګټه واخلي.

په افغانستان کې دبشري حقونو وضعیت پیچلي دي، امنیتي وضعیت کړکیچن دي او دا د دې لامل شوي چې خللک په تیره بیا زیان منونکې کسان لکه ښځې، ماشومان، معلولیت لرونکې کسان، کورني بې ځایه شوي په ټول افغانستان کې د خپلو بشري حقونو څخه برخمن نه شي. سره د دې چې ژمني، استراتیژګاني، او سیاستونه د بشري حقونو د ښه والي په موخه رامنځ ته شوي دي، خو ګڼ شمېر نارینه، ښځینه او ماشومان د شدیدي بیوزلۍ، بې روزګارۍ، تبعیض، او روغتیایي خدمتونو، ښوونځي او استوګنځي نشتوالي، له امله په بشپړه توګه ځوریږي. د بشري حقونود قانونونو اجرا هم د عدلي او قضایي اورګانو د کمزورۍ په دلیل محدود پاتي دي. د بشري حقونوپه اړه نا پوهاوي هم د دې لامل شویدي تر څو وګړي خپل حقونه تر لاسه نه کړي او د بشري حقونو څخه د ناسمو انګیرنو د سرغړونو د سپیناوي په موخه لکه اجباري ودونه، د ماشومانو ودونه، د روزني د حق نقض د ښځو د سیاسي کار او ګډون څخه ګټه اخیستل شویده.

د دې ستراتېژیک پلان په تر سره کولو کې کمېسیون د سترو ننګونو سره مخ دي، ځکه د دولت له خوا بودجه نه تامینیږي د تلپاتې تمویل نشوالې او د مرسته کوونکو سره د کمېسیون پرله پسې تړاو د کمسیسیون راتلونکې ثبات ګډوډوي.

ډېر کارونه پاتي دي او د کمېسیون بري د دولت، مدني ټولني او نړیوالي ټولني له همکارۍ سره تړاو لري چې د ټولو خلکو بشري حقونه په ټول هیواد کې د ود او د ملاتړ وړ وګرځي.

د تیرو کلونوپه بهیر کې د کمېسیون کارکوونکې په نه ستړې کېدونکو هڅوپه هیواد کې د بشري حقونو د دود او څارنې د ملاتړپه لار کې ثابت قدمه وو. زه ډاډمنه یم چې د ملي او نړیوالو همکارانوپه ملاتړ موږ کولای شو خپلو ګډو موخو ته ورسیږو او د ټولو نارینوو، ښځو او ماشومانو د بشري حقونوپه وضعیت کې د ټول افغانستانپه کچه ښه والې راولو.

ډاکټره سیما سمر

د افغانستان د بشري حقونو دخپلواک کمېسیون مشره

د اجراییوي رییس پیغام

د ۱۳۸۸ کال په بهیر کې د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کمېسیون خپلې هڅې د اغیزمن کارپه موخه ګړندي کړي او ۱۳۸۹-۱۳۹۲ کلونولپاره د یوه نوي ستراتیژیک پلان چمتو او رامنځ ته کول د دې هڅو یوه برخه ده. دا ستراتیژیک پلان په ټول هیواد کې د ۵۰۰ کسانو د مشورو محصول دي او موږ د هغو څخه چې خپل نظرونه وړاندیزونه او کتني یې موږ سره شریکې کړې مننه کوو او د هغوي ګډون او برخه اخیستنه د دې لامل کېږي چې دا پلان په ټول هیواد کې د لومړیتوبونو او اړتیاوو منعکس کوونکې اوسي.

کمیسیون د رامنځ ته کېدو له مهاله د ۱۳۸۱ کال راهیسي بریاوي لري اوپه دې لړکې د خپلومسؤلیتونو او واکونو د اجرا پر مهال د سترو ننګونو سره مخ شوي هم دي. دا استراتژیک پلان موږ پیاوړي کوي او د کمزوریو د منځه وړلو لارې چارې په ګوته کوي. ګوابنونه له منځه وړي او نوي فرصتونو ته زمینه جوړوي.

کمېسیون ویاړي چې یو د درناوي وړ اورګان دي اوپه دي ستراتیژیک پلان کې غوښتنه دا ده ترڅو د کمېسیون د رهبري نقش پراختیاومومي. موږ د مدني ټولني او ټولنیزو مشرانو سره په هیواد کې د بشري حقونو د پیاوړتیاپه موخه خپلې همکارۍ ته دوام ورکوو. کمېسیون به همدا راز خپل ملاتړ د همکارو سازمانونو د وړتیاوو د ودې لپاره د بشري حقونو د دود او ملاتړپه برخه کې زیات کړي.

موږ د بشري حقونوپه برخه کې د خلکو د روزني او ځواکمنتیاپه وړاندي ژمن یو او د ټولو وګړود درک ریښتیاینې او د هغوي د حقونو ملاتړ ته به دوام ورکړو. کمېسیون به خپلي هڅي په افغانستان کې دبشري حقونو پروضعیت د څارني په اړه د بشري حقونو د نړیوالو دندو پر وړاندې د دولت او وګړو د ځواب ورکوني د تامین بهیر ته دوام ورکړي. کمېسیون به خپل تمرکز پر عدالت وساتي، د دې سره موږ نه شو کولای په یوازیتوب عدالت غوښتنه وکړو او پر دې اساس به د دولت، مدني ټولني او ملي شورا سره همکاریو ته پراختیا ورکړو.

کمېسیون د روڼوالي، ژمنتیا، ځواب ورکونې، او ریښتینولي پربنسټ یو سازماني فرهنګې روزلي دي او موږ دا ارزښتونه د ستراتیژیک پلان په بهیر کې ساتو او زیات تر دي یې روزو. د ستراتیژیک پلان د اغیزمن تر سره کولوپه موخه به کمېسیون خپل مشارکتي چلند وساتي، کورني جوړښتونه او میکانیزم او د څارني او ارزوني یو تیم جوړ کړي چې د استراتیزیک پلان د پر مختګ د بهیر سر پرستي وکړي اوپه عام ډول به رپوټ ورکړي.

بشري حقونو ته د کمېسیون د کار کوونکو پرله پسي ژمني یوه ارزښتمنده پانګه ده او زه باور لرم چې د ملي او نړیوالو همکارانوپه ملاتړ به موږ وتوانیږو ننګونې لیري اویوي عادلانه، پر مختللي او وګړنیزي ټولني ته ورسیږو چې هلته د بشر ي حقونو رعایت ملاتړ، او درناوي وشي.

محمد موسی محمودی

د ا فغانستان د بشري حقونود خپلواک کمېسیون اجراییوي رییس

ستراتیژیک پلان

1389 -92 هـ.ش

سریزه

بسم الله الرحمن الرحیم
و لقد کرمنا بني آدم
وشاورهم في الامر

په ۱۳۸۲ کال کې، د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کمېسیون د یوه نوي رامنځ ته شوي اورګان به توګه د یو ستراتېژیکې پلان جوړوني بهیر یې د ستراتېژیک پلان د طرحې په موخه ۱۳۸۲ –۱۳۸۷ پر غاړه واخیست چې 1388 د عمل پلان د دې ستراتېژیک پلان دوام وو.

ستراتېژیک پلان ۱۳۹۲– ۱۳۸۹ د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کمېسیون یو څو کلنه اډانه د کمېسیون د ماموریت د تر سره کولو لپاره جوړوي. د یوې عادلانه، وګړنیزاو پرمختللي ټولني لرلید ځانه سره لري چې هلته به بشري حقونه د رعایت او درناوي وړ ګرځي.

د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کمېسیون یو مشورتي، مشارکتي یا ګډ سلوک د دې پلان د طرحې په موخه رامنځ ته کړ د ۱۳۸۸ کال د لړم او لیندې د میاشتو په بهیر کې له ۵۰۰ تنو د دولتي چارواکو، مدني ټولنو، د رسنیو استازو، رهبرانو او دیني علماوو، د نړیوالو سازمانونو، مرستندویه ټولنو، او کمېسیون کارکوونکو سره ۱۵ مشورتي ناستي ترسره شوي.د دې لپاره چې دا پلان د مختلفو سیمو د غوښتنو او اړتیاوو سره سم او منعکس کوونکې وي مشوري په بامیان، هرات، جلال اباد، کابل، کندهار، او مزار شریف کې ترسره شوي او د ټول هیواد په کچه کارپوهانو په کې ګډون کړي وو.

مشورتي ناستي د افغانستان د بشري حقونو د خپلواک کمېسیون د ټولو کارکوونکو د تجربي او پوهي لپاره ښه فرصت او وخت وو چې د کارونو د لومړیتوبونو د ټاکلو لپاره د فعالي برخې اخیستني زمینه برابره کړي. د بهرنیو کارکوونکو سره خبرې اترې او د کمېسیون د کار د پایلو اغیزمنتیا وه اوپه پاي کې یې ځانګړي وړاندیزونه د کمېسیون د راتلونکې کار د لومړیتوبونو په اړه د بشري حقونو د دودولو او ملاتړ په موخه وړاندې شول.

د کارکوونکو سره د بحثونو په ترڅ کې د بشر دحقونو اوسني حالت تحلیل شو چې لنډیز یې د دې پلان په ښنلونو راغلی دی. همداراز پیاوړتیاوي، کمزورۍ، فرصتونه، داخلي او بهرنۍ ستونزې د کمېسیون د لومړیتوبونو د ټاکلو په موخه وارزول شوي چې لنډیز یې په ښنلونو کې شته دی.

د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کمېسیون، د بیا کتني او ستراتېژیک پلان جوړوني کمیټه (SPRC) یې د استراتیزیک پلان د اجرا او د طرحې د بهیر د بنسټي کېدني په موخه رامنځ ته کړه چې دا کمیټه د کمشنرانو او د پلان او اداري کارکوونکو څخه جوړه او د اجرایې رئیس تر نظرلاندي ده. د بیا کتني او ستراتېژیکې پلان جوړونې کمیټه د خپلو دندو د لایحي پر اساس خپل لومړني مسوولیتونه په دې برخو کې پر غاړه لري.

- د مشورتي بهیر اداره او سر پرستي د ستراتېژیک پلان د طرحې او د کلني عمل د پلان لپاره
- د تر لاسه شویو مشورو څخه پر نظرونو او وړاندیزونو تحلیل او کتنه
- د ستراتېژیک پلان او کلنې کړنلارو تسوید او وروستنې کتنه.
- په کمېسیون کې د بیا کتني او استراتیزیکې پلان جوړوني د بهیر بنسټي کولولپاره د زیاتو میکانیزمونو او تدبیرونو طرحه.
- د کلني عمل د پلان او ستراتېژیک پلان جوړوني د ترسره کولو او ارزوني په موخه د یوي کلنۍ ارزوني او بیا کتني دبهیر همغږي ،په ستراتېژیک پلان کې د اړینو اصلاحاتو پیژندنه او د وروستي کلني عمل د پلان جوړول.

دعمل پلان د استراتیژیک پلان بشپړونکې ده، چې په هغو کې به د ستراتیژیک پلان د کار او ځانګړو او اړینو سرچینو د بشپړو کارونو د ترسره کولو په موخه 1392-1389 تشریح شي.

کمېسیون به همدا راز خپل سازماني جوړښت د استراتیزیک پلان د مندرجو لومړیتوبونو سره د سمون په موخه له سره وګوري او بیا کتنه به وکړي. د څارني او ارزوني میکانیزمونه د کمېسیون د پرمختګ د ارزونې او اندازه ګیری‌په موخه به د استراتیزیکو هدفونو او موخو د ریښتیاینې لپاره رامنځ ته شي. همدا ډول کمېسیون به روڼوالي، شفافیت او بشپړځواب ورکول د عامه رپوټونو له لارې د ستراتیژیک پلان د تر سره کولو په اړه تامین کړي.

په دي استراتیزیک پلان کې ډیري منتظره پایلې درج شوي دي چې د افغانستان د ملي پراختیا د بلان د ANDS له لومړیتوبونوسره سمون لري. ددي ستراتیژي پراساس دکمېسیون د استراتیژیک پلان اغیزی او پای‌لی د افغانستان دملي پراختیا د معیارونو د ری‌ښتیاینی سره د **1392** سره مرسته وکړي.

د افغانستان د بشري حقونو د خپلواک کمېسیون واک او ونډه

د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کمېسیون د بشر د حقونو د یوه ملي اورګان په توګه د افغانستان د اساسي قانون په اته پنځوسمه ماده کې ځاي پر ځاي شوي دي.

"دولت په افغانستان کې د بشري حقونو پررعایت د څارنې ښه والي او ملاترپه موخه د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کمېسیون جوړوي.

هرڅوک کولاي شي د خپلو بشري حقونو د سر غړونې په صورت کې دې کمېسیون ته شکایت وکړي.

کمېسیون کولاي شي د وګړو د بشري حقونو د سرغړونو موارد قانوني مراجعو ته وسپاري او د هغوي د حقونوپه ملاتړ کې ورسره مرسته وکړي.

ددې کمېسیون جوړښت او د کار ډول یې د قانون لپاره تنظیمیږي".

د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کمېسیون د تشکېل قانون، دندي او واکونه د ۱۳۸۴ کال د غوایي په میاشت کې د وزیرانو شورا له خوا تصویب شو. د دې قانون پر اساس کمېسیون، د افغانستان په اساسي قانون، نړیوالو اعلامیو، د بشرد حقونو نړیوال تړونونو، د بشري حقونو پروتو کولونه او نور د بشري حقونو سندونو کې د درج شویو حقونو او ازادیو د دود او ملاتړ واک لري.

د یاد شوي قانون ۵ مه ماده پنځه موخې د کمېسیون لپاره ټاکي:

1. په هیواد کې د بشرد حقونو په پام کې نیولو باندې څارنه
2. د بشري حقونو تعمیمول او ور څخه ملاتړ
3. د بشري سمون حقونو او ازادیو ته د وګړو د لاسرسي له وضعیت او څرنګوالي څخه څارنه.
4. دبشر له حقوقو څخه د سرغړونو او نقص د مواردو څېړنه او تحقیق.
5. ۵ په هیواد کې د بشر دحقونو د وضعیت د ښه کولو او پرمختیا په منظور د تدبیرونو نیول. [1]

د افغانستان د بشري حقونو دخپلواک کمېسیون اصلي تمرکز د قانون د واکمنتیا ملاتړ او جزاګانو څخه معافیت ته د پاي ټکي ایښودل دي. همدا راز کمېسیون د قانونونو د بهبود او ښه والي لپاره د نړیوالو تړونونو سره د هغو دسمون ملاتړ کړي دي. د بشري حقونو دفرهنګ د ودولو لپاره هڅې په دولتي اورګانونو او د خلکو تر منځ تر سره شوي دي. کمېسیون همدا راز د قربانیانوله حقونو د هغوي د قضایاوو د ارزوني او د بشري حقونو له سر غړونې او د قربانیانو د بشري حقونو د نه نقض کېدوپه موخه ملاتړ کوي، د کمېسیون بل تمرکزپه ټول هیواد کې مناسبو امکاناتو ته برابر لاسرسي او دټولنیزو خدمتونو دمنصفانه ویش ملاتړ دي.

د کمېسیون ۹ غړي چې د کمشنرپه نامه یادېږي د پنځه کالولپاره د ولسمشر له خوا ټاکل کېږي او هغوي د افغانستان د بشري حقونو د خپلواک کمېسیون د رهبرۍ مسؤولیت لري. د کمېسیون د خپلواکۍ په موخه څنګه چې ولسمشر کمشنران ټاکې بیا ولسمشر د هغوي د ګوښه کولو واک نه لري، ولسمشر مسؤولیت لري چې کمشنران داسي وټاکې چې د هیوادد ژبني، قومي، مذهبي، همدارنګه علمي اورګانونو اومدني ټولنو د تنوع منعکس کوونکې وي. د کمشنرانو په ګډون چې د کمېسیون رییس په سر کې دي. د رهبرۍ پلاوي د سیاست د رامنځ ته کېدو مسؤول، د ستراټیژیک پلان او د کلني عمل د پلان د تر سره

[1] - دافغانستان دبشر حقوقو دخپلواک کمېسیون د تشکیل، دندو او واکونو قانون، پنځمه ماده http\\www.aihrc.org.aflaw afaihrcpdf.

کولو سرپرست دي. سر بيره پر دي د رهبري پلاوي کړنلاري اوميکانيزمونه منتظره پايلې د عمل د پلانونو د اغيزمنې زمينې برابرول وضع کوي. د کلني عمل پلان د کمېسيون د دارالانشا له خوا تر سره کېږي چې د اجرايي رييس يې په سر کې دي. د کمېسيون د خدمتونو د پوښښ د تامين په موخه په ټول افغانستان کې کمېسيون اته سيميز دفترونه او شپږ ولايتي دفترونه پرانيستي دي او د ملاتړيزو کارکوونکوپه ګډون د ۶۰۰ کارکوونکو لروونکې دي .

د افغانستان د بشري حقونو د خپلواک کمېسيون د کار او فعاليت څانګې د بشري حقونو د زده کړې، د ماشومانو د حقونو، د ښځو د حقونو، انتقالي عدالت، څارنه او ارزونه، د معلوليت لرونکو کسانو حقونه په کې شاملېږي. د څېړني او تګلارې جوړوني څانګه، د مرسته کوونکو او رپوټونو سره د اړيکو همغږي، رپوټ ورکول، د سر چېنو مرکز، درسنيو او خپرونوڅانګه، اداري، مالي او لوژستيک، د مالوماتوبانک، او د مالوماتي تکنالوژي اوپه دي برخو کې د اړيکو او کارونو ملاتړ کوي.

اداري اغيزمن سيستمونه رامنځ ته شوي چې د کمېسيون د کاري پلان د ترسره کولو اغيزمني زميني رامنځ ته کړي او مالي او اداري کړني رڼې او شفافې شي. زياتې هڅې د پايلو(RBM[2]) د مديريت پر بنسټ په سلوک او اصولو کې د شامليدو په موخه په ټوليزه توګه د کمېسيون په مديريت کې تر سره شوي دي د کمېسيون د مشرتابه پلاوي او دارالانشا زيار باسي چې د بشري حقونو ارزښتونه په ورځنيو چارو او په ټولو پروګرامونو کې شامل کړي.

د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کمېسيون له دولت، مدني ټولني، ديني علماوو، رسنيو، نړيوالو ګډونوالو سره د خپلو دندو او واکونو د تر سره کولوپه موخه نزدي همکاري لري. کمېسيون خپل ملاتړ، تجربه او تخنيکي مشوري په منظمه توګه د بشري حقونو پوري اړوند مسايلو کې د دولت مختلفو وزارتونو ته چمتو او برابروي. موسسو ته د بشري حقونو ورکشاپونه او غونډې د ملي اردو منسو بانو ته، پوليسو، دارالمعلمينونو، پوهنتونونو او نورو د لوړو زده کړو دولتي او نا دولتي موسسوته جوړي کړي دي. کمېسيون همداراز په منظمه توګه د بشري حقونو د ښه والي په موخه دولت ته سپارښتني کړي د ي .

د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کمېسيون د رامنځ ته کېدو له مهاله د مدني ټولنو له سازمانونو سره د بشري حقونوپه اړه روزنيز ملاتړ ساتلي دي کمېسيون د مدني ټولني د يو شمېر سازمانونو، د ماشومانو د پوهاوي د لوړوالي پلان د ترسره کولو، د ښځو له حقونو او معلوليت لرونکو کسانو له حقونو ملاتړ کوي.

کمېسيون همدا ډول د يو شمېر نړيوالو ګډونوالو حکومتي او غير حکومتي نړيوالو او مرستندويو سازمانونو سره همکاري لري. کمېسيون په افغانستان کې د ملګرو ملتونو د مرستو له پلاوي سره (يوناما)، د کډوالوپه چاروکې د ملګرو ملتونو د سازمان اداره، (UNHCR) د ماشومانو صندوق (يونسف) اود ملګرو ملتونو د سازمان د ښځو د پراختيا صندوق (يونيفم) د همکاريو د پياوړتياپه موخه د ټولنيزو، سياسي او اقتصادي حقونو دماشومانو او ښځو د حقونوپه برخو کې تفاهم ليکونه لاسليک کړي دي.

---

[2] - د عمده اصطلاحاتو د تعريف په برخه کې د پايلو پربنسټ دمديريت پيژندنه وګورئ.

په افغانستان کې د بشري حقونو وضع

د تیرو دیرشو کلونو په بهیر کې د افغانستان اوسیدونکو د دریو رژیمونو، د افغانستان دموکراتیک جمهوریت (۱۳۵۷-۱۳۷۱) د افغانستان اسلامي دولت (۱۳۷۱-۱۳۷۵) او د افغانستان اسلامي امارت (۱۳۷۵-۱۳۸۰) لخوا له بشري حقونو څخه سر غړوني زغملي دي، په دي کلونو کې دبشري حقونو څخه ټولې سرغړونې لکه اجباري ورکېدنه، خپل سرې نیونه، بې له محاکمې وژنه، خپل سرې اعدامول، ځورونه، ټول وژنه، په استوګنځیو د رنډو بمباریو، په زور زیاتي بې ځایه کېدنه، د شخصي پانګو لوټونه، د عامه اماکنو ویجاړول، رامنځ ته شول. روسانو، اردو، پولیسو، او د دولت استخباراتو، غیر مسؤوله قوماندانانو او جګړه مارو او طالبانو دا سرغړوني کړیدي.

نن نا امني د افغانستان ستره ستونزه ده، نا امنه اوضاع د ژوند پر هر اړخ منفي اغیزي لري او د بیا رغاونې دپلانونو ترسره کول، پراختیا اوپانګه اچونه یې له ستونزو سره مخ کړیده، د ملکې خلکو مړینه د دولت د مخالفانو دفعالیتونو لامله، ملي امنیتي او نړیوال ځواکونه، یوه بله ستونزه ده. که څه هم د بشري حقونو مدافع اورګانونه، د هغې جملې د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کمېسیون په جګړه کې د ښکېلو خواو وغوښتنه کړي چې ملکې مړیني ته د پاي ټکې کېږدي خو د دي مړینوکچه په دي وروستیو کلونو کې ډیره شویده.

د قانون د واکمنۍ کمزوري چې د فساد اود جزاګانو معافیت ته زمینه جوړوي هم د افغانستان د خلکو د حقونو د سر غړوني لامل شوي دې، قانوني پړاوونو ته د رسیدوپه موخه قضیو ته د رسیده ګۍ اود خپل حق څخه دفاع په قضایي اورګانونو کې او اړینو اسنادو ته لاس رسي لکه تذکره، پاسپورت، او د سوداګرۍ جواز، د افغانستان عام خلک اړ دي چې خپل وخت او زیاتي پیسي ولګوي او دولتي چارواکو ته بډي ورکړي. هغه بیوزلي چې د بډو ورکولو وسه نه لري هغو ته عدالت او اساسي ټولنیز خدمتونه محدود دي.

د بشري حقونو نوري ننګونې. د بشري حقونو دملاتړو قانونونو په اجرا کولو کې د دولت پاتې لاتلل دي په افغانستان کې د بشري حقونو د ملاتړلپاره ټینګه حقوقي اډانه شتون لري. د افغانستان د اساسي قانون دویم څپرکې هغه حقونه دي چې د بشري حقونوپه اعلامیه کې یادشوي دي او د اساسي قانون ۷ ماده د دهغه معیارونو او نړیوالو تړونونو د تحقق تضمینونکې ده چې افغانستان هغې سره تړاو لري. د دي سره د افغانستان نور عادي قانونونه په ځینو برخو کې د نړیوالو بشري حقونو له معیارونو سره سمون نه لري. سربیره پر دي د بشري حقونو څخه د ملاتړ اډانه د کاغذ پر مخ پاتي ده او پر قربانیانو یې زیانونه نه جبرانیدونکې دي. د دولت کمزوري د وګړو د بشري حقونوپه ملاتړ کې د فساد، د وړتیا ټیټه کچه، د قضایي اورګانونو بې کفایتي، د خلکو د بې باوري د قانون بر واکمنۍ ددې لامل شوي دي اوپه پایله کې ډیرو کسانو خپل باور پر عدلي او قضایي اورګانونو له لاسه ورکړې او د خپلو شخړو د سیيناوي لپاره عدلي او قضایي اورګانونو ته مراجعه نه کوي.

تیر او اوسني دولتونه خلکو ته د اساسي ټولنیزو خدمتونوپه وړاندي کولو کې پاتي راغلي دي. ښووني، روزني او روغتیایي اسانتیاو ته لاسرسي په لیرو پرتو سیمو کې په ډیره ټیټه کچه دي. زیات شمېر زده کوونکې نجونې نشي کولاي له دیارلس کلنۍ وروسته خپل سبقونه ووایي، له دي امله چې نږدي ښوونځي نشته دي.دا ستونزه د ښځینه ښوونکو د لږوالي او د اوسیدو داسانتیاوو دنه شتون، په دارالمعلمینونو او د ولایتونوپه مرکزونو کې ستونزمن شوي دي. په پایله کې ښځي نه شي کولاي د ښوونکۍپه توګه وروزل شي او لیري پرتو سیمو کې د نجونو په ښوونځیو کې په کار وګومارل شي.

که څه هم چې بیوزلي د افغانستان په تاریخ کې پخواني ریښې لري، کورنیو جګړو او ویجاړونکو عواقبو یې بیوزلي ته لمن وهلي ده. افغانستان د نړۍ د بیوزلو هیوادونوپه کتار کې دي چې د وګړو ګڼ شمېر یې د بیوزلي سره ژوند کوي. بیوزلي

زيات شمېر ماشومان له خپلو اساسي حقونو لکه د ليک لوست حق څخه بي برخي کړيدي، ځکه د لږي ګټي ګټونکي کورنۍ اړي دي چې خپل ماشومان په کار وګوماري، بيوزلي همدا راز د خلکو پر روغتيا ،خواړو ، او د ژوند پر سطحي اغيزي لري.

په افغانستان کې هغه سيمي چې ستونزمن جغرافيايي اقليم لري، له پراختيا شاته پاتي دي او کمزوري بيخ بنا لري اود عامه خدمتونو څرنګوالې هم هلته ټيټه کچه لري. په غرنيو سيمو کې پرله پسي ستونزي شتون لري ځکه چې د ولايت مرکز ته سړک نشته او يوازي د خلکو د لاسرسي لار عامه خدمتونولپاره نږدي مرکزونو ته د خرو په وسيله ستومانه کوونکې سفر دي. چې د ژمي په مهال دا حرکت هم لږ وي او د اقليمي شرايطوپه دليل د واورو اوريدل د خلکو يروړاندې خنډ جوړوي. دا شرايط د ليري پرتو سيمو د خلکو دټوليزو ، اقتصادي، سياسي، او مدني حقونو د ريښتيايني او پليتوب پر وړاندې خنډ ګرځي.

وروستنۍ ننګونه، له بشري حقونو څخه نه پوهاوي دي چې د خلکو دحقونو د ريښتيايني او هغو حقونو ته د لاسرسي مخنيوي کوي.د نا پوهاوي سطح هم د دولتي چارواکو او هم د خلکو ترمنځ په تيره د زيانمنونکو کسانو ترمنځ څرګنده ده. سره له دي چې د اسلام سبيڅلې دين د بشري ازاديو اوحقونود ملاتړله اساسي سر چېنوګڼل کېږي. ځيني مهال هڅي شوي چې د بشري حقونو ارزښتونه واړوي او دبشر حقونه له اسلام سره په ټکر کې وښيي د افغانستان د تاريخ به بهير کې زيان اړوونکې دودونه، ځان ساتې فکر،په ځينو برخو کې د اسلامي فقهې څخه ناسمه ګټه اخيستنه د وګړو د بشري حقونو د ترلاسه کولو پروړاندې خنډ شوي دي، د دي ناسمي ګټي اخيستني په پلمه له ځا نګړو بشري حقونو سرغړوني لکه د بيان ازادي، د واده حقونه، روزنه، د ښځو کار او سياسي مشارکت څخه سرغړونه شوې، او د بشري حقونود سرغړونو دسپيناوي لپاره لکه جبري ودونه، به بد وکې د نجونو ورکول، د ماشومانو ودونه، د جنسيت، قوم، مذهب، ژبې، او سيمې پر بنسټ له توپيرونو څخه ګټه اخيستل شوي ده.

غښتلتیا ، کمزوری، فرصتونه او ګواښونه

د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کمېسیون د رامنځ کېدو له مهاله د پام وړ ځواکمني تر لاسه کړي ده. د کمېسیون واکونو ته د اساسي قانون او د افغانستان د بشري حقونو دخپلواک کمېسیون د تشکېل، دندو او واکونو د قانون پر بنسټ اشاره کوو ، چې د کمېسیون د خپلواکی ژمنتیا لري. کمېسیون پراخ سیمیز شتون په ټول هیواد کې لري. چې هغه توانیږي په اغیزمنه توګه د بشري حقونو په ټولیزه وضعه څارنه وکړي او هغه وارزوي. د وخت په تیریدو کمېسیون روڼ مالي او اداري سیستم ته پراختیا ورکړیده چې د سرچېنو څخه د ګټې اخیستني زمینه جوړوي کمېسیون همدا راز د خپلو مالي چارو او تګلارې لپاره د پلټنې یوه بهرنې برخه پرانیستي ده.

او د دي پلټونکو د وړاندیزونو څخه یي د خپلو کارونو د پیاوړتیا او اغیزمنتیاپه موخه کار اخیستي دي. کمېسیون د رامنځ ته کېدو له مهاله د افغانستان په ټولنه کې د پام وړ اخلاقي اغیزي لاس ته راوړي دي او دولت، مدني ټولني، رسني او نړیواله ټولنه په منظم ډول په هیواد کې د بشري حقونو دمسایلوپه اړه د مشورو اخیستولپاره کمېسیون ته مراجعه کوي. د کمېسیون بله غښتلتیا د قانون جوړوني په بهیر کې د مشورو او نظرونو له لاري د بشري حقونو پوري داړوندو قانونونو په اړه کارنده ګډون دي. کمېسیون داسیا – اوقیانوسیه د ټولنې، د بشري حقونو دملي بنسټونو (APF) بشپړ غړیتوب لري او د بشري حقونو د ملاتړاو دودولو دملي او نړیوالې همغږۍ (ICC) د (8) کمیټو باور (ICC) یي لاس ته راوړي. د کمېسیون خبروني او رپوټونو د مالوماتو معتبره سرچینه ده او ملي او نړیوال سازمانونه او رسني تل پر هغو استناد کوي.

د افغانستان د بشري حقونو لومړي کمزوري د دولت لخوا ددوام لرونکې تمویل او مرستي نشتوالي او نړیوالو تمویل کوونکو پوري پرله پسي تړاو دې. کمېسیون همدارنګه اړتیا لري تر څو خپل میکانیزمونه د بشري حقونو د سر غړوني په قضیو کې د څارني په موخه په عدلي اوقضایي اورګانونو کې پیاوړي کړي او د خپلي همغږي سطح د دولت او مدني ټولنو سازمانونو سره پیاوړي کړي. همدا رنګه هڅه کیږي چې د کمېسیون د واکونو، کار او د فعالیتونو د پایلو په اړه د عامه پوهاوي د کچې د لوړتیا په موخه د رپوټ ورکولو په چارو کې د کمېسیون ځواکمني لا پیاوړې شي.

د افغانستان د بشري حقونو کمېسیون ته ډیر مهم فرصتونه په څلور راتلونکو کلنو کې شتون لري. مهمه فرصت د یوي پیاوړي قانوني اډاني د زمیني جوړونه ده چې یو کلک قانوني بنسټ د کمېسیون د ودي او پراختیا ستنه وي چې په هیواد کې د بشري حقونو یوه ملي مرجع وپیژندل شي. د ګڼ شمېر مدني سازمانونو د وړتیا ، ودې او د بشر د حقونو د ملاتړو زیاتیدنه او تنظیم یي هم مهم فرصت دي، د کمېسیون همکاري د دولتي چاروا کوسره، رسنیو، دیني علماوو، پوهنتونونو او نورو د لوړو زده کړو دولتي او غیر دولتي موسسو یو ټینګ اساس د ګډ کارپه موخه رامنځ ته کړ. د زیات شمېر لوستو ځوانانو د ښووني او روزني په شمېر او کمیت کې بهبود او ښه والي او لوړي زده کړي هم په وخت او موقع فرصتونه دي چې د بشري حقونو د پوهاوي د سطحي کچه د افغانستان په راتلونکې نسل تر منځ لوړوي.

د افغانستان دبشري حقونو خپلواک کمېسیون ته کلک ګواښونه، نا امني، فساد ، د قانون د واکمني کمزوري او د عدالت نه اجرا ده. چې په منفي توګه یي د کمېسیون کارونه تر اغیزي لاندي نیولي دي او د ټولیزي اغیزمنتیا خنډ یي شوي دي. کمېسیون او د بشري حقونو موازین او اصول په افغانستان کې دمحافظه کاره ځواکونو لخوا له ستونزو سره مخ دي او د بشري حقونو د ارزښتونو او اصولو څخه د نا سمي ګټې اخیستني، د تبلیغاتو د کچي زیاتوالي یوګواښ دي. د افغانستان د بشري حقونو د خپلواک کمېسیون تشکېل دندو او د واکونو دقانون په تعدیل کې د ملي شورا پیاوړتیا او د کمېسیون د مالي سرچېنو د تخصیص په اړه د دولت نه لیوالتیا د کمېسیون د فعالیتونو د پایښت لپاره بل ګواښ دي بل ګواښ د بشري حقونو د سر غړونکو شتون په دولت کې دي او زیات شمېریي لوړپوړي چارواکې دي او دا کار په افغانستان کې د جزاګانود معافیت فرهنګ اوږد مهاله کوي.

د افغانستان د بشري حقونو د خپلواک کمېسیون لرلید ، ماموریت او ارزښتونه

لرلید

یوه عادلانه، وګړنیزه او پرمختللي ټولنه چې په کې دبشري حقونو رعایت، درناوي او ملاتړ شي.

ماموریت

- د دولت، وګړو او مدني ټولنې هڅونه او ځواکمنتیا ، بشري حقونو ته درناوي اوور څخه ملاتړ لپاره.
- په ځایي، سیمه ییزه، ملي او نړیواله کچه د بشري حقونو څخه د ملاتړ او ښه والي په موخه، په افغانستان کې د بشري حقونو د بهیر لارښوونه او ملاتړ.
- د بشري حقونو دملي او نړیوالو ژمنو په اړه د دولت د کړنو د اجراتو څارنه، دملي قوانینو او سیاستونو د ارزونې په موخه او په دې هکله د وړاندیزونو وړاندي کول.
- د هغو قربانیانو له حقونو دفاع اوملاتړ چې بشري حقونه یې تر پښو لاندي شویدي
- د کمېسیون د کار او د پایلو اغیزمنتیا تامین

ارزښتونه

- انساني کرامت
- عدالت
- برابري او د تبعیض له منځه وړل
- خپلواکي
- ژمنه
- روڼتیا او ځواب ورکول
- مشوره او ګډون
- درناوي او متقابل تفاهم
- د نیوکې منل

برسیره پر دې کمیسیون دخپل ماموریت داجرا په بهیر کې دبشري حقونو دټولو ارزښتونو څخه دفاع کوي او هغه رعایتوي.

د افغانستان د بشري حقونودخپلواک کمېسیون پنځه ستراتیژیکې موخې

لومړی : ستراتیژیکه موخه: مشرتوب

په افغانستان کې د بشري حقونوپه برخه کې د مشرتابه د رول اجرا کول.

بریاوې (د **1392** کال تر پایه تمه کیدونکې پایلې):

1.1. په هیواد کې دبشري حقونو د پراختیا او ملاتړد بنسټي اډانې په توګه د کمېسیون د اعتماد پیاوړتیا .

۱. ۲. دولت، مدني ټولنه او نور ټول ملي او نړیوال کارکوونکې د کمېسیون پر تخصص، مالوماتو او موندنو تکیه کوي.

۱. ۳. کمېسیون په افغانستان کې د لیدو وړ دي او په افغانستان کې د بشري حقونو د مسایلو په اړه د ملي او نړیوالو بنسټونو پاملرنه راجلبولای شي.

۱. ۴. د کمېسیون د رول او کار پایلو په اړه د عامه پوهاوي د کچې لوړتیا .

۵. ۱. د کمېسیون مشوره ورکول او ګډون، په افغانستان کې د بشري حقونو پورې اړوند د ملي او نړیوالو تګلارو د پراختیا لامل کیږي.

د تګلارې شاخصونه:

- له دولت لخوا د بشري حقونو د مسایلو په اړه د کمېسیون د وړاندیزونو او نظرونو د غوښتنو درجه.
- له کمېسیون څخه د ملي او نړیوالو سازمانونو او رسنیو لخوا دویناوو او رپوټونو د ترلاسه کولو کچه.
- د کمېسیون د کار پایلو او ونډو د پوهاوي په سطح کې بدلون.
- د ناسمو انګیرنو شمېر، د کمېسیون پروړاندې منفي تبلیغات او تورونه.
- د کمېسیون او د هغه د کار په اړه د رسنیو د مرکو او رپوټونو سمه کچه.
- کمېسیون ته د بشري حقونو د ملي او نړیوالو اورګانونو د مراجعه کچه، د بشري حقونو د ملاتړ او ود (ICC) د ملي او نړیوالې همغږي کمیټې په ګډون.
- کمېسیون ته د ملي او نړیوالو اورګانونو د مراجعې درجه.

موندنې (پایلو ته د لاس رسي لپاره تمه کیدونکې ګامونه):

۱. ۱. ۱. عامه ویناوي، مطبوعاتي اعلامیې خپرې، مطبوعاتي مرکې او کنفرانسونه تر سره کېږي

1. ۱. 2. کمېسیون د بشري حقونو په هکله د دولت د سیاستونو په اړه سلا مشوري او وړاندیزونه وړاندې کوي.

1. ۱. 3. د بشري حقونو مهمو مسایلو ته د دولت او خلکو د پام راګرځولو په موخه د کمېسیون لخوا څیړنې، استماعیه ناستې او غونډې جوړیږي.

1. ۱. 4. د کمېسیون د رول واکونو د ښه درک په منظور د خلکو د پوهاوي د ودې په موخه د مالوماتي او د اړیکو سر چېنې او وسیلې پراختیا مومي.

د تګلارې شاخصونه:

- د مطبوعاتي اعلامیو، کنفرانسونو او عامه ویناوو شمېر
- دولت ته د وړاندې شویو وړاندیزونو، د هغې د کتنې او اجرا شمیره.
- د ویب پاڼې د کتونکو شمېر/ له سندونو ګټه اخیستنه
- د اوریدو د غونډو، څیړنو او مجلسونو چې د خلکو او دولت د پاملرنې په موخه د بشري حقونو د مسایلو په اړوند تر سره کیږي.
- د اړیکو د نویو سرچینو او وسیلو شمیره چې د کمیسیون د واکونو او کړووړو په اړه د خلکو د لاپیژندنې په موخه پراختیا مومي.

دویمه ستراتیژیکه موخه: زده کړه

په هیواد کې بشري حقونو ته د درناوي عملي کولو او پوهولو په برخه کې له ټولو افغانانو څخه ملاتړ برياوې (د 1392 کال تر پایه د تمه کیدونکې پایلې):

201 د بشري حقونو د اصولو او موازینو په اړه د عامه پوهاوي لوړوالي

202 په ښوونځیو پوهنتونونو، دارالمعلمینو، د تقنیني، مذهبي او پوځي، امنیتي او پولیسو په ښوونیزو مرکزونو کې د بشري حقونو زده کړه، بستي کیږي.

302 د پولیسو، پوځي منسوبانو، قضایي چارواکو، د زندانونو دمامورانو، مدافع وکېلانو، دحقوقي مرستندویانو چار چلند د بشري حقونو او اصولو پر قانونونو او د بشر دوستانو قانونونو داصولو د رعایت منعکس کوونکې او ځرګندونکې دي.

402 پر بشري حقونو د متمرکزو څېړنیزو بنسټونو او رسنیو کمیت او کیفیت لوړتیا مومي.

502 په کور، کار ځایونو، او د اوسیدنو ځایونو کې تاوتریخوالې په تیره بیا د ښځو او ماشومانو په اړه کمښت مومي.

602 د خلکو زیات شمیر دبشري حقونو مدافع ټولنو ته مراجعه او پر دغو بنسټونو یې باور زیاتیږي.

د تګلاري شاخصونه:

- د بشري حقونو له اصولو او موازینو څخه د عامه پوهاوي د کچې لوړوالي.
- د بشري حقونو پروړاندې د منفي تبلیغاتو سره د اغیزمني مخامختیا کچه
- دبشري حقونو په ملاتړ کې د دولتي چارواکو، دملي شورا د غړو، دیني علماوو، مدني ټولني او سازمانونه په وسیله د وړاندې شویو عامه ویناوو شمېر.
- د بشري حقونو او نړیوالو بشر یا له حقونو ددندو او پوهاوي د درک کچه، د پولیسو، پوځي منسوبانو، قضایي چارواکو، د زندان مامورانو، مدافع وکېلانو او حقوقي مرستندویانو په چار چلند کې.
- د بشري حقونو د مفهومونو اوجاجونو بستې کول په ښوونځیو، پوهنتونونو، د ښوونکو د روزنې په مرکزونو، پوځي مرکزونو/پولیسو / امنیتي مرکزونو کې.
- په کور، کار ځایونو او داوسیدنې سیمو کې د تاوتریخوالی په تیره بیا د ښځو او ماشومانو په وړاندې دکمښت درجه.
- دبشری حقونو مدافع سازمانونو ته دخلکو مراجعه او پرهغې د باور کچه.

موندنې: (پایلوته دلاسرسي لپاره تمه کیدونکي ګامونه):

2. ۱. ۱. د ورکشاپونو، روزنیزوغونډو او علمي سیمینارونود پوهاوي پروګرامونو جوړول.

۲. ۱. ۲. سر چېنو ته عامه لاسرسي، د بشري حقونو پروګرامونه او مشوري له بیلا بیلو لارو د کمېسیون د سر چېنوپه ګډون پراختیا مومي.

۲. ۱. ۳. روزنه، تخصص، او سر چېنې د بشري حقونو د پروګرام د طرحي او ملاتړپه موخه، په ښوونځیو، پوهنتونونو، د ښوونکو د روزنیزو موسسو، دیني قضایي، تقنیني مرکزونو، پوځي روزنیزو/ امنیتي/ پولیسوښونیزو مرکزونو ته برابرېږي.

د تګلاري شاخصونه:

- د ورکشاپونو، ښوونیزو غونډې، علمي سیمینارونو، او د پوهاوي پروګرامونو څرنګوالي او بایلې
- د هغو کسانو شمېره چې د بشري حقونوپه اړه مالومات مومي او روزل کېږي اوتعقیبي ښوونې او کړنې د خپل کار د پوهي او وړتیاپه موخه تر سره کوي
- د بشري حقونو به اړه رادیویي او تلویزیوني خبروني او د رسنیو د کمیت او کېفیت پوښښ او د کتونکو او اوریدونکو نظرونه.
- د بشري حقونو د پوهي پراختیا او دودلپاره د مدني ټولنو سره دهمکارو پروژو شمېر
- په ښوونځیو، پوهنتونونو، د ښوونکود روزني، دیني او پوځي روزنیز مرکزونو / پولیس / امنیتي او پولیسو ښوونیزو مرکزونو ته د وړاندې شویو زده کړو او سرچینو شمیره.
- د اسلام د مقدس دین او بشري حقونو تر منځ د ګډو اړیکو په اړه د عامه خبرواتروۀ مناظرو او بحثونو شمیره.
- د حج او اوقافو وزارت د دیني علماوو سره دهمکاري او برخه اخیستنې درجه.

دریيمه ستراتيژیکه موخه: ځواکمنتیا

د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کمېسیون د وړتیاوو د ټینګښت او بشري حقونو د دویدو او ملاتړ لپاره د دولت مدني ټولنو او ځواکمنۍ پیاوړتیا.

برياوي (د **1392** تر پايه تمه کېدونکې پايلې):

1.1.3 د خپلو پلانونو او سر چېنوپه تنظیم کې د کمېسیون د اغېزمنتیا زیاتوالي

2.1.3 د کمېسیون د کارکوونکو دکاري وړتیا اوتخصص لوړوالي د اړوندو ښوونیزو او پراختیایي پلانونو د زمینو له طریقه.

3.1.3 د کمېسیون د کارکوونکو جوړښت په زیاتونکې توګه د جنسیتي، قومي، مذهبي د ژبي او معلولیت له پلوه د افغانستان دنفوسو د تنوع ځرګندونه کوی.

4.1.3 د قضیو د حل او تعقیب لپاره د بشري حقونو د سر غړوني شکایتونه چې کمیسیون ته اطلاع ورکړل شوي وي د کمېسیون د وړتیاوو لوړوالي

5.1.3 د مدني ټولنو او دولتي اورګانونو د وړتیاوو زیاتوالي.

6.1.3 دبشري حقونود ملاتړ، دودیدو او څارنې په برخه کې د وړاندیزونو او سلامشورو په مټ پر دولت داغیزو د زیاتوالي لپاره دکمېسیون او مدني بنسټونو ځواکمني.

د تکلاري شاخصونه:

- په کمېسیون کې دسیتسم، میکانیزمونو او مدیریتي کړنو د بنسټي کیدو درجه..
- د کمېسیون د کارکوونکو کاري وړتیا او د تخصص د لوړوالي درجه.
- دکمېسیون دکارکوونکو په جوړښت کې د نفوسو د تنوعو د منعکسولو کچه.
- د بشري حقونو د شکایتونو د راجع کولو د حل د سلنې شمېرنه.
- دبشري حقونو پر نړیوالو تړونونو څارونکو بنسټونو ته د دولت لخوا د ورکړشویو رپوټونو څومره والي او ځرنګوالي.
- د مدني ټولنو او د بشري حقونو د ملاتړو ګډو پرژو د کار او فعالیت شمېرنه
- د بشري حقونو د پروژو او پروګرامونو شمېرنه چې په خپلواکه توګه د مدني ټولنو له خوا طرح او پلې کېږي.
- د بشري حقونو د مسایلو او سیاستونو اړوند دولت ته د مشورو او وړاندیزونو شمېرنه

موندنې (پايلو ته د لاسرسي په موخه تمه کیدونکي ګامونه):

۱. ۱. ۳ د کمیسیون د کارکوونکو ښوونیز فرصتونه او معلوماتي وسایل دهغوي د پوهي او تخصص په موخه زیاتوالي مومي.

۲. ۱. ۳ ډیر تدبیرونه تر لاس لاندي نیول شوي چې بي برخې ډلې له هغې جملې ښځې، قومي، دیني او ژبني او هغه کسان چې معلولیت لري په کمېسیون کې د کار غوښتلو لپاره پیاوړي شي

۳. ۱. ۳ دکمېسیون د کار د پایلو او رپوټونو د ارزونې او څارنې په موخه دمدیریتي کړنو سیستمونه او میکانیزمونه رامنځته کیږي.

۴. ۱. ۳ د مدني ټولنو، اورګانونو، سازمانونو او د دولت په وزارتونو کې د بشري حقونو څانګو ته تخنیکي او ښوونیز ملاتړ چمتو کیږي.

د تګلارې شاخصونه:

- د وړتیا د ودې د پروګرام د طرحې کچه او د ښوونیزو او پراختیایي اړتیاوو کلنۍ ارزونه
- د کمېسیون هغه شمېر کارکوونکو چې د ښوونیزو او پراختیایي فرصتونو څخه ګټه اخیستې ده
- په کمېسیون کې د کارکولو لپاره د محرمو او بې برخو ډلو لپاره د هڅونې د تدبیرونو کچه.
- د پایلو پر بنسټ د تګلارې د مدیریت د جوړښتونو او سیستمونو د طرحې کچه.
- د کمېسیون د سازماني تګلارې او دکارکوونکو د کړنو ارزونه.
- د دولت، مدني ټولنو ، او په وزارتونو کې د بشري حقونو د څانګو په شمول د تخنیکي ملاتړ کچه.
- دبشري حقونو د ملاتړ په موخه دمدني ټولنو، سازمانونو، د رضاکارانو راټولو لپاره د اغیزمنو ډلو اومیکانیزمونو د د رامنځته کولو درجه.

څلورمه ستراتیژیکه موخه: ملاتړ

د بشري حقونو د رېښتیایني په موخه په نړیواله ، سیمه ییزه، او ملي کچه ملاتړ.

برياوې (د 1392 کال تر پایه تمه کیدونکې پایلې):

۴. ۱. د بشري دحقونو ملاتړو قوانینو، مقررو او پالیسیو شمیر زیاتیږي.

۴. ۲. د بشري حقونو د معاهدو تصویب او موجوده قوانین د بشري حقونو د نړیوالومعاهدو سره همغږي کول.

۴. ۳. کمېسیون خپل ګډون په ټولنو او ملي ډلو، سېمه ییزواو نړیوالوډلو کې د بشري حقونود لومړیتوبونوپه موخه پیاوړي کوي او پراختیا ورکوي.

۴. ۴. د سولې، پخلاینې او عدالت په اړه د عمل تګلاره پلې کېږي

۴. ۵. د هغو تدبیرونواو سیاستونو پلي کولو څخه چې له بشري حقونو سرغړونه ګڼل کیږي په کلکه مخنیوي کېږي.

د تګلارې شاخصونه:

- دهغه قوانینو شمیره چې د بشري حقونو د ښه والي په موخه جوړ / او یا تعدیلیږي.
- دبشري حقونو د نړیوالو تړونونو، پریکړه لیکونو او سپارښتو شمیره چې په ملي قوانینو، مقررو او طرز العملونو کې ځای پرځای کېږي.
- په ملاتړوډلواوشبکوکې د مدني ټولنو،د بشري حقونود ملاتړو، د ملي شورا د غړو، ملي ډلو، سېمه ییزواو نړیوالو سره دغړ او چتولو څرنګوالي.
- د عدالت، پخلاینې، سولې د عمل د تګلارې د پنځه بنسټي ګامونو د ترسره کولو کچه
- دهغه ډلو او کسانو د زیانونو جبران چې د بشري حقونو څخه د سرغړونو قربانیان دي.
- دهغه خنډ اچوونکو دهڅو شمیره چې د بشري حقونو د سرغړوني لامل کېږي.

موندنې (پایلو ته د لاسرسي په موخه تمه کیدونکې ګامونه):

4. ۱. 2. د ملاتړو ډلو او شبکو رامنځ ته کول او پیاوړتیا او د ملي شورا او مدني ټولنو سره ګډ فعالیتونه.

4. ۱. 3. د تقنیني نظرونو او بیا کتنو له لارې د قانون جوړوني په بهیر کې برخه اخیستنه یا ګډون.

4. ۱. 4. پر دولت فشار راوړل کیږي، وړاندیزونه ورته سپارل کیږي او له هغې څخه د پخلاینې او عدالت او د عمل تګلارې د پلیتوب په اړه ملاتړ کیږي.

4. ۱. 6 د ورکړشویو رپوټونو په اړه د ملګرو ملتونو ټولنې، دبشري حقونو شورا او ورسره نورو تړلو موسسو، نړیوالو او سیمه ییزو سازمانونو ته نظریې او ویناوې وړاندې کېږي.

د ټکلارې شاخصونه:

- د دولت او قانون جوړونکو اورګانونو لخوا کمېسیون ته دقوانینو د تصویب او تعدیل پرمهال د مراجعي شمیره.
- دولت ته دوراندې شویو تقنیني نظرونو او بیا کتنو شمېرنه او د مقررو او قوانینو د بدلون کچه.
- د بشري حقونو د ملاتړو سره د اغیزمني پلوۍ ډلو، د مدني ټولنو او رضاکارانو د فعالیتونو کچه.
- د ملي شورا د غړو او مدني ټولنو د سازمانونو سره د همغږۍ د هڅو او ناستو شمېرنه.
- د کمېسیون د رپوټونو او وړاندیزونو په اړه د ملي شورا د بحثونو او مناظرو شمېرنه.
- د بشري حقونو شورا او ملګرو ملتونو سره ټرلو نور جوړښتونه، نړیوال او سیمیز سازمانونو ته دوړاندې شویو نظرونو او ویناوو شمیره.

پنځمه ستراتیژیکه موخه: څارنه او ارزونه

دبشري حقونو د رعایت، ملاتړ او دبشري حقونود دندو د اجرا په وړاندې د دولت، په هیواد کې د میشتو ملي او نړیوالو بنسټونو او وګړو د ځواب ورکونې تیاري.

بریاوې: (د 1392 کال تر پایه تمه کیدوونکې پایلې)

5. 1. د افغانستان خلک له بشري حقونوڅخه، د مدني، سیاسي، اقتصادي، ټولنیز او فرهنګې حقونو په ګډون په پراخه کچه برخمن شویدي.

5. 2. د دولت د ملي او نړیوالو بشري حقونو د دندو د رعایت په اړه عامه پوهاوي او معلومات زیاتیږي.

5. 3. په زندانونو، توقیف ځایونو، څارځایونو، د ماشومانو د اصلاح او روزنې په مرکزونو او دنړیوالو امنیتي ځواکونو تر اداري لاندې سیمو کې له زندانیانو، توقیف شویو، شکمنو او محبوسینو سره چلند ښه والي مومي او په دغو سیمو کې شرایط سمیږي.

5. 4. دفساد د کچې او د بشري حقونو په تحقق کې دهغه د ناوړه اغیزو په اړه دعامه پوهاوي او حساسیتونه کچه لوړیږي.

5. ۵. عدالت ته د خلکو په تیر دزیانمنونکو کسانو، ښځو، ماشومانو، او معلولیت لرونکو وګړو په ګډون لاسرسي زیاتیږي.

5. 6. د وسله والو شخړوپه بهیر کې دملکي وګړو مرګ ژوبله تر ممکنه بریده راټیټیږي.

د ټکلارې شاخصونه:

- د دولت لخوا دملي او نړیوالو بشري حقونو د رعایت په اړه د رپوټونو شمیره او دعامه پوهاوي کچه.
- په زندانونو، توقیف ځایونو، څارځایونو، دماشومانو د روزنې او اصلاح او دښځو او ماشومانو دامن په مرکزونو کې د شرایطو دښه والي په موخه د کمیسیون دوړاندیزونو د اجرا کچه.
- په زندانونو او نوروازادۍ سلبوونکو ځایونو کې د ځورونې د قضیو د شمېرپه سلنه کې بدلون.
- د هغو خلاصوشویو وګړو شمېر چې په غیر قانوني توګه نیول شوي، بندیان، او حبس شویدي دي.
- روغتیا، ښوونې او روزنې، ټولنیزو تامیناتو، او نورو اساسي خدمتونوته د خلکو په تیره بیا د زیانمنونکو وګړو او ډلو د لاسرسي کچه.
- د هغو تدبیرونو کچه، چې ټولنیزو اساسي خدمتونو ته د خلکو په تیره د زیان منونکو وګړو او هغو وګړو چې لږ عاید لرونکي وي دعادلانه لاسرسي لپاره رامنځ ته کېږي.
- د فرهنګې، ټولنیزو، اقتصادي، سیاسي او مدني حقونو څخه د سر غړونې دقضیو شمېره او سطحه.
- د فساد څخه د پوهاوي کچه او دبشري حقونوپه ریښتیاینې کې یې مخامخ ناوړه اغیزې.

- دهغو زيان منونکو وګړو شمېرنه چې محکمو ته مراجعه کوي او خپلې قضيې حلوي.
- په عدلي او قضايي اورګانونو کې دخلکو په تيره زيانمنونکو ته د عدالت لپاره لاسرسي ته داسانتياوو او تدبيرونو دچمتو والي کچه.
- د ملکې مرګ ژوبلې د کمښت کچه

موندنې (پايلې ته د لاسرسي په موخه تمه کېدونکې ګامونه):

5. ۱. 1. موضوعي،وضعيتي،څېړنيز، څارنيز، او پرتليز، رپوټونو په ملي او نړيواله کچه وړاندې او خپرېږي

5. ۱. 2. په ازادۍ سلبوونکې ځايونو، نظارتځايونو، د ماشومانو د روزنې او اصلاح د مرکزونو د ښځو د او ماشومانو د امن د مرکزونو، عدلي او قضايي اورګانونو کې د بشري حقونو د رعايت د ملاتړ د ارزونې او پرتلې لپاره په منظمه توګه څارنه تر سره کېږي.

5. ۱. 3. د عامه رپوټونو د ارزونې او د سياسي او مدني حقونو د رېښتيايني په موخه، د ټاکنوپه بهير کې سيمه ييزه څارنه تر سره کېږي.

5. ۱. 4. پر اقتصادي، ټولنيز او فرهنګي حقونو سيمه ييزه څارنه، د اساسي حقونوپه شمول د روزنې حق، د روغتيا حق، د خواړو حق او د افغانستان د زريزې د پراختيا د موخو ترسره کولو (MDGs) لپاره د دولت لخوا د ملي او نړيوالو بشري حقونو د دندو ترسره کولو په هکله د رپوټونو ارزونه په منظمه توګه ترسره کېږي.

۵. ۱. ۵. د خلکو د عادلانه محکمې د نقض کولو پيښې په تيره د زيامنونکو کسانو په اړه په منظمه توګه څارل کېږي.

6.1.5. دفساد دقضيو او دبشري حقونو په تحقق کې دهغو د ناوړه اغيزه په اړه د رپوټ ورکولو د څارنې او ارزونې لپاره نوي ميکانيزمونه رامنځته کېږي.

د تګلارو شاخصونه:

- د پرتليزو، څارنيزو، څېړنيزو، وضعيتي او موضوعي رپوټونو د څرنګوالي شميره چې خپاره شويدي.
- په زندانونو، توقيف ځايونو، څار ځايونو، د ماشومانو د روزنې او اصلاح او دښځو او ماشومانو د امن په مرکزونو کې د څارنې دماموريتونو څومره والې.
- د ټاکنوپه بهير کې پر رپوټونو او دسياسي او مدني حقونو د څارنې د ماموريتونو شمېرنه.
- پر اقتصادي، ټولنيزاو فرهنګي حقونو د سېمه ييزوڅارنو د ماموريت شمېره.
- د هغو قضيو شمېرنه چې په محکمو کې څارل او تعقيب شويدي.
- د دولت له پلوه د کمېسيون د وړانديزونو دکتنو او اجراکولو کچه.
- د فساد د هغه پيښو او قضيو شمير چې څآرنه او ارزونه يې شوې او په اړه يې رپوټ ورکړ شويدي.

د تګلارې څارنه او ارزونه

د 92-1389د ستراتېژيک پلان د اغيزمنې اجرا په موخه، يوه څلور کلنه د عمل تګلاره طرح کيږي. چې په هغه کې به د افغانستان د بشري حقونو د خپلواک کمېسيون د کارکوونکو ځانګړې فعاليتونه د پنځه ستراتېژيکو موخو د رېښتيايني لپاره تشريح شي. کړنې به په مستقيمه توګه د ستراتېژيک پلان د پايلو سره سمون ولري او بودجه او زماني جدول به د عمل په تګلاره کې داخل شي چې د پيژندنې اړينې سرچينې او ضرب الاجلونه به دکړنو د بشبړتيا لپاره رېښتينې وټاکل شي. د کمېسيون کارکوونکې به د عمل د تګلارې په جوړولوکې برخه ولري، ترڅو د عمل تګلارې د جغرافيايي لومړيتوبونو او اړتياوو منعکس کوونکې او پروګرامي وي. د ولايتي او سيمه ييزو دفترونوکلني پروګرامونه به د عمل د تګلارې بشپړونکې وي.

د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کمېسيون دا راز خپل سازماني جوړښت په ستراتېژيک پلان کې دراغلو لومړيتوبونو سره د سمون په موخه بيا وګوري او بيا کتنه به يې وکړي. د پرله پسې څارنې او ارزونې لپاره د څارنې او ارزونې کارکړنې به په ستراتېژيک پلان او د عمل په تګلاره کې رامنځ ته شي چې لاندنې برخې به لري:

1. دستراتيژيک پلان او دعمل د تګلارې جوړونکې کميته به په پرله پسې توکه د ستراتېژيک او عمل د تګلارې د اړينو اصلاحاتو د پيژندنې او د عمل او ستراتېژيکو پلانونو د ارزونې او کچې اخيستنې په موخه د بيا کتنې د همغږۍ لپاره خپل کارته دوام ورکوي.
2. د څارنې او ارزونې يوه ځانګه جوړيږي چې د عمل او ستراتيژيک پلانونو د پرمختګ د بهير د څارنې او سرپرستۍ مسؤوليت به ولري. د اوسنې وضعيت څخه د مالوماتو او د تګلارې د کچې اخيستنې په اړانه کې راغلو شاخصونو او د کمېسيون د پايلو د اغيزمنتيا په موخه به تري ګټه واخيستل شي. د مالوماتو يو نوې بانک به د منظم رپوټ ورکولو، تعقيب، د څارنې او ارزونې د ځانګې د ملاتړ او د عمل او ستراتېژيکو پلانونو د پرمختګ په موخو رامنځ ته شي.
3. کمېسيون به همدا راز دستراتيژيک پلان د اجرا د رونوالي او بشپړې ځواب ورکونې لپاره عامه رپوټونو خپاره کړي، دا رپوټونه به دري مياشتنې او کلنې وي. وروستۍ رپوټ به د ۱۳۹۲کال په پاي کې د ستراتېژيک پلان د اجرا د ارزونې لپاره چمتو شي، ټول رپوټونه به د کمېسيون په ويبپاڼه کې خپاره شي.
4. د دولت په ګډون د بهرنيو همکارانو او کار کوونکو، مدني ټولنې، ديني عالمان، رسنيو او نړيوالو ګډونوالو سره سلا مشوري به په کال کې دوه ځلې ترسره کيږي چې د هغوي نظرونه، د ستراتېژيک پلان د اجرا او پرمختګ او د کمېسيون دکار د پايلو د اغيزمنتيا په اړه ترلاسه شي.
5. په ۱۳۸۹-۹۲کال کې کمېسيون د يوه ارزونکي يا بهرني تفتيش څخه غواړي چې د کمېسيون د کار کړنو پايلې دي په ستراتېژيک پلان کې د راغلو موخو پر اساس وارزوي او سنجش دي وکړي.

د افغانستان د بشري حقونو د خپلواک کمېسيون د اغيزمنتيا لپاره به، د کمېسيون دکار د پايلو پر بنسټ د مديريت د بنسټي کولو په لار کې کار او فعاليت وکړي چې رونوالې او بشپړه ځواب ورکونه د کمېسيون د سرچينو د همغږۍ له لارې د ستراتېژيکو لومړيتوبونو سره تامين شي. ګډونيز يا مشارکتي کارونه به د کمېسيون د کارونو لاربنود شي او دا کار به د خود اراديت او پايښت پر بنسټ ولاړ وي.

د منطقي تحليل اړانه

د افغانستان د بشري حقونو دخپلواک کمېسيون څلورکلن ستراتېژيک پلان (1392-1389)

ستراتېژيکې موخې	په افغانستان کې د بشري حقونو په برخه کې د لارښود رول لوبول.	په هيواد کې دبشري حقونو ددرک، رعايت او درناوي لپاره د ټولو افغانانو څخه ملاتړ	د افغانستان دبشري حقونو دخپلواک کمېسيون، حکومت،مدني ټولني،او د بشري حقونو څخه د ملاتړو وګړو ځواکمنتيا	د بشري حقونو د رېښتيايني لپاره په نړيواله، سيمه ييزه او ملي کچه ملاتړ .	دبشري حقونو د دندو د اجرا، رعايت او ملاتړ لپاره د دولت او په هيوادکې د وګړو، ملي او نړيوالو بنسټونو چمتو کول د ځواب ورکوني لپاره.
برياوي	په هيواد کې د بشري حقونو دپراختيا او ملاتړ د محوري مرجع په توګه د کمېسيون اعتبار پياوړې کيږي دولت، مدني ټولني او نور ملي او نړيوال همکاران په ښه توګه د کمېسيون پر تخصص، مالوماتو او موندنو اتکا کوي کمېسيون د ليد وړ دي اوپه افغانستان کې د بشري حقونود مسايلو به برخه کې د ملي او نړيوالو ټولنو د پاملرنې په راجلبولو کې فعاله دي. د کمېسيون د کار د پايلو، ونډې او ارزښت څخه د عامه پوهاوي لوړتيا . په افغانستان کې د بشري حقونولپاره د کمېسيون ګډون او مشوره ورکول د ملي او نړيوالو پروګرامونو د بډايني لامل کېږي	د بشري حقونو څخه عامه پوهاوي لوړتيا مومي. د بشري حقونو زده کړه په ښوونځيو، پوهنتونونو، د ښووونکو د روزني، عدلي، قضايي، تقنيني، مذهبي، نظامي، امنيتي د پوليسو، روزنيزو مرکزونوکي بنسټي کېږي. د پوليسو، د پوځي منصوبانو، قضايي چارواکو، د زندان ماموراّنو، مدافع وکېلانو، حقوقي مرستندويانوچارچلند، د بشري حقونو د اصولو او بشردوستانه او د هغه قوانينودرک رعايت او اصولو درک منعکس کوونکې دي پر بشري حقونو متمرکز څيړنيز اورګانونه او د رسنيو کمي او کېفي اړخونه پياوړتيا مومي. تاوتريخوالي په کور، کارځايونو او داوسيدني سيمو کې په تيره بيا دښځو او ماشومانو په وړاندې کمښت مومي. زيات شمير خلک د بشري حقونو د دفاع اورګانونو او بنسټونو ته مراجعه کوي او باوريې پرې زياتيږي	د کمېسيون د اغيزمنتيا زياتوالي د خپلوسرچېنو او پروګرامونو په تنظيم کې. د اړوندو روزنيزو پراختيايي پروګرامونو له لارې د کمېسيون د کار کوونکو د وړتيا او تخصص لوړوالي. د کمېسيون د کارکوونکو جوړښت په زياته کچه د نفوسو د تنوع چې، د جنسيت،قوم، دين، ژبې، او د معلوليت په ګډون دي منعکسوي د کمېسيون ظرفيت، د هغه قضيو او شکايتونو به تعقيب او حل کې چې د بشري حقونو څخه د سر غړونو له امله ورته رسيږي وده کوي. د بشري حقونو په دود څارنه او ملاتړ کې د دولت او مدني ټولني د وړتيا وده. د بشري حقونو په چارو کې د کمېسيون ځواکمنتيا او د مدني ټولني د بنسټونو اغيز د سلا مشورو او وړانديزونو له لارې پر دولت باندې ټينګښت مومي	د بشري حقونو د ملاتړو مقررو، قانونونو او پاليسيو د شمېر زياتوالي. د بشري حقونو پر معاهداتو هوکړه او موجوده قانونونه د نړيوالو معاهدو سره همغږې کيږي. کمېسيون دبشري حقونو د لوميتوبونو په موخه خپل ګډون ته په ملي شبکو، سېمه ييزواو نړيوالو ټولنو کې پراخ او پياوړتيا ورکوي. د عمل پروګرام د سولې، پخلاينې، او عدالت په اړه تطبيق کېږي. د هغو سياستونو او تدابيرو تطبيق چې د بشري حقونو څخه سر غړونه کنټرول کېږي په فعالانه توګه يې مخنيوي کېږي.	عامه پوهاوي، د دولت لخوا دبشري حقونو د ملي او نړيوالو دندو درعايت به اړه زياتيږي د دولت په وسيله د ملي او نړيوالو بشري حقونو دندو، رعايت، د عامه مالوماتو او پوهاوي زياتوالي. په زندانونو، توقيف ځايونو نظارتخانو، د ماشومانو د اصلاح او روزني په مرکزونو او د نړيوالو ځواکونو تر اداري لاندې زندانونوکي د بنديانو، توقيفشويو، شکمنواو محجوزانو سره چار چلندښه والي مومي اوپه دغه د ازادۍ څخه د سلب په ځايونو کې شرايط ښه شويدي. د بشري حقونو په تحقق کې د فساد د کچې او نيغ به نيغه اغيز به اړه عامه خبرتيا او حساسيتونه زياتيږي. عدالت ته د خلکو لاس رسي په تيره بيا د زيامنونکو کسانو چې د ښځو ماشومانو او معلوليت لروونکوکسانو په ګډون دي زياتوالي مومي د وسله والو شخړو په بهير کې د ملکي مړينو کچه لږ تر لږه تر ممکنه بريده ټيټيږي.

موندنې	عامه ویناوي او مطبوعاتي اعلامیي خپرېږي کنفرانسونه / اومطبو عاتي مرکې تر سره کېږي. دولت ته د بشري مسایلو او سیاستونوپه اړه سلا مشوري او وړاندیزونه ورکول کیږي د بشري حقونو مهمومسایلوپه اړه د دولت او خلکو د پاملرنې را اړولو لپاره د ښېړنو اوخبرو اترو غونډې جوړیږي د کمېسیون د واکونو او رول په اړه د خلکو د درک د ښه والي په موخه د مالوماتي اړیکو وسایل او سر چېنې پراختیا مومي.	ورکشابونه ښوونیزې غونډي علمي سیمینارونه او خبرتیایي غونډي جوړیږي د بشري حقونوپروګرامونو مشورو او سر چېنو ته عامه لاسرسي د مختلفو لارو د کمېسیون د سرچېنو د مرکزونوپه شمول تامین کېږي. روزنه، تخصص او سرچېنې د بشري حقونو د درسي پروګرامونو د طرحې د ملاتړپه موخه په ښوونځیو ، پوهنتونونو ، د ښوونکې د روزنې موسسو ، دیني، قضایي، تقنیني، نظامي او د بولیسوپه روزنیزو مرکزونو کې چمتو کیږي. د بشري حقونو د مسایلوپه اړه د رسنیو پوښښ او د راډیویي او تلویزیوني خپرونو ، خپرول زیاتیږي د بشري حقونو او د اسلام مقدس دین تر منځ د مشترکاتوپه ګډون د بشري حقونو د مسایلوپه اړه د عامه بحثونو زیاتوالي. دمدني ټولني د ظرفیت له ودې ملاتړ کیږي چې د بشري حقونوخبرتیایي او ښوونیز پروګرامونه او فعالیتونه په اغیزمنه توګه اجرا کړي.	د کمېسیون د کارکوونکو د تخصص او پوهې د پراختیاپه موخه ښوونیزفرصتونه او مالوماتي وسایل پراخیږي. زیات شمیر تدبیرونه پلي کیږي چې بې برخې ډلې لکه ښځې. قومي، دیني، او ژبني لږکي به کمېسیون کې د کارکولو لپاره غښتلي شي. د څارنې په موخه د کړنو ، ارزونې او د کار د بایلو د راپور ورکولو لپاره په کمېسیون کې مدیریتي سیستمونه رامنځته کیږي. د مدني ټولنو بنسټونو او د دولت اړوند وزارتونوکې د بشري حقونو څانګو څخه د فني او ښوونیز ملاتړ زمینې چمتو کیږي.	د مدني ټولنې، ملي شورا او ولایتي شوراګانو له غړو سره ګډ فعالیتونه او د غړ اوچتولو شبکې رامنځته او ټینګښت مومي د تقنیني نظرونو او بیا کتنې له لارې د قانون جوړونې به بهیر کې ګډون زیاتوالې مومي پر دولت فشار راوړل کیږي، وړاندیزونه ورته وړاندې کیږي او د هغې څخه د پخلاینې، سولې او عدالت د پروګرام په تطبیق کې ملاتړ کیږي. د ورکړل شویو راپورنوپه اړه ویناوي او نظریې د ملګرو ملتونو ټولنې، د بشري حقونو شورا ، ملګرو ملتونو سره تړلو موسسو ، نړیوالو او سیمه ییزو سازمانونوته وړاندي کیږي.	په ملي اونړېواله کچه څارنیز، څیړنیز، وضعیتي او موضعي پرتلیز راپورونه چمتو او خپریږي د فساد پوري د اړوندو قضیو د څارنې، ارزونې او راپور ورکولو او دبشري حقونوپه تحقق کې دهغو د اغیز به موخه نوي جوړښت رامنځته کیږي په زندانونو ، څارځایونه، د ماشومانو د اصلاح او روزنې مرکزونو ، د ښځو او ماشومانو د امن ځایونو ، عدلي او قضایي اورګانونوکې د بشري حقونو د ملاتړ او رعایت په موخه په منظمه توګه څارنه ترسره شوي ده. د ټاکنوپه بهیر کې د سیاسي او مدني حقونو د ریشتیاینې او عامه رپوټونو د ارزونې په موخه، سیمه ییزه څارنه تر سره کېږي. پر اقتصادي، ټولنیزو او فرهنګي حقونو سیمیزه څارنه د اساسي حقونوپه ګډون، د اساسي حقونو تامین لکه دزده کړې حق، د روغتیا حق، د خوړو حق، او د افغانستان د پراختیا او به ملي او نړېواله کچه د دولت لخوا د بشري حقونوپه اړه د ژمنو او دندو د اجرا به اړه د عامه خبرتیا لپاره بر راپور ورکولو د سیمه ییزې څارنې په مټ به منظمه ارزونه تر سره کېږې. هغه قضیې چې د خلکو په تیره بیا د زیامنونکو کسانو د عادلانه محکمې حق تر پښو لاندې شوي وي په پرله پسې ډول تعقیب او څارل کیږي.

دکارکړنې (تګلارې) دمیچونې اډانه
د افغانستان دبشري حقونو خپلواک کمېسیون سټراټیژیک پلان 1392-1389

بریاوې/ موندنې	شاخصونه	اوسني وضعیت	غوره وضعیت	مالوماتي سرچینې	دمالوماتو راټولو لارې	مسوولیت
1 سټراټیژیکه موخه: مشرتوب						
بریاوې						
د کمېسیون اعتبارپه هیواد کې دبشري حقونو د پراختیا د ملاتړ د محوري مرجعي په توګه پیاوړتیا مومي	د بشري حقونو څخه د دود او ملاتړ لپاره کمېسیون ته د بشري حقونو د ملي او نړیوالو اورګانونو د مراجعي کچه	د کمېسیون ځاي د بشري حقونو د مسایلو د تخصصي مرجعي په توګه په کافي اندازه تثبیت شوي نه دي. د اوس لپاره د بشري حقونو ملي او نړیوال اورګانونه دICCپه ګډون کمیسون ته مراجعه کوي.	د۱۳۹۲ کال تر پایه کمېسیون ته په افغانستان کې د بشري حقونو د پر مختللي مرجع په توګه درناوي کېږي ۱۳۹۲ کال تر پایه د بشري حقونو ملي او نړیوال اورګانونه لا ډیر کمېسیون ته د تجربو د شریکولو او مشورولپاره مراجعه کوي.	د ICC سندونه، دیوناما رپوټونه، د ملګرو ملتونو، د اروپا اتحادیې، نړیوالي ټولني د کمېسیون رپوټونه او اسناد	درپوټونو او سندونو کتنه	کمشنران، د څارني او ارزونې څانګه، دڅېړنې او پلان جوړونې څانګه، د ملي راپور ورکولو څانګه د مالوماتو د بانک څانګه او پروګرامي اړونده څانګې.
دولت مدني ټولنه او ټول ملي او نړیوال همکاران د کمېسیون په موندنو، مالوماتو او تخصص اتکا او تکیه کوي	د کمېسیون د نظرونو او وړاندیزونو شمېره چې د حقوقي مسایلوپه اړه دولت یې غوښتنه کوي او دولت ته وړاندې کېږي. د مدني ټولنو د غوښتنو شمېره د مرستي او ملاتړلپاره	د کمېسیون ریپوټونه محدودي اغیزي لري او دولت، مدني ټولني رسنۍ او نور همکاران یې په محدوده بڼه هغه ګوري او ورته رجوع کوي.	د۱۳۹۲ کال تر پایه دولت، مدني ټولنه رسني او ملي او نړیوال ګډونوال د کمېسیون له مشورو، موندنو او رپوټونو څخه نقل قول کوي او هغه غواړي.	د رسنیو رپوټونه او خپروني / مدني ټولني / د ملګرو ملتونو سازمانونه، د کمېسیون د رپوټونو او مشورولپاره غوښتنلیکونه	د ملي او نړیوالو همکارانو ،مدني ټولنو او دولت سره پر مشورو او رپوټونو کتنه.	د خپرونو او رسنیو څانګه، دارزوني او څارني څانګه او پروګرامي اړونده څانګې.
کمېسیون د لیدو وړ دې او په افغانستان کې د بشري حقونو مسایلو ته د ملي او نړیوالو اورګانونوپه پام اړولو کې فعال دي.	د کمېسیون څخه ، رسنیو او نورو ملي او نړیوالو سازمانونو په کومه کچه استناد کړیدي.	د ۱۳۸۸کال د لړم به میاشت کې دکارکوونکو او نورو همکارانو سره په سلامشورو کې یادونه وشوه چې کمېسیون د بشري حقونو د مطرح کولوپه موخه په ملي او	د ملګرو ملتونو د سازمان په دوره یي او غیر دوره یي رپوټونو او د رسنیوپه ریپوټونو او تبصرو کې له کمېسیون څخه په منظمه توګه نقل او یادونه کېږي. د کمېسیون رپوټونه	دورځپاڼو، مقالي راډیویي/ تلویزیوني پروګرامونه د ویشلو فهرست. مطبوعاتي ویناوي د مطبوعاتي کنفرانسونو اسناد دملګروملتونو د سازمان	پر رسنیو څارنه او پر سندونو کتنه.	د خپرونو او رسنیو څانګه او پروګرامي اړونده څانګې.

بریاوې/ مونډنې	شاخصونه	اوسني وضعیت	غوره وضعیت	مالوماتي سرچینې	دمالوماتو راټولو لارې	مسوولیت
		نړیواله کچه د لید وړ او فعال نه دي. د کمېسیون فعالیتونه، ریپوټونه، او مطلبونه داوس لپاره ټول ولایتونه او ولسوالي تر پوښښ لاندي نه دي راوستي.	اوخپروني په پراخه توګه په ټولو ولایتونو او ولسوالیو کې خپرېږي.	او دنړیوالي ټولنې رپوټونه او سندونه.		
د کمېسیون د کار پایلو او ارزښت او ونډې څخه عامه پوهاوي لوړېږي.	د کمېسیون د کار پایلو او ونډو او د عامه پوهاوي د سطحي بدلون. د کمېسیون او د هغه د کار په اړوند د رسنیو، مرکو، او رپوټونو سمه کچه.	د ۱۳۸۸ کال دکمېسیون کلني رپوټ د پایلو د نه شتون له امله کافي مالومات او پایلي د کمېسیون، په اړوندوړاندې نکړې. د ۱۳۸۸ کال د لړم میاشت کې د کارکوونکو او همکارانو سره د مشورو په بهیر کې د کمېسیون پر وړاندي د منفي تبلیغاتو د کچي په اړه اندېښني څرګندي شوي.	په ۱۳۹۰کال کې دهمکارانو سره د مشورې په بهیر کې د هغوي ارزونه د کمېسیون د کار پایلو ونډې د درک او پوهې ښکارندويي کوي. د ۱۳۹۲کال ترپایه پوري به ګڼ شمېر خلک او سازمانونه د کمېسیون له کار او کړنو ملاتړ کوي. د ۱۳۸۹ کال کلني رپوټ او نور موضوعي، وضعیتي، او پرتلیز رپوټونه د کمېسیون د کار د پایلو څرګندوي وي.	د رسنیو ریپوټونه، راديويي او تلويزيوني خپروني، د همکارانو، خبریالانو، خلکو او مدني ټولنو نظرونه او د کمېسیون خپروني.	مرکې / پوښتنپاڼې، پر رسنیو څارنه او پر اسنادو کتنه.	د خپرونو او رسنیو څانګه، د بیا کتني او ستراتیژیکې پلان جوړوني کمیټه / دڅارني او ارزونې څانګه او پروګرامي اړونده څانګې.
د کمېسیون ګډون او مشوره ورکول د ملي او نړیوالو پروګرامونو په بهاینه کې چې افغانستان کې بشري حقونو ته پاملرنه لري، د پیاوړتیا لامل کېږي.	کمېسیون ته د ملي او نړیوالو اورګانونو د مراجعي شمېر.	نن د ملي او نړیوالو اورګانونو مراجعه کمېسیون ته محدوده ده.	د ۱۳۹۲کال تر پایه د ملي او نړیوالو اورګانونو مراجعه کمېسیون ته زیاتوالي مومي	د کمېسیون سره د همکاری‌په اړه د ملي او نړیوالو اورګانونو کلني رپوټونه.	دلیکونو، سلامشورو او رپوټونو کتنه.	د کمېسیون کمشنران او کارکوونکې.

بریاوې/ موندنې	شاخصونه	اوسني وضعیت	غوره وضعیت	مالوماتي سرچینې	دمالوماتو راټولو لارې	مسوولیت
موندنې						
عامه ویناوي مطبوعاتي اعلامیې خپروني کنفرانسونه مطبوعاتي مرکې ترسره کېږي.	د مطبوعاتي اعلامیو او دعامه خپاره شویو ویناوي شمیره.	کمېسیون دا مهال په میاشت کې یوه مطبوعاتي اعلامیه خپروي	د ۱۳۹۲کال تر پایه به کمېسیون ۲-۳ مطبوعاتي اعلامیې په میاشت کې خپرې کړي. په دریو میاشتو کې به مطبوعاتي کنفرانسونه د بشري حقونو د تحولاتو په اړه ترسره شي.	مطبوعاتي اعلامیې، د مطبوعاتي کنفرانسونو اسناد	پر رسنیو څارنه د اسنادو کتنه	کمشنران، دنشراتو او رسنیو څانګه او نورې پروګرامي څانګې.
کمېسیون د بشري حقونو به برخه کې د دولت د ټولو پلانونو په جوړولو او پلي کولو کې سلامشورې او وړاندیزونه ورکوي.	بشري حقونو پوري داړوندو پروګرامونو او سیاستونو شمېر چې د کمېسیون د مشورو سره جوړ او پلي کېږي.	دولت دکمیسیون سره په بشپړه توګه د ټولو هغو سیاستونو او طرحو او پروګرامونو چې د بشري حقونو سره تړاو لري مشوره نه کوي.	د ۱۳۹۲کال تر پایه به دولت د کمېسیون سره په منظمه توګه د ټولو سیاستونو او پروګرامونو د طرحي او تر سره کولو په اړه چې د بشري حقونو سره تړاو لري مشوره وکړي او کمېسیون به په دي اړه فعاله برخه ولري.	د غونډو بڼه/ هغه بحثونه چې کمېسیون په هغو کې د ګډون لپاره بلل شوي اوکمېسیون په کې ګډون کړیدي	د اسنادو کتنه.	کمشنران، اجراییه رییس او د ملي پروګرامونو امران
د عامه شکایتونو د اوریدو غونډې، څیړنې او مجلسونه د بشري حقونو مسایلو ته دخلکو او دولت دپاملرنې په موخه جوړیږې.	دبشري حقونو د مسایلو په اړه د عامه شکایتونو د اوریدو د غونډو او مجلسونو شمیره.	کمېسیون د عامه شکایتونو غونډې یوازې د انتقالي عدالت په اړه جوړې کړیدي. کمېسیون منظمې مشورې د همکارانو سره تر سره کوي خو د دې غونډو د تثبیت، څارنې د شمېراو پایلولپاره میکانیزم شتون نه لري.	کمېسیون به په کال کې دوه د ټولیز و شکایتونو مجلسونه جوړ کړي / او بشري حقونو د مهمو مسایلو په اړه به ملي څیړنې ترسره کړي. دري میاشتنۍ غونډې به د مرکزي سطحې، سېمه ییزو او ولایتي همکارانو سره په مشورو ترسره شي او د بشپړو اسنادو او رپوټونه سره مشورې/ غونډې هره میاشت چمتو کېږي.	د عامه شکایتونو د اوریدو غونډو په اړه څیړنیز رپوټونه او سندونه.	د اسناو کتنه.	کمشنران دڅیړنې او پلان جوړونې دڅارنې او ارزونې او انتقالي عدالت د څانګو او نوري پروګرامي څانګې.
دکمیسیون له ونډې او واکونو څخه د خلکو درک او پوهاوي	د ویپاڼې څه د لیدونکو شمیره د اړیکو ستراټیژي جوړیږي.	عامه رساني او اسانه مالوماتي سر چینې د کمېسیون د ونډې او کارپه اړه شتون نه لري	د ۱۳۸۹ کال تر پایه به هر اړخیزه او اساني رسالي او مالوماتي سرچینې د	سرچینې او وسایل، له ویبپاڼې څخه د ګټه اخیستونکو	د اسنادو/ سر چینې / ویبپاڼې کتنه	دنشراتو او دسنیو څانګه، د معلوماتو او اړیکو څانګه، ویب

برياوې/ موندنې	شاخصونه	اوسني وضعيت	غوره وضعيت	مالوماتي سرچينې	دمالوماتو راټولو لارې	مسوولیت
دمالوماتي اړیکو او سرچینو له لارې پراختیا مومي.	دهغه سرچینو او نویو ارتباطي وسایلو شمیره چې پراختیا مومي.	د کمېسیون ویبپاڼه په بشپړه توګه د بشري مسایلو د انعکاس په اړه په منظمه توګه نه نوي کېږي، ویبپاڼه د نوښتي او تعاملي فنونو څخه د مخاطبانو دلاسرسي لپاره ګټه نه اخلي، .په ۱۳۸۸ کال دکمېسیون ویبپاڼي څخه 426047 لیدنه کړي چې میاشت کې (35503) لیدونکې لرل.	کمېسیون د کارپه اړه طرحه اوپه پراخه توګه به خپري شي. د کمېسیون د ویبپاڼې په کیفیت او څرنګوالي کې ښه والي راځي او ویبپاڼه به په منظمه توګه نوي کېږي د ۱۳۸۹ کال ترپا یه به په منځي حد کې د کمېسیون د وبسایت د لیدونکو به شمېره کې ۱۰ سلنه زیاتوالي راشي او له هغه وروسته هر کال به ۱۵ سلنه زیاتوالي ومومي	احصاییه.		ماستر، دبشري حقونو دزده کړې څانګه او نوري پروګرامي څانګې.

بریاوي/ موندنې	شاخصونه	اوسني وضعیت	غوره وضعیت	مالوماتي سرچیني	دمالوماتو راټولو لاري	مسوولیت
2 ستراتیژیکه موخه: زده کړه						
بریاوی						
د بشري حقونو څخه د ټولیزي پوهاوي لوړتیا مومي	د بشري حقونود موازینو او اصولو څخه د عامه پوهاوي د زیاتوالي کچه. د بشري حقونو پر ضد د منفي تبلیغاتو پروړاندې د اغیزمني مقابلي کچه. د بشري حقونو په ملاتړ، د نړیوالي ټولني، د مدني ټولنو، دیني عالمانو د ملي شورا دغړو، دولتي چارواکو وړاندي شویو ویناوو شمیر	د ۱۳۸۸کال د لړم په میاشت کې له همکارانو سره د مشوروپه بهیرکې وویل شول چې خلک د بشري حقونو په اړه پوهاوي نه لري د سېمه ییزوڅارنو مرکې څرګندوي چې خلک، دیني عالمان، دولتي چارواکې او رسني د بشري حقونو په اړه پوره او ژور پوهاوي نلري. دا مهال د بشري حقونو څخه دعامه پوهاوي به اړه دڅېړنو او مالوماتو د درجې کچه په لاس کې نشته دي.	د کال ۱۳۹۲ تر پایه پوري د همکارانو سره مشوري او د سېمه ییزوڅارنو او مرکو د بشري حقونو څخه د پوهاوي د سطحي زیاتوالي منعکسوي. د ۱۳۸۹ کال تر پایه څېړني د موجوده سطحي د ټاکلو او د بشري حقونو د عامه پوهاوي په موخه ترسره کېږي. د ۱۳۹۲ کال تر بایه څېړني / او تعقیبي څېړني د بشري حقونو د پوهاوي په سطحه کې د بدلون او کچي اخیستني په موخه ترسره کېږي. د نویو تکنولوژیو (انتترنیتي ډلي او فیسبوک او بلاکونه) د بشري حقونو په اړه د مالوماتو او مطلبونو د خپرولو له باره تري ګټه اخیستل کېږي.	د خلکو او همکارانو نظرونه، د کمېسیون څېړني او رپوټونه او د کمېسیون ویبپاڼه	مرکې، پوښتنپاڼي، څېړني، د اسنادو کتنه / د کمېسیون وبسایت	د څېړنو او پلان جوړوني څانګه، د بشري حقونو روزنه، د ارزوني او دڅارنې، دبشري حقونو د زده کړه څانګه او نوري پروګرامي څانګي.
. د بشري حقونوزده کړه په ښوونځیو، پوهنتونونو، د ښوونکې د روزني موسسي، د عدلي قضایي د روزنو مرکزونه، تقنیني مرکزونه او د پوځي	د بشري حقونو د مفاهیمو او ښووني د بنسټي کېدني کچه په ښوونځیو، پوهنتونونو، دښوونکو د روزنو په موسسو، او پوځي روزنیزو مرکزونو / نظامي/ امنیتي / او	د بشري حقونو محتوا په درسي پروګرامونو، د ابتدایي ښوونځیوپه تعلیمي نصاب او متوسطه (له ۱ تر ۹) ټولګیو پوري شامل شوي دي. د کاپسا ،هرات، او کابل په پوهنتونونو او د بدخشان په دارالمعلمین کې د بشري حقونو	د ۱۳۹۲ کال تر پایه به د بشري حقونو ښوونه د لیسوپه درسي پلان / ښوونیز نصاب (۱۰ – ۱۲) پوري، په پوهنتونونو، د دولتي او خصوصي لوړو زده کړوپه عالي موسسو او دارالمعلیمنونو کې شامل شي	د ښووني او روزني د وزارت، د دفاع او کورنیو چارو وزارتونو اسناد او درسي پلانونه	د پوهنتونونو او وزارتونو د چارواکو سره مرکې د لوړو زده کړو موسسي د درسي پلانونو کتنه.	د بشري حقونو د زده کړې څانګه، د ارزوني او څارني څانګه او نوري پروګرامي څانګې.

برياوي/ موندنې	شاخصونه	اوسني وضعيت	غوره وضعيت	مالوماتي سرچيني	دمالوماتو راټولو لاري	مسووليت
روزنو مرکزونه پوځي، امنيتي او دپوليسو مرکزونو کې بنسټيي کېږي.	دپوليس مرکزونو کې	دوري تدريس کېږي. د پوليسو د اکادمي او د ملي اردو ښوونکو د کمېسيون له لخوا د بشري حقونو روزنه تر لاسه کړيده. د ملي نظامي اکادمي نوي زده کوونکي. د بشري حقونو د روزني ۹۶ ساعته د ۹ مياشتو په ترخ کې تر لاسه کوي د پوليسو نوي داخل شوي زده کوونکي د بشري حقونو د روزني ۱۲ ساعته په دريو مياشتو کې تر لاسه کوي بنديان د بشري حقونو د روزني ۱۶ ساعته په دريو مياشتو کې تر لاسه کوي.	د ۱۳۹۲ کال پوري د بشري حقونو د روزني ساعتونه د ملي پوليسو په اکاډمي او ملي نظامي اکاډمي کې به له وړاندي زياته او د کمي او کېفي لحاظه پياوړي شي.			
د پوليسو، د نظامي منسوبان، د قضايي چارواکي، د زندان د ماموران، مدافع وکېلان، حقوقي مرستندويان چلند او ليد، د بشري حقونو او اصولو او د بشر دوستانه حقونو د رعايت او اصولو او قانونونو دپوهي منعکس کوونکې دي.	، په ښوونځيو، پوهنتونونو دښوونکو دروزنې په موسسو، دارالمعلمينونو، ديني قضايي، تقنيني دپوځي، امنيتي او پوليسو په مرکزونو کې د حقوقي مرستندويانو، د مدافع وکېلانو، د زندان د مامورانو چارچلند د بشري حقونو او دندو او د نړيوال بشر دوستانه حقونو د پوهي د منعکسولو کچه.	د کمېسيون څارنه پر زندانونو، د نيوني پر ځايونو او د ماشوم د روزني او اصلاح پر مرکزونو راښيي چې د بشري حقونو څخه سر غړوني په دغو سيمو کې رامنځ ته کېږي. د کمېسيون د څارني پر اساس په کال ۱۳۸۸ کې ۶۰ سلنه زندانيان د ساتني ځايونو، او د ماشومانو د روزني او اصلاح مرکزونه د اوسيدو د شرايطو د ښه والي او سمون شاهدان دي.	د ۱۳۹۲ کال تر پايه به د پوليسو، نظامي منسوبانو، قضايي چارواکو او زندان د مامورانو لخوا له بشري حقونو څخه د سرغړونو په اړه دشکايتونو شميره تر ۲۵ سلنه کې کموالي راشي. د ۱۳۹۲ تر پايه به ۷۵ سلنه زندانونه د ساتني ځايونه د ماشومانو د روزني او اصلاح مرکزونه د اوسيدو د ښو شرايطو شاهدان وي	له پوليسو، نظامي منسوبانو، قضايي چارواکو، او د زندان مامورانو،توقيف شوي کسانو، د څارنيزو ماموريتونو اسناد، نړيوالو سازمانونو او مدني ټولنو موندل شوي نظرونه.	مرکې او پوښتنپاڼي د سيميزي څارني د ماموريت ريپوټونه د سيميزي څارني، د اسنادو کتنه.	اړوند کميشنر د څارني او ارزوني څانگه، د ارزوني او څارني څانگه.

بریاوي/ موندنې	شاخصونه	اوسني وضعیت	غوره وضعیت	مالوماتي سرچیني	دمالوماتو راټولو لارې	مسوولیت
پر بشري حقونو د متمرکزو څېړنو اورګانونو او رسنیو د څومره والي او څرنګوالي زیاتیدنه.	پر بشري حقونو د څېړنیزو اورګانونو او رسنیو د تمرکز سطحه	کمېسیون په افغانستان کې د بشري حقونو د متمرکزو ملي او نړیوالو څېړنیزو انیستیتوتونو سره دهمکارۍ رامنځته کولو لپاره میکانیزم او جوړښت نلري. د تیرو کلنو په پرتله د کمېسیون د څارنې پر اساس چې پررسنیو بیې لري په کال ۱۳۸۸ د بشري حقونو د مسایلو د رسنیو د پوښښ د سطحې زیاتوالي څرګند یږي په تیره د ښځو د حقونو، د ماشومانو او د بشري حقونو څخه سرغړونې.	د 1390 کال تر پایه به دهمکارۍ یو میکانیزم د کمېسیون او هغو نورو څېړنیزو موسسو نوتر منځ چې په افغانستان کې د بشري حقونو په اړوند کار کوي جوړ شي او د ۱۳۹۲ تر پایه به همکاري بنستيي او پیاوړې شي. د بشري حقونو دمسایلو رسنییز پوښښ به د څومره والي او څرنګوالي له پلوه زیاتوالي ومومي او کمېسیون به وربانديې په منظمه توګه څارنه وکړي.	دڅېړنیزواورګانو سیمینارونه او رپوټونو اود رسنیو رپوټونو	پر رسنیو څارنه او د اسنادو کتنه.	د څېړنو او پلان جوړوني څانګه، د خپرونو او رسنیو څانګه.
. د تاوتریخوالي د اعمالو لړوالي په کورونو، د کار په ځایونو اوپه عامه سیمو کې په تیره د ماشومانو او ښځو پروړاندې کمښت مومي.	د تاوتریخوالو د اعمالو کچه په کور، د کارپه سیمو، په عامه سیمو په تیره د ماشومانو او ښځو پروړاندې.	په کال ۱۳۸۸ کې کمېسیون ۱۶۳ د تاوتریخوالي قضیې ترلاسه کړې چې له هغې جملې ۶۹ (۴۲ سلنه) حل شوي دي.	د ۱۳۹۲ کال ترپایه ۶۰ سلنه هغه قضیې چې د تاوتریخوالي په اړه کمیسیون ته رارسیږي د کمېسیون له خوا به حل کړای شي.	د کمېسیون د رپوټونو شمېرنه دکمیسیون رپوټونه او احصاییې، د دولت رپوټونه او احصاییې او دملګرو ملتونو رپوټونه.	د کمېسیون د مالوماتو بانک د اسنادو کتنه	د څارنې او ارزونې څانګه او پروګرامی اړوندې څانګې
د بشري حقونو په ملاتړو اورګانونو د خلکو د باور او مراجعې زیاتوالي.	د بشري حقونو په ملاتړو اورګانونو د خلکو د باور او مراجعې کچه.	د ۱۳۸۸ کال د لړم په میاشتې کې له همکارانو سره د مشوروپه بهیر کې وویل شوه چې د بشري حقونو څخه د ناسمو برداشتونو پر اساس او د بشري حقونو د ملاتړو سازمانونو او اورګانونو ونډه، په کافي اندازه خلک دغو	د ۱۳۹۲ کال تر پایه به زیات شمېر خلک د بشري حقونو ملاتړو سازمانونو او اورګانونو ته مراجعه وکړې او له هغو به د مرستو او مشورو غوښتنه وکړي.	د کمېسیون احصاییې، دمدني ټولنې دسازمانونو مالومات، دخلکو او همکارانو سره مرکې او مشورې	د کمېسیون د مالوماتو بانک او پر اسنادو کتنه	د اړیکو وسیله مدني ټولنه او د مالوماتو د بانک څانګه.

برياوي/ موندنې	شاخصونه	اوسني وضعيت	غوره وضعيت	مالوماتي سرچيني	دمالوماتو راټولو لاري	مسووليت
		اورگانونو او سازمانونو ته مراجعه نه کوي او د مرستو او د مشورو غوښتنه نه لوي.				
موندنې						
د ورکشاپونو جوړول ، ښوونيزې غونډې، علمي سيمينارونه او د پوهاوي ورکولو سيمينارونه.	هفه وگړي چې د بشري حقونو مالومات او ښوونه او څارنيز فعاليتونه د خپلي پوهي او مهارتونوپه موخه ترلاسه کوي د پوهاوي د رسولو او ښوونيزو ورکشاپونو د پايلو څرنگوالي.	په کال ۱۳۸۷، ۱۱۰ تنو د کمېسيون کارکوونکوپه دننه افغانستا ن او له هيواده بهرپه روزنيزو پروگرامونو کې گډون کړي دي او د 1388 کال په دريو لومړيو مياشتو کې دا شمېرنه ۷۴ تنو ته رسېږي. په کال ۱۳۸۸، 601 روزنيز ورکشاپونه او 758 د پوهاوي رسولو غونډې جوړي شوي دي. په کال ۱۳۸۸ کې 50177 تنه (19941 ښځي او 30236 نارينه) د کمېسيون د پوهاوي رسولو غونډو او ښوونيزو ورکشابونو کې گډون کړيدي. کميسيون دخپلو پوهاوي او ښوونيزو هڅو د کچي مالومولو لپاره محدوده غښتلتيا لري.	د کمېسيون د کارکوونکو شمېرنه چې په دننه افغانستان او بهر کې به روزنيزو پروگرامونو کې گډون کوي هر کال به ۱۳۰ تنو ته زياتوالي ومومي او دا روزنه به د پيژندل شويو اړتياوو او د وړتياوو پر ودي استواره وي د ۱۳۹۲ کال تر پايه به گڼ شمېر د مدني ټولني سازمانونه روزل کېږي او ۳۰ سلنه له دي سازمانونو څخه به څارنيز روزنه وړاندي کړي. د ۱۳۸۹ کال تر پايه به د کمېسيون د کارکوونکو د ملاتړلپاره سر چېني او وسيلي په کچي اخيستني او د روزنيزوهڅو پرپايلورپوټونه او پوهاوي رسوني چمتو کړي.	ښوونيزي پوښتنپاڼي د گډونوالو او همکارانو نظرونه، د زده کړود گډونوالو فهرست	پوښتنپاڼي، مرکې او مشوري ، دښوونکې دگډونوالو او همکارانو سره پر اسنادو او ريوټونو کتنه	د بشري حقونو د زده کړې څانگه، د څارني او ارزوني څانگه.
د بشري حقونو پروگرامونو ، مشورو او سر چېنو ته عامه لاسرسۍ د بيلوبيلو لارو د کمېسيون د سرچېنو او مرکزونو	دهغو سازمانونو او وگړو شمېرنه چې د کمېسيون د مرکزونو او سر چېنو څخه کار اخلي او د مشورو او مالوماتو غوښتنه کوي.	په ۱۳۸۸ کال کې 2548 کسانو د کمېسيون د سرچېنو له مرکزه په کابل کې گټه اخيستي چې په منځي حد په هره مياشت کې 212 تنه او د ورځي 7 تنه دي.	د ۱۳۸۹ کال تر پايه به د کمېسيون د سرچېنو مرکزونو د ليدونکو شمېره ۱۵ سلنه زياته شي او وروسته به 20 سلنه زياته شي	د سرچېنو او دسرچينو دمرکزونو د ليدونکوپه اړه احصاييه	پراحصايي کتنه	د سر چېنو او مرکزونو څانگه، رسني او خپرونو څانگه.

بریاوي/ موندنې	شاخصونه	اوسني وضعیت	غوره وضعیت	مالوماتي سرچيني	دمالوماتو راټولو لاري	مسووليت
په مت تامینیږي.						
ښوونه، تخصص او سرچېني د بشري حقونو د درسي پرګرامونو د طرحي او ملاتړپه موخه په ښوونځيو ،پوهنتوز ونو ، د ښوونکو د روزني په موسسو ،په ديني روزنيزو مرکزونو او پوځي مرکزونه نظامي/ امنيتي/ پوليسو ته چمتو کېږي.	د روزني شمېر او ښوونځيو ته وړاندي شوي سر چېني، پوهنتونونه، موسسي، د ښوونکوروزنه، ديني مرکزونه او نظامي روزنيز مرکزونه / نظامي /امنيتي/پوليس	په کال ۱۳۸۸ کې کمېسيون يو کس متخصص د ښووني او روزني وزارت د تاليف او تر جمي رياست ته د بشري حقونو سره د ښوونيز نصاب د جوړښت دطرحې په موخه وليږه.	د ۱۳۹۲ کال تر بايه به کمېسيون تخصص او سر چېني د بشري حقونو د روزني ځرنګوالي. د پياوړتيا سرچېني او مطالبو طرح ملاتړپه موخه چمتو کېږي د کمېسيون سرچېني او وسايل به په منظم ډول د زده کړي او روزني اورګانونو ته چمتو شي.	کمېسيون ته د کلني اسنادوپه راپور کې، د روزنيزو زده کړو کې د ګډونوالو فهرست، روزنيزو اورګانونو ته د سرچېنو او خپرونو د چمتو کولو فهرست	پر اسنادو کتنه	د بشري حقونو د ښوونې ځانګه.
دبشري حقونو دمسايلو رسنيز پوښښ راديو/ تلويزيون پراخيږې.	د رسانه يي پوښښ ځومره والي او ځرنګوالي راديويي/ تلويزيوني، د بشري حقونو به اړه او د اوريدونکو او ليدونکونظرونه	په کال ۱۳۸۸، 22280 دقيقي راديويي پروګرام او 7975 دقيقي تلويزيوني پروګرامونه خپاره شوي دي. ټولي محلی او ولايتی راډيوګاني / تلويزيونونه د کمېسيون سره ښې اړيکې لري کميسيون د اوس لپاره ديوې ملي ورځپاڼې اونيزي او تلويزيون کې دتبليغاتي پروګرامونو مالي لګښت ورکوي. کمېسيون خپل راديويي او تلويزيوني پروګرامونه د خپلې ستديو له لاري خپروي	د 1392 کال تر پايه د راديوي او تلويزيوني خپرونو ، دقيقي پنځه سلنه زياتوالي ومومي.	د راديويي او تلويويزيوني پروګرامونو متنونه، د کمېسيون کاري، راپورونه پر رسنيو د ځارني رپوټونه	پر رسنيو ځارنه او پر اسنادو کتنه	د رسنيو او خپرونو ځانګه، دبشري حقونو د روزني ځانګه.
د بشري حقونو	د بشري حقونوپه اړه	ځيني کسان فکر کوي چې	د ۱۳۹۲ کال تر پايه به عامه		پر اسنادو کتنه	د بشري حقونو د زده

برياوي/ موندنې	شاخصونه	اوسني وضعيت	غوره وضعيت	مالوماتي سرچيني	دمالوماتو راټولو لاري	مسووليت
مسايلو پر اړه د عامه بحثونوزياتوالي د بشري حقونو او داسلام سپيڅلي دين تر منځ دمشترکاتو په شمول زياتوالي مومي.	عامه مناظري او بحثونو شمېر د بشري حقونو او د اسلام د سپيڅلي دين د مشترکاتو په شمول د برخي اخيستني او همکارۍ کچه د ديني عالمانو او حج اوقاف له وزارت سره.	کمېسيون د هغودوديزو ارزښتونو او بشري حقونو ملاتړ دي چې د هغوي په اند د اسلامي ارزښتونو سره په ټکر کې دي. پرته دماشومانو د حقونو په برخه کې دکمېسيون همکاري د حج او اوقافو وزارت سره لږه او نا منظمه ده.	پيژندګلوي به د بشري حقونو د ارزښتونو او اسلامي ارزښتونوترمنځ د مشترکاتو په اړه زيات شي. د ۱۳۹۲ کال تر پايه به دکمېسيون او ديني عالمانو او حج او به اوقافو وزارت ترمنځ دنوښتونو شميره زياته شي.	د عامه بحثونود غونډو او جلسو اسناد او رپوټونه		کری څانګه.
د مدني ټولني څخه دبشري حقونود پوهاوي رسوني نوښتونيز پروګرامونو او د اغيزمنو فعالتونو د ترسره کولو په موخه ملاتړ کيږي.	د همکارو پرژو شمېر د مدني ټولني سره د بشري حقونو د پوهاوي د پراختيا او دودلپاره.	د ۱۳۸۸ کال د لړم د مياشتي د همکارانو سره د مشورو به بهير کې د مدني ټولنو توانمندي او د رضا کارو ونډه اخيستنه د کمېسيون د ځينو کارونو په اړه څرګنده شوه چې دا مهال هم همکاري شتون لري خو اړتيا ليدله کيږي چې دا همکاري پياوړي شي.	د ۱۳۹۲ کاله پوري به کمېسيون د ۱۵ مدني سازمانونو سره د بشري حقونو د دکمېسيون د عمل تګلارو دپلي کولو په موخه تړونونه لاسليک کړي.	د کمميسيون تړونونه او تفاهم ليکونه، د مدني ټولنې رپوټونه	پر اسنادو کتنه	داړيکو وسيلي مدني ټولنه، د بشري حقونو دزده کړو څانګه.

لاسته راوړنې/ برياوې	شاخصونه	اسنی وضعیت	غوره وضعیت	مالوماتي سرچينې	دمالوماتو راټولو لارې	مسووليت
3 سټراټيژيکه موخه: ځواکمنتيا						
برياوې						
خپلو پروګرامونو او سرچینو په تنظیم کې د کمېسيون د اغيزمنتيا زياتوالي	په کمېسيون کې مديريت د تګلارو، ميکانيزمونو او سيستمونو د بنستيز جوړوني کچه.	د کمېسيون داغيزمنتيا په اړه بهرنيو ارزونه وکړه. کمېسيون په بشپړه توګه تمويلونکو سره تړاو لري او د دولت له خوا هيڅ بودجه لاس ته نه راوړي. تراوسه د پاليلو پر بنسټ په بشپړه توګه په کمېسيون کې مديريت بنستيز شوې نه دي.	د 1390، 1391، 1392 کلونو ترپايه به کمېسيون به ترتيب سره 5، 10 او 30 سلنه بودجه له دولت څخه ترلاسه کړي. د کمېسيون د کار د پاليلو پر بنسټ مديريت ميکانيزمونه او جوړښتونه عموميت وموومي. د ريپوټ ورکولو څرنګوالي او د سرچينو کار اخيستنه به زياته شي.	کلني بودجه، د کمېسيون اسناد، دماليي وزارت رپوټونه، دملي شورا سندونه.	د بودجي کتنه / اسناد.	کمیشنران، د اجرايي رييس، د ارزوني او څارني څانګه.
د کمېسيون د کار کوونکو د کاري وړتيا او تخصص لوړوالي د ښوونيزو او پراختيايي پروګرامونو له لارې.	د کمېسيون د کارکوونکو د کاري وړتيا او تخصص د لوړوالي کچه	دکار کوونکو روزنيزي اړتياوې او پراختياوې په منظم ډول نه ارزول کېږي. دا مهال دکمېسيون دکارکوونکو دزده کړو کچه په دې ډول ده ۲ دکتر، ۲۸ ماستري، ۱۱۵ حقوقدان، ۲۲۲ ليسانس، او ۳۹ دارالمعلمين څخه فارغ شوي.	د ۱۳۸۹ کال تر پايه به دروزنيزو/ پراختياي اړتياوو ارزونه وشي. د ۱۳۹۲ کال تر پايه ۷۵ سلنه کارکوونکي چې استخدام يا مقررېږي لږترلږه به ليسانس وي.	دښوونيز او پراختيايي اړتياوو د ارزونې رپوټ او دبشري منابعو احصاييه او رپوټونه.	د اسنادو کتنه.	د بشري سرچينو آمر
دکميسيون دکارکوونکو جوړښت، په زياته کچه د نفوسو تنوع چې د جنسيت، قوم، دين ژبې او دمعلوليت په ګډون	د کمېسيون په جوړښت کې د افغانستان دنفوسو دتنوع د انعکاس کچه.	دا مهال په کمېسيون کې له ۶۴۶ تنو کارکوونکو څخه ۱۸۹ تاجک (29.3سلنه) ۱۷۵ پښتانه (۲۷ سلنه) ۱۷۰ هزاره (26.4 سلنه) ۳۱ ازبک (4.7) ۴۷سادات (7.3 سلنه) ۹ بيات (1.4 سلنه) ۱۰قزلباش (1.5	د ۱۳۹۲ کال تر پايه به د کمېسيون د کار کوونکو په ترکيب کې د افغانستان د نفوسو تنوع په زياته کچه منعکسه شي	د دولت احصاييه د بشري سرچينو ريپوټونه او احصاييه	د اسنادو کتنه.	اجرايي رييس، د بشري سرچينو آمر.

لاسته راوړنې/ برياوې	شاخصونه	اسنی وضعيت	غوره وضعيت	مالوماتي سرچينې	دمالوماتو راټولو لارې	مسووليت
دي، منعكسوي.		سلنه) او ۱۵ کسه نور (2.4 سلنه) دي چې د ټولو قومي ډلو سره تړاو لري چې ۱۵۱ يي ښځينه (23.4 سلنه) و ۴۹۵ نارينه (76.6) و ۱۳ تنه معلول کسان (۲ سلنه)	د ۱۳۹۲ کال تر پايه د بي برخو ډلو جذب او بوختيا به کمېسيون تر ۲۰ سلني زياتوالي مومي. د ۱۳۹۲ کال تر پايه به د ښځينه کارکوونکو شمېرپه کمېسيون کې 35 سلني ته لوړه شي.			
دکميسيون ظرفيت، دهغه قضيو په تعقيب او حل کې چې دبشري حقونو څخه د سرغړونو له امله ورته رسيږي وده کوي.	د بشري حقونو د شکايتونو شمېره د ارجاع / موندنې او دحل سلنه	په ۱۳۸۸ (۲۰۰۹) کال کې 834 دبشري حقونو شکايتونه چې د بشري حقونو څخه د سرغړونو 961 موارد لرل کميسيون ته رارسيدلي، چې 815 شکايتونه ارزول شوي او 497 شکايتونه حل شويدي.	د ۱۳۹۲ کال تر پايه به 70 سلنه رارسيدلي قضيي حل شي.	د کمېسيون او د مالوماتو بانک رپوټونه	د اسنادو کتنه / مالومات	د څارني او ارزوني ځانګه، د مالوماتو د بانک ځانګه
د بشري حقونو په دود، څارني او ملاتړ کې د دولت او مدني ټولني د ورتياوو زياتوالي.	دبشري حقونو پر نړيوالو تړونونو څارونکو بنسټونو ته د دولت د رپوټونو کميت او کيفيت. د بشري حقونو دهغه پروګرامونو او پروژو شمېره چې په خپلواکه توګه د مدني ټولني له خوا طرح او تطبيق کېږي.	د مدني ټولني اورګانونه خپل تر منځ کافي او اړينه همغږي نه لري. د تيرو کلنو په پرتله په کال 1388 کې مدني ټولنو د بشري حقونو د دود په برخه کې زياته اغيزمنتيا لرله د بشري حقونو د دود او ملاتړلپاره د دولت وړتيا او د بشري حقونو پر تړونونو څارونکو اورګانونو ته رپوټونه ورکول کمزوري دي. دا مهال دولت، د کمېسيون او مدني ټولنو پر مالوماتو د خپلو ريپوټونو د چمتوکولولپاره د بشري حقونو پر معاهدو څارونکو اورګانونو اتکا کوي.	د ۱۳۹۲ کال تر پايه به د مدني ټولنو د اورګانونو تر منځ د بشري حقونو د څارني او ملاتړپه برخه کې همغږي زياته شي. د 1392 کال تر پايه، دولت به دکميسيون او د مدني ټولنې دبنسټونو په همکاري له بشري حقونو دملاتړ او دوديدو ظرفيت او د بشري حقونو پر تړونونو باندې څارونکو ډلوته درپوټ ورکولو چاري پياوړي شي.	دبشري حقونو پر تړونونو څارونکو ډلوته د دولت رپوټونه، دمدني ټولني دبشري حقونو پروژوي او پروګرامونه.	د اسنادو کتنه.	مدني ټولنه د اړيکو ټينګولو دوسيلې په توګه او پروګرامي ځانګي.

لاسته راوړني/ برياوي	شاخصونه	اسنی وضعیت	غوره وضعيت	مالوماتي سرچينې	دمالوماتو راټولو لارې	مسووليت
دبشري حقونو په چاروکي د کميسيون ځواکمنتيا او دمدني ټولنې دبنسټونو اغيز دسلامشورو او وړانديزونو له لارې پردولت باندې ټينګښت مومي.	دبشري حقونو دمسايلو او پاليسو په اړه دولت د ورکړ شويو مشورو او وړانديزونو شميره. د دولت لخوا دکميسيون دورکړل شويو مشورو او وړانديزونو د کتنې او اجرا کچه. دکميسيون د رپوټونو او وړانديزونو په اړه په ملي شورا کې دبحثونو او لانجه کولو شميره.	په هرو دريو مياشتو کې يو ځل کمېسيون خپل وړانديزونه د زندان د شرايطوپه اړوندد عدليي وزارت ته ورکوي همدارنګه کمېسيون وړانديزونه په خپلو خپرونو او رپوټونو کې وړاندي کوي تر دي مهاله ملي شورا د کمېسيون رپوټونه او وړانديزونه تر بحث لاندي نه دي نيولي.	کمېسيون د وړانديزونووړاندې کولو ته دوام ورکړي او څارنيزفعاليتونه، ارزوني او ملاتړ به د وړانديزونو د ترسره کولوپه موخه زيات کړي د کمېسيون له وړانديزونو شپږ مياشتي وروسته به د ملي شورا له غړو او دولتي چارواکو سره د لاس ته راغلو پر مختګونوپه موخه غونډي او څارنيز منظم بحثونه تر سره شي.	د دولت سياستونه او تدبيرونه، د کمېسيون وړانديزونه او ريپوټونه، د ملي شورا اسناد	د دولتي چارواکو سره مرکو او غونډو د اسنادو کتنه.	د څارني او ارزوني څانګه دمالوماتي بانک څانګه او نورې پروګرامي څانګې.
موندنې						
دکميسيون دکارکوونکو لپاره ښوونيز فرصتونه او معلوماتي وسايل دپوهني او تخصص دلوړي په موخه زياتوالي مومي.	د وړتياو د ودي د پروګرام د طرحې کچه او د پراختيايي اړتياو کلني ارزونه. د کمېسيون د هغو کار کوونکو شمېرنه چې ښوونيزواو پراختيايي فرصتونو څخه برخمن شوي دي. د تګلاري او کارکوونکو ارزونه دکميسيون دسازماني تګلار سنجش.	په کمېسيون کې د وړتيا د ودي پروګرام شتون نه لري. په کال 15 تنه کارکوونکي د ظرفيت د لوړيدو په ښوونيزو سيمينارونو کې ګډون وکړ. په 1388 کال کې د کمېسيون 30 سلنه بودجه د کارکوونکو دښوونيزې ودي لپاره ځانګړې شوي وه.	په کال ۱۳۸۹ کې به سر چېني / او اړينه بودجه به د وړتيا د ودي او د پروګرامونو د ترسره کولو او ملاتړلپاره اختصاص ورکړله شي	د وړتيا د ودي پروګرام، دکمېسيون بودجه	د بودجې کتنه / اسناد	د بشري سرچېني آمر
زيات تدبيرونه په بام کې نيول کيږي چې بې برخي ډلي له	په کمېسيون کې د بې برخو ډلو د هڅوني د بوختيا او غوښتنليک	دا مهال کمېسيون بې برخي ډلي هڅوي تر څو د اړوندو پستونوپه اړه د کار	د ۱۳۹۰ کال تر پايه به د بې برخي خلکو د هڅوني په اړه په کمېسيون کې د کار او	د کمېسيون د کار موندني اعلانونه، کړندود ، سياستونه	د اسنادو کتنه.	د بشري سرچېنو آمر دښځو حقونو څانګه او دمعلوليت لرونکو

لاسته راوړنې/ برياوې	شاخصونه	اسنی وضعيت	غوره وضعيت	مالوماتي سرچينې	دمالوماتو راټولو لارې	مسووليت
دي جملي ښځي ديني،ژبني او قومي لږه کي او معلول کسان په کمېسيون کې د کار کولولپاره وتوانېږي	ورکولولپاره د تدبيرونو د ترسره کولو کچه.	غوښتنليکونه ورکړي اوپه کمېسيون کې بوختيا وومي.	بوختيالپاره زيات تدبيرونه ونيول شي. ګڼ شمېرتدبيرونه به د کار موندلو د اعلانونو يو ځانګړي بندپه توګه د بي برخو ډلود غوښتنليکونو او هرکلي لپاره شامل شي.	دبشري سر چېنو احصاييه		کسانو څانګه.
د دولت او مدني ټولني د اورګانونولپاره ښوونيز او تخنيکي ملاتړ د دي جملي په وزارتونو د بشري حقونو څانګو ته چمتو کېږي.	د تګلاري د مديريت د جوړښت او کار کړنې د سيستمونو کچه.	د ټولو کار کوونکو کړني په کال کې ارزول کېږي. يوه ځانګړي برخه د کمېسيون د پروګرامونو د تګلاري د ارزوني او څارني په موخه او د عمل او ستراتيزيک پلان د ترسره کولولپاره شتون نه لري.	د ۱۳۹۲ کال تر پايه به يو منظم بهير د هرکارکوونکي د کړنو دکچي اخيستني او څارني لپاره شتون ولري. او يوه ځانګړي ډله يا ټيم به دعمل د ستراتيژيک پلان د تر سره کولو او څارني او ارزوني په موخه رامنځ ته شي.	سازماني چارت او د کمېسيون کورني لارښود او تګلار	د اسنادو کتنه.	د څارني او ارزوني څانګه، د بشري سر چېنو آمر
په کمېسيون کي د کار دپايلو پربنسټ د څارنې او ارزونې د رپوټونو ښه والي په منظور مديريتي جوړښتي سيستم او ميکانيزمونه منځ ته راځي.	په وزارتونو کې د بشري حقونو دڅانګو په ګډون د دولت او مدني ټولنو او سازمانونو څخه د تخنيکي ملاتړ کچه.	کمېسيون دا مهال د کورنيو ، دفاع او ښځو چارو دوزارتونو د بشري حقونو د څانګوسره مرسته او ملاتړ کوي	د ۱۳۹۲ کال تر پايه د بشري حقونو څانګي به دپوهي او تخصص له پلوه پياوړي شي او د بشري حقونو د مسايلوپه اړه به ښه څارنيز رپوټونه چمتو کړي.	د کمېسيون او وزارتونو اسناد ، رپوټونه او تفاهم ليکونه	د اسنادو کتنه.	د اجرايي رييس / مديران ملي پروګرامونه.

لاسته راوړنې/ برياوې	شاخصونه	اوسنی وضعيت	غوره وضعيت	مالوماتی سرچينې	دمالوماتو راټولو لارې	مسووليت
4 ستراتيژيکه موخه: ملاتړ						
برياوي						
دبشري حقونو په يو شمېر ملاتړو قوانينو ،پاليسيو او مقرراتو کې زياتوالی راځي.	يو شمير قوانين چې د بشري حقونو د ښه کېدو په منظور وضع او تعديلېږي.	د افغانستان اساسي قانون د بشري حقونو روحيه لري په داسي حال کې چې اکثره نافذشوي قوانين د بشري حقونو د ارزښتونو لرونکې نه دي. د زيانمنونکو ډلو (ماشومانو، ښځو او معلوليت لرونکو کسانو) د بشري حقونو دملاتړ له پاره قوانين نشته. د شکنجې د عاملانو په اړه، قانون (شخصي جزايي مويدات) شتون نه لري. د بشري حقونو د باروحيه او بې روحيه قانونونو په اړه مالومات شتون نه لري.	د شکنجې د عاملينو له پاره به جزايي مويدات تسويد او تصويب شي. د زيانمنونکو ډلو (ماشومانو، ښځې، معلوليت لرونکي وګړي) له پاره به ملاتړي قوانين تسويد او تصويب شي. دهغو قوانينو او بشري حقونو د محتوياتو په اړه به کافي مالومات په واك وي.	رسمي جريده.	د قوانينو بيا کتنه	کميشنران، حقوقي مشاورين د څېړني او پلان جوړوني څانګه او د پروګرامونو اړوندې څانګې.
د بشري حقونو تړونونه به تصويب او اوسني قوانين به له نړيوالو تړونونو سره سمېږي. کمېسيون به د بشري حقونو د لومړيتوبونو د پرمخ بيولو په موخه سيمه کې له ټولنو او ملي او نړيوالو شبکو سره خپل ګډون ټينګوي او پراختيا به ورکوي.	د بشري حقونو ديو شمېرتړونونه، پريکړې او نړيوالې سپارښتنې چې په ملي قوانينو، مقرراتو او طرز العملونو کې شاملېږي. د ګډون د کيفيت او ملاتړ کوونکو شبکو او له مدني ټولنې، د بشري حقونو له مدافعانو، د ملي	کمېسيون د معلوليت لرونکو وګړو د تړون د تصويب له پاره غږ اوچت کړی دی، خو دا تړون لا تراوسه نه دی تصويب شوی کمېسيون د نړيوالي جزايي محکمې د اجرايي قانون مسوده چمتو او عدليي وزارت ته يې وړاندې کړېده. د ملي قانونونو يوه برخه (د مدني قانون په ګډون) دا مهال د نړيوالو تړونونو سره سمون نه لري.	کمېسيون به د معلولو کسانو د حقونو د نړيوال تړون د تصويب له پاره غږ پورته کوي. د معلوليت لرونکو وګړو د حقونو دملاتړ قانون به د معلوليت لرونکو کسانو د حقونو دنړيوال تړون د ګټو پر بنسټ به تصويبېږي. ملي قانون به د روم د تګلارې سره سم تدونيږي. کمېسيون به د بشري حقونو د نړيوالو تړونو سره دنافذه قوانينو د سمون له پاره غږ پورته کړي.	رسمي جريده، دکمېسيون وړانديزونه مشوري او نظرونه. په شبکو کې د غړيتوب او په ټولنو کې د ګډون لړ ليك دکمېسيون کلني رپوټونه او نور ګزارشونه.	د قوانينو بيا کتنه د اسنادو بيا کتنه	کمېشنران، حقوقي مشاوران او د پروګرامونو اړوندې څانګې. کمېشنران، اجرايي رييس د څارنې او ارزونې څانګه او دپروګرامونو نورو اړوندې څانګې.

لاسته راوړنې/ برياوې	شاخصونه	اوسنی وضعیت	غوره وضعیت	مالوماتی سرچینې	دمالوماتو راټولو لارې	مسوولیت
	شورا ، سیمه ییزو ، ملي او نړیوالو شبکود غړو سره ګډ کار کوي.	کمېسیون د بشري حقونو د ملاتړ او خپرولو د ملي بنسټونو د نړیوالې همغږۍ کمېټې ،(ICC)او د بشري حقونو د اسیا او قیانوسیه له ملي بنسټونو (APF)سره ګډون کوي او خپل استازي به د ملګرو ملتونو نړیوالې شورا د نړیوالې دورې څېړنې (UPR) او داقتصادي، ټولنیزي او فرهنګي حقونو کمیټې ته لیږي. .دملي کچه به کمېسیون د ماشومانو د ملاتړو شبکو (PAN)د ښځو وکیلانو شبکې، دمعلولیت لرونکو وګړو د غړ پورته کولو کمېټه، (ACPD)د ټولنې په مټ د بیا څواکمنتیا (CBR) د انتقالي عدالت د همغږي کولو ډله، د مدافع وکیلانو خپلواکه ټولنه او د مدني ټولنې په ډېرو شبکو کې برخه اخلي.	د ۱۳۹۲ کال تر پایه به سیمه ییزو ، ملي او نړیوالو ټولنو کې دکمېسیون ګډون زیاتیږي او د بشري حقونو په ملي شبکو کې به د کمېسیون ګډون مخکې تر مخکې ټینګیږي.			
د سولې پخلاینې او عدالت دعمل برنامه به پلي کېږي.	د سولې، پخلاینې اوعدالت برنامې د درجې د پنځو اقدامونو اجرا. دهغو ټولنو او افرادو چې د بشري حقونو د سرغړونو قربانیان دي د خساري جبران	د دولت د سولې، پخلاینې او عدالت برنامې پلي کول په جدي توګه ځنډېدلې ده. دهغو ټولنو او افرادو له پاره چې د بشري حقونو څخه د سرغړونو قربانیان دي د زیانونو د جبران له پاره هیڅ طرز العمل نشته.	د دولت د سولې، پخلاینې او عدالت برنامې پلي کېدل.	د دولت رپوټونه، د وزیرانو شورا مصوبې، یادښتې، د کمېسیون ګزارشونه له هغې ډلې نه د شخړې د ترسیم ګزارش.	د اسنادو کتنه.	د انتقالي عدالت اړوند کمشنر او د پروګرام اړوندې څانګې.

لاسته راوړنې/ برياوې	شاخصونه	اوسنی وضعيت	غوره وضعيت	مالوماتي سرچينې	دمالوماتو راټولو لارې	مسووليت
د هغو سياستونو او تدبيرونو پلي کول چې بشري حقونه څخه د سرغړونو د مخنيوي لامل کېږي.	د يو شمير هغو اقداماتو ترسره کول چې د بشري حقونو څخه د سرغړونو د مخنيوي لامل کېږي.	ډېرې تقنيني، قضايي، او سياسي، پريکړې رامنځ ته شوي چې د زيانمنونکو ډلو (ښځې، ماشومان، د معلوليت لرونکې وکړي، د بشري حقونو فعالين، ژورنالستان،) په منفي توګه تر اغيزي لاندي راوستي دي.	د ۱۳۹۲ کال تر پايه به دبشري حقونو، سياسي، قضايي، او تقنيني پريکړې، وګړې په منفي توګه اغيز من نه کړي	رسمي جريده د وزيرانو د شورا مصوبې د کمېسيون د ياد ځلي او رپوټونه د دي جملې د منازعي ترسيم.	د دولتي چارواکو او زيانمنونکو کسانو سره مرکې د اسنادو او قانونونو کتنه.	کميشنران، اجرايي رييس، حقوقي مشاوران او د پروګرامونو اړوندې څانګې.
موندنې						
د غړ پورته کوونکو شبکو مدني ټولنې، د ملي او ولايتي شوراګانو له غړو سره ګډ فعاليتونه رامنځته او ټينګېږي.	د ملي او ولايتي شورا د غړو او د مدني ټولنې د سازمانونو د همغږې لپاره دکوښښونو او ناستو شمېر. د بشري حقونو له مدافعانو، رضاکارانو،مدني ټولنې او د بشري حقونو د سازمانونو څخه په اغيزمنه توګه د غړ پورته کوونکو شبکو د رامنځ ته کولو کچه.	دا مهال کمېسيون د ماشومانو د ملاتړ په شبکه(CPAN) کې ګډون کوي اوله مدني ټولنې سره نژدې اړيکې لري. تر ۱۰ زيات تفاهم ليکونه د کمېسيون اود مدني ټولني له بنسټونو تر منځ لاسليک شوي دي.	د ۱۳۹۲ کال تر پايه پور به له ملي او نړيوالو شبکو سره د کمېسيون په ګډون او همکاري کې زياتوالی راځي.	له شبکو سره د غونډو بنه، دغونډو لړليکونه، د کمېسيون اسناد او رپوټونه.	د اسنادو کتنه	د مدني ټولنې اړيکه،د څارنې او ارزونې څانګه او د اړونده پروګرام څانګې.
د قانون جوړونې بهير کې په وړاندې شوېو تقنيني نظرياتو کې د ګډون له لارې د غه نظريات زياتيدای شي.	دولت ته د قوانينو د تعديل له پاره دهغو وړاندې شوېو تقنيني نظرونو او بيا کتنو شمېره. د کمېسيون د	دکمېسيون له خوا په ۱۳۸۸ کال کې د شعيه ګانو دشخصي احوالو د قانون، د ښځو پر وړاندې د تاوتريخوالي د له منځه وړوقانون، د ماشومانو سر غړونو ته د رسيده ګی قانون او د	د۱۳۹۲کال تر پايه به ډيری قوانين او ملي کړنلارې د بشري حقونو د نړيوالو معيارونو سره سمي وي.	رسمي جريده اود کمېسيون وړانديزونه او نظرونه.	پر نظرونو او قوانينو کتنه	حقوقي مشاوران، دپروګرام جوړونې او څيړنې څانګه او د اړونده پروګرام څانګې.

لاسته راوړنې/ برياوې	شاخصونه	اوسنی وضعیت	غوره وضعیت	مالوماتی سرچینې	دمالوماتو راټولو لارې	مسوولیت
	نظرونو پر بنسټ د قوانینو او مقرراتو د تعدیل کچه. کمېسیون ته د قوانینو د تعدیل او تصویب پر مهال د دولت او قانون جوړونکو ارگانونو د راتگ اندازه.	کورنۍ قانون دمسودې په اړه وړاندې شوې تعدیلات کامیاب او.همدارنګه کمېسیون دملي پالیسۍ په جوړولو کې د رسمي عدالت او اصلاحي شوراګانو سره د اړیکو په نیولو کې هم برخه درلوده. دکمېسیون حقوقي مشاوران دقانوني اصلاحاتو پر بنسټ د کارې ډلې چې د افغانستان په ملي پراختیا ستراتیژۍ غړې دي. دکمېسیون حقوقي مشاورانو په اوسط ډول هر کال د ۱۰ ملي قوانینو په تسوید کې ګډون درلود.				
پر دولت فشار راوړل کېږي او وړاندیزونه ورته وړاندې کېږي او له هغې نه د سولې، پخلاینې او عدالت د پروګرام دپلي کولو په موخه ملاتړ کېږي.	دولت ته د وړاندې شویو وړاندیزونو شمیر او د هغو د کتنو او پلي کولو کچه. د نوښت لرونکو پروګرامونو د رامنځ ته کولو د ملاتړ کچه.	له بشري حقونو نه د سرغړونو د مستند جوړوني له پاره د کمېسیون پروګرام تر دا مهاله ۷۰په سلو کې بشپړشوې ده.	د ۱۳۸۹ کال د غواي ترمیاشتې به د شخړو انځورونه بشپړه شي. کمېسیون به دسولې، پخلاینې او عدالت په اړه د دولت د عمل پروګرام د پلي کولو په اړه خپل غږ پورته کولو ته دوام ورکوي. د ۱۳۹۰ کال تر پایه به د کمېسیون په رسنیزو او تبلیغاتي پروګرامونو کې د غږ پورته کولو پروګرامونه شتون لري.	د شخړو د انځوروني رپوټ، دکمېسیون له لوري وړاندې شوې وړاندیزونه او وېناوې.	د اسنادو کتنه.	اړوند کمیشنر، د انتقالي عدالت څانګه، د مدني ټولنې اړیکوال.

لاسته راوړنې/ برياوې	شاخصونه	اوسنی وضعيت	غوره وضعيت	مالوماتی سرچينې	دمالوماتو راټولو لارې	مسووليت
دملګرو ملتونو د بشري حقونو سازمان ته د ورکول شويو ويناوو او نظرياتو د رپوټونونه، د ملګرو ملتونو پورې دتړلو نورو سيمه ييزو او نړيوالو جوړښتونو ته هم وړاندې کيږي.	د بشري حقونو شورا ته يو شمېر وړاندې شوې وېناوې او نظريات د ملګرو ملتونو پورې اړوندو نورونړيوالو او سيمه ييزو سازمانونونه ته.	کمېسيون د UPR رپوټ او د اقتصادي، ټولنيز او فرهنګي حقونوګزارش سيوری او د ماشومانو د حقونو درپوټ سيوری يې د بشري حقونو پر تړونونو باندې د ملګروملتونو ناظرو بنسټونو ته وړاندې کړی دی.	د سيدا د سيوري رپوټونه، دمدني او سياسي حقونو نړيوال تړون او د UPR رپوټ به د بشري حقونوپر تړونونو باندې د ملګرو ملتونو ناظروسازمانونو ته وړاندې شي.	د ملګرو ملتونو اسناد ، د کمېسيون له خوا وړاندې شوي ويناوي او وړانديزونه.	داسنادو کتنه،	اجرايي رييس، او درپوټ ورکولو ملي څانګه.

لاسته راوړنې/ برياوې	شاخصونه	اوسنی وضعیت	غوره وضعیت	مالوماتی سرچینې	دمالوماتو راټولو لارې	مسوولیت
5ستراتیژیکه موخه: څارنه او ارزونه						
برياوې						
د افغانستان خلک له بشري حقونو په ځانګړي ډول له مدني او سیاسي حقونو او له اقتصادي، ټولنیزو او فرهنګي حقونو څخه تر ډیره برخمن دي.	د ټولوخلکو له دې ډلې زیانمنونکي کسان د کورني بیځایه شوي اوزیانمن شویو په ګډون روغتیایي، پوهنې، او ټولنیزو اسانتیاوو او نورو خدمتونو ته د لاسرسي کچه. د هغو تدبیرونو کچه چې خلکو ته د عادلانه لاسرسي د ټینګښت په موخه په تیره بیا د زیانمنونکو او لږ عاید لرونکي ډلو ته د بنسټیزو ټولنیزو خدمتونو په موخه نیول کېږي. دمدني، اقتصادي، ټولنیزو او فرهنګي حقونو د سرغړونو د پېښو کچه او شمیر..	د بشري حقونو د وضعیت رپوټ پربنسټ چې په ۱۳۸۸ کال کې د اقتصادي او ټولنیزو حقونو په اړه خپور شو د مدني سیاسي اقتصادي او ټولنیزو حقونو په اړه سرغړوني زیاتي شوي دي. د کمېسیون د مالوماتو د بانک پربنسټ په ۱۳۸۸کال کې د بشري حقونود سرغړونو د پېښو شمېر په لاندې توګه وو: د ژوند حق ۶۹ پېښې، د انساني کرامت حق ۱۸۰ پېښې،د ځاني امنیت او آزادی حق ۱۲۵ پېښ، د قانوني پړواونو د ترسره کولو حق ۲۶۸ پېښې، دملکیت حق ۱۴۸ پېشي، د مناسب استوګنځي حق ۱۳ پېښې، د ښووني او روزنې حق ۲۵ پېښې، د روغتیا حق ۸پېښې،د مناسب ژوند لرلو حق ۱۰ پېښې،د واده او کورني جوړوني حق ۸۵پېشي، په ازاده توګه د استوګنې او ګرځیدو حق ۷پېښې، د کار حق ۱۲ پېښې،د فکر،ضمیر او مذهب د آزادي حق۴ پېښې،په اتحادیو کې په آزاده توګه دګډون حق۳پېښې، د ټولنو د آزدای حق ۲ پېښېد تابعیت حق ۱ پېښه.	د ۱۳۹۲ کال تر پایه به ۶۰ سلنه د مدني حقونو ، اقتصادي، سیاسي، او ټولنیزي اوفرهنګې حقونو د سر غړونو پېښې چې کمېسیون ته خبر ورکول شوی حل کړاي شي. د افغانستان د ملي پراختیا ستراتیژي پر بنسټ (ANDS)، دولت ژمنه کړې ده چې د ۱۳۹۱نه تر ۱۳۹۲پورې به دهغو ماشومانو چې عمرونه تر پنځه کلنو ټیټ او دمیندو د مړینې کچه به په ترتیب سره کموالی راولي. او اساسي روغتیایي ساتني دي ۱۳۸۹ تر ۹۰ سلنه د افغانستان خلک تر پوښښ لاندې ونیسي. د روغتیا او تغذیې د ستراتیژي په برخه کې ژمنه شوي ده چې ۱۳۸۹ پوري به ۹۰ سلنه د افغانستان وګړي روغتیایي خدمتونو ته لاسرسي ولري او هغو ماشومانو چې عمرونه له یو تر پنځو پورې رسیږي همدارنګه د میندو په مړینه کې به په ترتیب سره له ۱۵ تر ۲۰ په سلو کموالي راشي	دکمېسیون څېړنیز او څارنیز رپوټونه، څېړونې، د مالوماتو بانك او دملګرو ملتونو دانساني پراختیا پروګرام(UNDP)..	د اسنادو کتنه	د څارنې او ارزونې څانګه او اړونده پروګرامي څانګې

لاسته راوړني/ برياوې	شاخصونه	اوسنی وضعیت	غوره وضعیت	مالوماتي سرچينې	دمالوماتو راټولو لارې	مسوولیت
		د پوهنې د وزارت په وينا ۴۷ سلنه (۵۳۰۰۰۰۰) ماشومان ښووني او روزني ته لاسرسي نه لري او ۶۰ سلنه نجونې چې ښوونځي ته، تلو ته برابري دي په ښوونځي کې نه دي شاملي شوي..				
په ملي اونړيواله کچه له بشري حقونو له دندو څخه د دولت په پوهاوی او مالوماتو کې زياتوالی راځي.	په ملي او نړيواله کچه له بشري حقونو څخه د دولت ددندو ، رپوټونو او عامه پوهاوي په کچه کې زياتوالی راځي.	د مطبوعاتو ، د مدني ټولنو د اورګانونو او کمېسيون د هڅو له امله، د بشري حقونو د مسايلو د عامه پوهاوي نسبتآ ښه شوي او زياتو هڅو ته اړتيا لري.	د 1392 کال تر پايه به خلکو ته زيات مالومات د دولت د ملي او نړيوالو بشري حقونو دندو د رعايت په اړه د رپوټونو او رسنيو له لاري کمېسيون، مدني ټولنې او نړيوالي ټولني ته وړاندي شي..	د خلکو او کارکوونکو نظرونه ؛ د کميسيون ريپوټونه او څېړنې	مشوري، مرکې او څېړني	د څېړنې او ارزونې څانګه، اړونده پروګرامې څانګې.
له زندانيانو اوتوقيف شويو ، شکمنو او محجوزينو سره په زندانونو ، توقيف ځايونو ، څارنځايونو او دماشومانو د اصلاح په مرکزونو او د نړيوالو ځواکونو په زندانونو کې به په چلند کې ښه والی راځي او د آزادۍ د سلبيدو په دې مرکزونو کې به شرايط سمېږي	په زندانونو ، توقيف ځايونو ، دماشومانو د اصلاح اوروزنې په مرکزونو ، څارنځايونو او دماشومانو او ښځو دامن په مرکزونو کې د شرايطو د ښه والي په منظور دکمېسيون له خوا د وړانديزونو د پلې کېدو کچه. د يو شمير هغو کسانو خوشي کول چې په ناقانونه توګه نيول شوي او بنديان دي.	که څه هم چې د زندانيانو ، توقيف شويو او شکمنو سره د چلند په شرايطو کې ښه والي راغلی دی، خو ډيري ستونزي د زيربنا يي اسانتياو په برخه کې لکه (روغتيا او روزني ته لاسرسي د اوسيدو ځايونه، د زندانيانو او توقيف شويو اړيکې د کورنيو سره، په برخه شتون لري. د بشري حقونوڅخه سر غړوني (ځورونه، او ناوړه جنسي سلوک) او د ولسمشر له خوابنديانو ته د ښښنې نا سم معيارونه لاهم شتون لري. په ۱۳۸۸کال کې ۵۶۷شکايتونه ترلاسه کړي دي چې په هغه کې پر پوليسو ، نظامي چارواکو ، په	د 1392 کال تر پايه به ۲۰ په سلو کې بيخ بنسټي ښه والی په زندانونو ، دساتني په ځايونو او د ماشومانو د روزني او اصلاح به مرکزونو د چلند او شرايطو له پلوه وليدل شي. پر زندانونو ، د ساتني پر ځايونو او د ماشومانو د اصلاح او روزني په مرکزونو به د کمېسيون څارنه به دا ښکاره کړي چې په چلند او کړو وړو او سرغړونو کې کمي راغلی دی. د عدلي او قضايي څارنې په لړ کې د شکنجې په شکايتونو او پېښو کې کموالی راځي.	د سيمه ييزې څارنې ماموريتونه، د توقيف شويو نظرونه، د زندان ماموران او د خپلواکې د سلبولونورې سيمي،دکمېسيون مدني ټولني او نړيوالي ټولني رپوټونه.	مرکې، سيمه ييز ماموريتونه پوښتنپاڼي او د اسنادو کتنه.	دڅارنې او ارزونې څانګه، او څېړنې ځانګړي ځانګه، او اړونده پروګرامي ځانګې.

لاسته راوړنې/ برياوې	شاخصونه	اوسنی وضعيت	غوره وضعيت	مالوماتی سرچينې	دمالوماتو راټولو لارې	مسووليت
		زندان کې په قضايي مامورانو له بشري حقونو څخه د سرغړونو تورونه ليګېدلي دي د کميسيون د کار پر بنسټ په ۱۳۸۸ کال کې ۶۰ سلنه زندانونه او نور د ازادۍ د سلبولو سيمې داستوګنې له پلوه د اسانتياوو لرونکې وې دا مهال شته زندانونه، توقيف ځايونه او د ماشومانو د اصلاح او روزنې مرکزونه کافي نه دي.				
د فساد له کچې او دهغه له ناوړو اغيزو نه عامه پوهاوي او حساسيت په مستقيمه توګه د بشري حقونو ټينګښت زيانمنوي.	دفساد له کچې نه عامه پوهاوی او دهغې ناوړه اغيزې د بشري حقونو پر ټينګښت.	کمېسيون په مشخصه توګه د فساد مسالې او پر بشري حقونو باندې د هغې پر اغيزو په خپلو رپوټونو کې رسيدګي نه ده کړې. په ټوليز ډول رپوټونو او عامه مناظرو په ځانګړي ډول پر بشري حقونو باندې د فساد اغيزو ته پام نه دی کړی.	کمېسيون به د عامه بحثونو له لارې په ځانګړي ډول پر بشري حقونو باندې دفساد پر اغيزو يو ګزارش جوړوي.	د خلکو او کارکوونکو نظريات، د رسنيو رپوټونه، دکمېسېون، مدني ټولنې او نړيوالې ټولنې رپوټونه.	مرکې، مشورې، او داسنادو کتنه	د بشري حقونو دزده کړې څانګه، د رسنييو او خپرونو څانګه، د څېړنې او ارزونې څانګه، اړونده پروګرامې څانګې.
عدالت ته به د خلکو په ځانګړي ډول د زيانمنونکو ډلو لکه ښځې، ماشومان اومعلوليت لرونکي وګړي لاسرسی زياتيږي.	يو شمېر هغه زيانمنونکي کسان چې محاکمو ته ته ورځي چې خپلې قضيې حل کړي. په عدلي او قضايي ادارو کې دهغو اسانتياوو او تدبيرونو شمير چې عدالت ته د زيانمنونکو وګړو	دکمېسيون د رپوټونو له مخې، زيانمنونکي وګړي په ځانګړي ډول ښځې قضايي نظام ته د لاسرسي په برخه کې له ستونزو سره مخ دي. په ۱۳۸۸ کال کې دکمېسيون سيمه ييزې څارنې موندنې ښيې چې له پوښتل شويو کسانو څخه 32.5 په سلو کې د کورونو او ځمکو د شخړو دحل په موخه رسمي عدلي او قضاييي ميکانيزمونو ته مراجعه کوي.	دهغو زيانمنونکو وګړو په شمېرکې چې محکمو ته به راځي او خپلې ستونزې هواروي ۲۰په سلو کې زياتوالی راشي. دهغو ښځو په شمېر کې چې محکمو ته راځي ۲۰ په سلو کې زياتوالی راشي. د زيانمنونکو وګړو له پاره به لا ډيرې اسانتياوې او امکانات چمتو شي.	دمحکمو احصائيه، دکمېسيون د مالوماتو بانك، په عدلي او قضايي ادارو کې د څارنې رپوټ، د زيانمنونکو کسانو او قضايي چارواکو نظريات.	د لاسوندونو /شمېرو کتنه، څارنيزې ليدنې، مرکې او پوښتنليکونه.	د څارنې او ارزونې څانګه

لاسته راوړنې/ برياوې	شاخصونه	اوسنی وضعیت	غوره وضعیت	مالوماتی سرچینې	دمالوماتو راټولو لارې	مسوولیت
	لاسرسی ډیروي.	د زیانمنونکو وګړو اقتصادي کمزورتیا ، د مدافع وکیلانو ته دهغو نه لاسرسی ددوی ځواک محدودوي او عدالت ته دهغو د لاسرس په مخ کې خند ګرځي.				
وسله والو نښتو په بهیر کې به د ملکي تلفاتو په شمېر کې د پام وړ کموالی راځي.	دملکي تلفاتو په شمېر کې کموالی	د۱۳۸۷کال په پرتله ۱۳۸۸په لومړنیو دري میاشتو کې د ملکي کسانو په مرګ ژوبله کې ۲۰ په سلو کې کموالی راغلی دی.دملکي وګړو ژوند او شتمنیو ته د درناوي له پاره کمېسیون په وسله واله شخړوکې د ټولو ښکېلو اړخونو سره د ملکي تلفاتو په کمولو کې دغوښتنې وړاندې درلوده.	د ۱۳۹۲کال تر پایه پورې به دملکي تلفاتو کچه ۲۰په سلو کې راټیټه شي.	دکمېسیون د څارنو رپوټونه، د سره صلیب د نړیوالې کمېټې،ملګرو ملتونو او دولت رپوټونه.	داسنادو کتنه	د څارنې او ارزونې څانګه،د ځانګړو څېړنو ټیم.
موندلې						
په ملي او نړیواله کچه څارونکي، څېړنیز او وضعیتي او موضوعي د سیوري راپورونه به چمتو او خپریږي..	د څرنګوالې او شمير له پلوه د سیوري،څارنیز، څېړنیز، وضعیتي او موضوعي راپورونه به چمتو او خپاره شي.	کمیسیون په منظمه توګه د دولت له خوا د بشري حقونو د رعایت په اړه د ملي او نړیوالو دندو په برخه کې کلني او دوره يي راپورونه خپروي. همدارنګه کمیسیون به څارنیز او څېړنیز راپورنه او دغه شان د دولت او پر بشري حقونو باندې د ناظرو بنسټونو له راپور سره په موازي توګه پر تلیزیا د سیوري راپورخپروي. په ۱۳۸۸کال کې ۳څېړنیز، ۴پړاویز، ۳رپوټونه هم ناپړاویز او یو نړیوال پړاویز راپور(UPR)او یو د سیوري رپوټ خپور شو.	د کمیسیون د خپرونو کلنی شمېر به ۸ راپورونو ته زیاتوالي ومومي. د ۱۳۹۲ کال ترپاي پورې به کمیسیون له دولت سره په موازي توګه پر بشري حقونو ناظرو بنسټونو ته د سیوري ګزارشونه وړاندې کړي.	د کمیسیون لاسوندونه او خپرونې	د لاسوندونو کتنه.	د راپور ورکونې ملي څانګه،اړونده پروګرامي څانګې

لاسته راوړنې/ برياوې	شاخصونه	اوسنی وضعیت	غوره وضعیت	مالوماتی سرچینې	دمالوماتو راټولو لارې	مسوولیت
پر زندانونو ،د ازادۍ په سلبوونکو ځايونو، ځارنځايونو، د ماشومانو د اصلاح او روزنې مرکزونو، د ماشومانو او ښځو د امن ځايونو، او عدلي او قضايي اورګانونو کې د بشري حقونو د ارزونې له پاره به په منظمه توګه ځارنه کېږي.	په زندانونو، ځارنځايونو، د ماشومانو د اصلاح او روزنې مرکزونو او د ښځو او ماشومانو د امن مرکزونو کې د ځارنيزو ماموريتونو شمېر	پر ۱۳۸۸ کال په زندانونو او نورو ازادۍ سلبوونکو ځايونو کې ۳۳۶ سيمه ييزې ځارنې ترسره شوې دي.	د ۱۳۹۲ کال ترپايه به د ولايت په کچه له ټولو زندانونو، توقيف ځايونو او د ماشومانو د اصلاح او روزنې د مرکزونو او د ولسوالۍ په کچه به له توقيف ځايونو څخه مياشنۍ ليدنه وشي؛ د نړيوالو ځواکونو توقيف ځايونو ته په لاس رسي ومومندل شي او په دريو مياشتو کې به يوځل وکتل شي.	د کميسيون د سيمه ييزو ځارنو راپوټونه؛ لاسوندونه او د کميسيون راپورونه	د لاسوندونو کتنه.	د ځارنې او ارزونې څانګه، د راپور ورکولو ملي څانګه، اړوندې پروګرامې څانګې
د ټاکنو په بهير کې د سياسي او مدني حقونو د د ټينګښت په موخه به سيمه ييزې ځارنې، ارزونې اوعامه رپوټونه وړاندې شي.	د ټاکنو په بهير کې پر سياسي حقونو ځارنه او رپوټونه	پر ۱۳۸۸ ل کال د ولسمشرۍ او ولايتي جرګو پر ټاکنو د کميسيون ۳۸۸ کارکوونکو ځارنه ترسره کړه او کميسيون خپلې ځارنيزې موندنې د يو راپور په بڼه خپرې کړې. همدارنګه کميسيون د ټاکنيزو بې نظميو او سرغړونو راپور چمتو او هغه يې د ټاکنيزو شکايتونو کميسيون ته وړاندې کړ. کميسون او يوناما د ټاکنو په بهير کې د سياسي حقونو پليتوب وڅېړل او په دې اړه يې درې راپورونه خپاره کړل.	د ۱۳۸۹ کال د ملي شورا د ټاکنو په بهير کې به کميسيون د سياسي حقونو پر پليتوب ځارنه ترسره کړي.	د کميسيون د سيمه ييزو ځارنو رپوټونه؛ لاسوندونه او د کميسيون رپوټونه	د لاسوندونو کتنه.	کميشنران، اجراييه رييس، د ځارنې او ارزونې څانګه ؛ د راپور ورکولو ملي څانګه.

لاسته راوړنې/ برياوې	شاخصونه	اوسنی وضعیت	غوره وضعیت	مالوماتی سرچينې	دمالوماتو راټولو لارې	مسووليت
د اقتصادي،ټولنيزو او فرهنګي حقونو د بنسټيزو حقونو په ګډون لکه د زده کړې حق، دروغتیاحق، دخوړو حق همدارنګه د د بشري حقونو دملي او نړيوالو ژمنو او دندو د سيمه ييزې څارنې په موخه له پرمختايي زريزې(MDGs) د رپوټ ورکول او ارزونه په منظمه توګه ترسره کېږي.	د اقتصادي، ټولنيزو او فرهنګي حقونو د سيمه ييزو څارنو د ماموريت شمېر. د وضعيت په اړه د خپروشويو راپورونو شمېر.	په ۱۳۸۸ کال، کميسيون له ۱۲۰۷۴ تنو سره د ۳۰ ولايتونو په ۱۸۲ ولسواليو کې د هغوي د اقتصادي، ټولنيزو او فرهنګي حقونو په اړه مرکې ترسره کړې.	ډېرى مرکې او څارنيز ماموريتونه به دهېواد په ستره برخه کې د وګړو له پراخو ډلوسره ترسره شي. په څارنه او د څارنيزو راپورونو کې به فرهنګي راپورونو ته زياته پاملرنه وشي.	د کميسيون سيمه ييزې څارنې، لاسوندونه او راپورونه	د لاسوندونو کتنه.	د څارنې او ارزونې څانګه د راپور ورکولو ملي څانګه.
د خلکو په ځانګړې توګه د زيان منونکو وګړو د عادلانه محاکمې په حق پورې تړلې قضيې په منظمه توګه څارل او تعقيبيږي د څارنې او څيرنې په منظور به د اداري فساد دپېښو په اړه د راپور ورکولو ځانګړي ميکانيزمونه جوړيږي چې اغيز يې د بشري حقونو په ټينګښت تماميږي.	د هغو قضيو شمېر چې په محکمو کې څارل کېږي او تعقيبېږي. دفساد په اړه ديو شمېر قضيې چې په ادارو کې څارل أو څېړل کېږي رپوټ يې ورکول کېږي.	د ۱۳۸۸ په لړم مياشت کې له چارواکو سره د مشورې په لړ کې محکمو ته د قضيوو له رسبدنې وروسته د قضيوو د څارنې لپاره د کميسيون د څواک محدوديت ته پام واوښت او وپيژندل شو. کميسيون پر هغو قضيوو د بيا کتنې په اړه چې د عادلانه محاکمې معيارونه په کې په پام کې نه دي نيول شوي د ولسمشر د فرمان غوښتونکې شو. پرته له هغو څارنو او تعقيب نه چې د فساد په اړه قضاييه قوه کې شوې دي. کمېسيون د فسادهغو پېښو ته د چې دبشري حقونو اړخ يې درلود ډېرو محدوده رسيدګي درلوده	د بشري حقونو د نقض د ټولو اساسي قضيوو پر ښکاره محکومولو د څارنې لپاره چې په هغې کې د عادلانه محاکمې حق نقض شوي وي زياتې هڅې به ترسره شي. له ولسمشر نه د محکمو پر پريکړو د بيا کتنې هيله کېږي دهغو پېښو په اړه چې د بشري حقونو پرټينګښت اغيزه لري، درپوټ ورکولو، څارنې او تعقيب له پاره به ډېر نور ميکانيزمونه رامنځ ته شي	د کميسيون څارنېز راپورونه، لاسوندونه او راپورونه څارنيز رپوټونه، لاسوندونه او دکمېسيون رپوټونه.	د لاسوندونو کتنه. د لاسوندونو کتنه.	د څارنې او ارزونې څانګه د راپور ورکولو ملي څانګه. د څارنې او ارزونې څانګه د راپور ورکولو ملي څانګه

د عمل پلان
1389-1392ل.

د افغانستان د بشرِ ي حقونو خپلواک کمېسیون
دعمل پلان 1392-1389

۱ ستراتېژیکه موخه: مشرتوب				
پایلې ۱.۱.۱. ټولیزې ویناوې او مطبوعا تي اعلامیې خپرې او کنفرانسونه / مطبوعاتي مرکې ترسره کېږي.		شاخصونه: دټولیزو ویناوو ، کنفرانسونو او مطبوعاتي اعلا میو شمېر.		
گڼه	کړنې	د پیل نېټه /بشپړتیا	مسؤولیت/همکاري	اړینې سرچینې
۱	په رسنیو کې د بشري حقونو پر مسایلو د منظم پوښښ او څارنې، د رسنیو سره دهمغږۍ کړنې د سیمه ییزو / ولایتي دفترونو او د کمېسیون د ویاند د مرستیال په توگه د دندې تر سره کولو په موخه د ټولیزو اړیکو د آمر د موقف رامنځ ته کول.	۱۳۸۹ تر دریو لومړیو میاشتو استخدام، د دایمي دندې تر سره کول 1389-1392	اجرایي رییس، د بشري سرچېنو آمر، د ټولیزو اړیکو آمر	د پروگرام د کارکوونکو تر معاشونو لاندې لگښتونه شامل شوي دي.
۲	د بنسټي بدلونونو اود بشري حقونو د وضعیت په اړه د درې میاشتنیو مطبوعاتي کنفرانسونو جوړول	1389-1392 (درې میاشتني)	کمیشنران، اجرایي رییس، درسنیو او خپرونو څانگه، د ټولیزو اړیکو آمر، حقوقي سلاکاران، سیمه ییز دفترونه له مدني ټولنې سره همکاري.	۱۰۳۴ ډالر
۳	د مرکزي دفتر اوسیمه ییز دفترونو په وسیله د اړتیا پرمهال د مطبوعاتي ویناوو / اعلا میو خپرول (د ۱۳۸۹ – ۱۳۹۲ کلونو لپاره دوضعیت ځرگندوالي : په هره میاشت کې له ۲ – ۳ مطبوعا تي اعلامیې	1389-1392دوام لري	کمېشنران، اجرایي رییس، درسنیو او خپرونو څانگه، د ټولیزو اړیکو آمر، د سېمه ییزو دفترونو رییسان.	لگښت نه لري
۴	له بدلونونو څخه د کارمندانو او خلکو د خبرولو په موخه د کمېسیون په وېپ پاڼه کې په هره میاشت کې د مطبوعاتي اعلامیو / د کمېسیون د فعالیتونو په اړه د مالوماتو خپرول، په سیمو / ولایتونو کې د ځایي رسنیو له لارې په منظمه توگه د سیمه ییزو / ولایتي دفترونو د رییسانو په واسطه د خبرونو ، مالوماتو/ اعلامیو خپرول.	1389-1392 (میاشتني)	کمېشنران، اجرایي رییس ، دټولیزو اړیکو آمر، د اړیکو او مالوماتو ټکنالوجي او د سېمه ییزو/ ولایتي دفترونو ریسان.	لگښت نه لري
۵	پر رسنیو ورځنۍ څارنه (د کمېسیون پیاوړتیا په موخه د بشري حقونو د بدلونونو ته د ښه انعکاس ورکولو لپاره، په رسنیو کې د بشري حقونوپه اړه د ټولیزو بحثونو ارزونه او د ټولیزو اندونو ارزونه)، د خبرپاڼې چمتو کول(په اوونۍ کې دوه ځلې) او د کمېسیون د ټولو کارکوونکوترمنځ په پراخه توگه ویشل یې.	لومړۍ درې میاشتې 1389-1392	د ټولیزو اړیکو آمر د رسنیو او خپرونو څانگه او سر چېنو مرکزونه.	لگښت نه لري
پایلې ۲.۱.۱. په بشري حقونو پوري تړلو سیاستونو او مسألوپه اړه دولت ته وړاندیزونه او مشورې وړاندې کېږي.		شاخصونه: د بشري حقونود مسایلو په اړه دولت ته د وړاندې شویو وړاندیزونو شمېر او د هغه کتنې او تر سره کولو درجه یې.		
گڼه	کړنې	د پیل نېټه / بشپړتیا	مسؤولیت/همکاري	اړینې سر چېنې
۱	د بشري حقونو د وضعیت د ښه والي په موخه د وړاندیزونو دوړاندې کولولپاره له دولتي چاروا کو ، د ملي شورا او قضاییه ځواک له غړو سره د درې میاشتنیو غونډو تر سره کول (د کمېسیون په ریپوټونو / خپرونو کې د درج شویو وړاندیزونو پربنسټ)	دوام لري، ۱۳۸۹-۱۳۹۲	کمېشنران، د څارنې او څېړنې څانگه، حقوقي سلاکاران دسېمه ییزو او ولایتي دفترونو رییسان له مدني ټولنې/ د ملگرو ملتونو له سازمان سره همکاري	لگښت نه لري

۲	(د بشري حقونو د ملاتړ د ډلې له لارې د ۴،۱،۴پايلې او د ۱ کړنې ته وګورئ) د دولتي لوړ پوړو چارواکو په توګه د بشري حقونو د ناقضانو د ټاکلو د مخنيوي په موخه د وړانديزونو چمتو کول.	دوام لري، ۱۳۸۹-۱۳۹۲	کمېشنران، سيمه ييز او ولايتي دفترونه . د مدني ټولنې له بنسټونو سره همکارې.	لګښت نه لري
۳	د ژوند د چاپېريال ملي ادارې ته پر بشري حقونو د ژوند د چاپېريال د اغيزو او د چاپېريال د قانون د احکامو تطبيق په اړه د همکارۍ رامنځ ته کول او د سپارښتنو وړاندې کول	درې مياشتنى، ۱۳۸۹-۱۳۹۲	کمېشنران، د څارنې او څېړنې څانګه	لګښت نه لري
۴	د اداري فساد پر وړاندې د مبارزې د ملي تګلارې پرپليتوب د څارنې له لوړې ادارې سره د کمېسيون د موندنو د شريکولو او وړانديزونو دوړاندې کولو په موخه د غونډو جوړول او د همکاريو رامنځ ته کول	درې مياشتنى، ۱۳۸۹-۱۳۹۲	کمېشنران، د څارنې او څېړنې څانګه	لګښت نه لري

پايلې ۱.۱.۳. د بشري حقونو د مهمو مسالوپه اړه د دولت او خلکو د پاملرنې په موخه استماعيه ناستې، څېړنغونډې او محفلونه جوړېږي.	شاخصونه: د دولت او خلکو د ّپاملرنې په موخه د بشري حقونو د مهمو مسالو په اړه د ټوليزو شکايتونو د اورېدلو د غونډو شمېر، څېړنې او محفلونه جوړېښت مومي.

ګڼه	کړنې	د پيل نېټه/ بشپړتيا	مسؤوليت/همکاري	اړينې سرچينې
۱	د بشري حقونو د کمېسيون په وسيله پېژندل شوي دبشري حقونو د يوې مهمې مسالې د ارزونې په موخه د يوې اورېدونکې غونډې ترسره کول/ ملي څېړنه.	د اورېدوترسره کول / په ۱۳۹۱کې څېړنه	کمېشنران، اجرايي رييس، د څېړنې څانګه ا و اړونده څانګې.	۲۰۰۰۰ ډالر
۲	(د کمېسيون له درې مياشتني مطبوعاتي غونډو له جوړېدو وړاندې) له مسؤولانو سره درې مياشتنۍ ناستې.	۱۳۸۹- ۱۳۹۲ (درې مياشتني)	مرکزي دفتر او سيمه ييز/ ولايتي دفترونه.	۷۹۳۱ ډالر
۳	خلکو ته دکمېسيون د لګښتونو او پايلو د رپوټ د وړاندې کولو په موخه د مطبوعاتي ناستو تر سره کول.	۱۳۸۹- ۱۳۹۲ (د هر کال په پاي کې)	کمېشنران، اجرايي رييس، سيمه ييز / او ولايتي رييسان (پرته د غور، هلمند ، او ارزګان له ولايتونو)	۴۷۴۱ ډالر
۴	د بشري حقونو د مسايلو په اړه د يو ورځني سيمه ييز ګردي مېز جوړول (هرکال د سيمه ييزدفتر له خوا دوه ګردي مېزونه)	۱۳۸۹- ۱۳۹۲	د پروګرامونو ملي آمران او د سېمه ييزودفترونو رييسان	۷۲۰۶۵ ډالر

پايلې ۱. ۱. ۴. د کمېسيون د ونډې او واکونو څخه د خلکو د پوهاوي په موخه سر چېنې، مالوماتي او د اړيکو وسايل پياوړي کېږي او پراختيا مومي.	شاخصونه : - د اړيکو د تګلارې طرحهه. - د کمېسيون د واکونو او ونډې په اړه د خلکو د پېژندنې د زياتوالي په موخه نوې د اړيکو وسيلې او سرچېنو شمېر پراختيا مومي. - د وېب پاڼې د ليدونکو شمېر / د لاسوندونو ډانلوډ.

ګڼه	کړنې	د پيل نېټه / بشپړتيا	مسؤوليت/همکاري	اړينې سرچينې
۱	د کمېسيون په اړه(د اساسي قانون پربنسټ د کمېسيون دونډې، واکونو او دندو ، د شکايتونو ته د رسيدنې بهير او د سرچېنو مرکزونه) د يوې ساده او اسانه خپرونې رامنځ ته کول (زيات نه زيات ۲۰ پاڼې)، په ۱۳۸۹ او ۱۳۹۰ کې په پښتو (۱۰۰۰۰ټوکې)، دري (۱۰۰۰۰) انګليسي (۲۰۰۰)، بريل (۶۰۰)، ازبکې (۱۰۰۰) او بلوڅي (۱۰۰۰) په ۱۳۹۱ او ۱۳۹۲ کې ترکمني (۱۰۰۰) و پشه اي (۱۰۰۰)	د ۱۳۸۹کال تر شپږو مياشتو بشپړتيا ډ هر کال بيا کتنه (۱۳۸۹-۱۳۹۲)	اجرايي رييس، د بشري حقونو د ښوونې څانګه، د معلوليت لرونکو وګړو د حقونو څانګه، حقوقي سلاکاران، د رسنيو او خپرونو څانګه	۷۶۷۶۳ ډالر
۲	د بشري حقونو د ټولو ملي او نړيوالو ټولو مناسبتونو له درج سره د ۳۰ پاڼې لرونکې	د ۱۳۸۹درې لومړۍ	د رسنيو او خپرونوڅانګه	۱۲۶۱۰ ډالر

	جنتري طرحهه، چاپ او خپرېدل (۵۰۰۰ ګڼې)	مياشتې	د ټولو دفترونو لخوا ويشل کېږي	
۳	دکميسيون دمياشتنۍ مجلې باکيفيته او جذاب چمتو کول او چاپ او ورسره د ويش دکچې زياتوالی (په تيره لرې پرتو سيمو کې) په هره مياشت کې د (25000 ګڼې) په شمير.	۱۳۸۹- ۱۳۹۲ (مياشتنۍ)	د رسنيو او خپرونو څانګه	۶۴۶۵۱۹ ډالر
۴	د کمېسيون د کلني رپوټ د خپرولو د کچې زياتوالي (۱۰۰۰پښتو ، ۱۰۰۰دري، ۱۰۰۰ انګليسي)	هرکال په درېو لومړيو مياشتو کې د رپوټ بشپړتيا	د څارنې او ارزونې څانګه، دراپور ورکولو ملي څانګه، له تمويلوونکو سره د اړيکو څانګه مرسته: د رپوټونو په اړه د ټولو دفترونو نظر ورکول	۳۶۲۰۵ ډالر
۵	د کمېسيون د ويبپاڼه نوي کول په اوونۍ کې له کمېشنرانو ، څانګو او د سېمه ييزو/ ولايتي د دفترونو د رييسانو له خوا د رالېږلو مالوماتو په پام سره د کمېسيون پر وېب پاڼه اوونيزه کتنه.	د ۱۳۸۹ لومړۍ درې مياشتې	اجرايي رييس، د اړيکو او مالوماتو ټکنالوجي، د رپوټ ورکولو ملي څانګه او له تمويلوونکو سره د اړيکو څانګه	لګښت نه لري
۶	د بشري حقونو د مسايلو او موضوعګانو په اړه د يوې انټرنيټي راډيو رامنځ ته کول	۱۳۸۹ تر نهو مياشتو رامنځ ته کول، د خپرونو دوام لرونکي توليد (د لومړيو درې مياشتو تر پايه وېب سرورا و ميل سرور واخيستل شي او ولګول شي)	د رسنيو او خپرونو څانګه، د اړيکو او مالوماتو ټکنالوجي	۱۰۰۰۰ ډالر
دلومړۍ ستراتيژيکې موخې لپاره فرعي مجموعه = ۹۶۸۸۷۸۴ ډالر د پروګرام د کارکوونکو معاشونه (۳۰۳۰۳۹۰ ډالر) + 2.5 سلنه احتياطي بودجه (۲۲۱۹۷ ډالر) ټول ټال = ۳۹۴۰۴۵۶ ډالر				

۲ ستراتېژیکه موخه : ښوونه

پایلې ۲.۱.۱. ورکشا پونه، ښوونیزې غونډې، پوهنیز سیمنارونه او د پوهاوي ورکولو پروګرامونه تر سره کېږي.	شاخصونه : - د هغو کسانو شمېر چې روزل شوي تعقیبي او روزنیزې کړنې د خپلې پوهې او مهارتونو لپاره تر سره کوي . - د ورکشاپونو څرنګوالي اوپایلې، ښوونیزې غونډې علمي سیمینارونه او د پوهاوي ورکولو پروګرامونه.

ګڼه	کړنې	د پیل نېټه/ بشپړتیا	مسؤولیت/همکاري	اړینې سر چېنې
۱	د څلورو کلونو به بهیر کې د ملي اردو ،پولیسو ، زندانیانو ، قاضیانو ، څارنوالان، عالمانو ، د پوهنتونونو/ ذارلمعلّمینونو ، دولتي چارواکو او کارکوونکو، خبریالانو ، مدني ټولنې او زیانمنونکو کسانو ته د بشري حقونو ۱۴۸۸ درې ورځني روزنیز ورکشاپونه او تعقیبي غونډو جوړول. ۱) د کابل سیمه ییز دفتر—په میاشت کې ۴ورکشاپ ا و په میاشت کې ۴ غونډې (۱ ورکشاپ ا و ۱ تعقیبي غونډه د مدني ټولنې یوهمکار سازمان ته وسپارل شي). **په ۴ کلونو کې ټول ټال ورکشاپونه = ۱۹۲** ۲) له ۷ سېمه ییزودفترونو هر یو په میاشت کې - ۳ ورکشاپه ا و په میاشت کې ۳ تعقیبي غونډي (۱ ورکشاپ ا و ۱ تعقیبي غونډه دي د مدني ټولنې یو همکار سازمان ته وسپارل شي). **په ۴ کلونو کې ټول ټال ورکشاپونه = ۱۰۰۸** ۳) له ۶ ولایتي دفترونو هریو - په میاشت کې ۱ ورکشاپ ا و په میاشت کې ۱ تعقیبي غونډه. په ۴ کلونو کې ټول ټال ورکشاپونه =۲۸۸ یادښت: (**یادښت**: د کمېسیون په ۱۲ دفترونو کې د ښځو د حقونوڅانګه یو ښوونیز ورکشاپ او یوه څارنیزه ناسته به په هرو دوو میاشتو کې جوړه کړي.	1389-1392د ۱۳۸۸ کال تر پایه د مدني ټولنو له سازمانونو سره تفاهم لیکونه لاسلیک شي.	- د بشري حقونو د ښوونو څانګې له خوا د ماشوم حقوقو څانګې، د ښځو حقونو څانګې، د معلولیت لرونکو وګړو د حقونو څانګې د څارنې او څېړنې د څانګې په همکارۍ سره. - د مدني ټولنې سازمانونه (د تفاهم لیکونو پربنسټ) (یادښت: د کمېسیون په ۱۲ دفترونو کې د ښځو د حقونوڅانګه یو ښوونیز ورکشاپ او یوه څارنیزه ناسته به په هرو دوو میاشتو کې جوړه کړي.	۲۷۰۷۳۶۲ ډالر
۲	د اردو، پولیسو ، زندانیانو ، قاضیانو ، څارنوالانو ، عالمانو او زیامنونکو کسانولپاره د پوهاوي ورکولو ۲۸۸۰ یو ورځنیو غونډو جوړول. - د ښځو د حقونو څانګه: د سېمه ییزودفترونوپه وسیله په کال کې ۲۴ غونډې ا و د ولایتي دفتر له خوا په کال کې ۱۲ غونډې - د ماشوم د حقونو څانګه : د سېمه ییزودفترونوپه وسیله په کال کې ۲۴ غونډې ا و د ولایتي دفتر له خوا په کال کې ۱۲ غونډې - د معلولیت لروونکو کسانو د حقونو څانګه : د سېمه ییزودفترونوپه وسیله په کال کې ۲۴ غونډې ا و د ولایتي دفتر له خوا په کال کې ۱۲ غونډې د څلورو کالوپه بهیر کې د پوهاوي ورکولو دغونډو شمېر = ۲۸۸۰ (غونډې۲۳۰۴ د سېمه ییزو دفترونو په وسیله او ۵۷۶ غونډې د ولایتي دفترونوپه وسیله) په اټکل، ۸۶۴۰۰ کسان به له ۱۳۸۹ تر۱۳۹۲ د پوهاوي ورکولو په غونډو کې ګډون وکړي.	1389-1392	د ښځو د حقونو څانګه، د ماشوم د حقونو څانګه او د معلولیت لرونکو وګړو د حقونو څانګه	۲۸۰۱۵۸ ډالر
۳	په کال کې د یوه سیمینار / نړیوال اکاډمیک/ دوه ورځني کنفرانس جوړول.	1389-1392	کمیشنران، اجرایي رییس، د پروګرامونو ملي آمران د اړتیا په صورت کې د څانګو او د	۲۸۴۰۰۰ ډالر

			مدني ټولنې سره په همکارۍ	
۴	د بشري حقونو د څلورو ورځود نمانځنې لپاره د عمومي ناستو جوړول	1389-1392	د سیمه ییزو/ ولایتي دفترونو رییسان او د پروګرامونو ملي آمران	۵۶۸۹۴ ډالر
۵	د بشري حقونو د موضوعاتو په اړه په کال کې د شپږ مخیزو برو شورونو د خپرولو او چاپ طرح هه (دري او پښتو) (د بروشورونو هر یوه پښتو او دري متنونوڅخه ۲۰۰۰۰ ګڼې)	1389-1392	د رسنیو او خپرونو څانګه د اړتیا په صورت کې دڅانګو په همکارۍ.	۲۰۶۸۹ ډالر
۶	له ماشومه تر ماشومه د یو ورځني ښوونیز پروګرام ترسره کول (په کال کې ۱۰ ماشومان د هرو سیمه ییزو اتو دفترونو او شپږو ولایتي دفترونولپاره) ۱۴۰ ماشومان د روزونکو په توګه روزل کېږي.	1389-1392	د ماشوم د حقونو څانګه له خوا د بشري حقونو د ښوونو څانګې په همکارۍ	۴۲۳۰۰ ډالر
۷	له بشري حقونو څخه د ټولیز پوهاوي د کچې تثبیت او د تعقیبي څېړنو تر سره کول او د بشري حقونو د پوهاوي په کچه کې د بدلونونو د ارزونې موخه په د څېړنې تر سره کول	۱۳۸۹تر پایه د ابتدایې څېړنې بشپړتیا، د۱۳۸۹، ۱۳۹۰، ۱۳۹۱ کال تر پایه تعقیبي څېړنې	د څېړنو اوتګلار جوړه نې څانګه، د اړیکو او مالوماتي ټکنالوجي	۵۷۲۰ ډالر
۸	د بشر حقوقو په اړه د مالوماتو او خبرونو د خپراوي لپاره له نوې ټکنالوجۍ څخه ګټه اخیستل(ویدیویي کنفرانس، په وېب پاڼه کې کورنۍ برخه، وېب هوستینګ، انټرنېټي ډلې، وبلاګونه، فیسبوک، او...)	دوام لرونکي	د پروګرامونو ملي آمران.	۱۲۴۰۰۰ ډالر
۹	د لاربښودنو / د اوسنۍ روزنیزو سرچینو او د نویوتوکونو د طرحې د کتنې لپاره د سلاکار(سلاکارانو)استخدام، د بشري حقونو د موضوګانو په اړه (80 مخیزه) طرح (دري او پښتو له هریوه —۱۰۰۰ ګڼې) (د یوه مشاور استخدام د موجوده توکو د کتنې او دوه سلاکاران دریو میاشتولپاره د دوروزنیزو لاربښودونو دطرحې لپاره)،	د ۱۳۸۹ تر لومړیو دریو میاشتو د کتنې بشپړتیا، لومړي لار ښود (د شپږو میاشتو تر پایه) دویم لار ښود د (نهمې میاشتې تر پایه)	د بشري حقونو د ښوونې څانګه د اړوندو څانګو په همکارۍ	۵۶۶۰۰ ډالر

پایلې ۲.۱.۲. د کمېسیون د سرچینو او مرکزونو په ګډون سرچینو ته د ټولو لاس رسي، مشورو او د بشري حقونو تګلارو ته د مختلفو او بېلو لارو پراختیا مومي.

شاخصونه: د وګړو او سازمانونو شمېر چې د کمېسیون د سرچینو له مرکزونو څخه ګټه اخلي د مشورو او مالوماتو غوښتنه کوي.

ګڼه	کړنې	د پیل نېټه / بشپړتیا	مسؤولیت/همکاري	اړینې سرچینې
۱	د کمېسیون د سرچینو د هر مرکزلپاره د کتابونو د نوملیک جوړول، د روښان فکرانو، قضا، دیني عالمان، ورځپاڼې لیکوونکې او زده کوونکې لپاره خپرول یې	دوام لرونکي	د سیمه ییزو او ولایتي دفترونو رییسان، د سرچینو مرکزونو آمران	لګښت نه لري
۲	د نوو کتابونو، فلمونو، کستونو، ډي وي ډي، او د سرچینو د مرکزونو لپاره نور اړین تجهیزات اخیستل.	1389-1392	اجرایي رییس، د سیمه ییزو/ ولایتي دفترونو رییسان، د رسنیو او خپرونو د څانګې او د سرچینو د مرکزونو آمران	۱۲۰۶۸ ډالر

۳	په عامه او دولتي کتابتونونو کې د بشري حقونو د مالوماتو د ځانګې رامنځ ته کول (په هر ولایت کې ۱ ځانګه/ د څلورو کالو په بهیر کې ۳۴ ځانګې)	1389-1392	د سر چېنو د مرکزونو آمران	۱۷۰۰۰ ډالر
۴	د بشري حقونو د مطالعې د هڅونې په برخه کې په ولایتي او سیمه ییزه کچه د دولت، خصوصي کتاب لروونکو او سوداګرو / د کتاب خپروونکو لپاره.د یو ورځنې سیمینارونو جوړول	هرکال په هر سیمه ییز / ولایتي دفتر کې یو سمینار	د رسنیو او خپرونو څانګه، د سیمه ییزو/ ولایتي دفترونو رییسان او د سرچېنو مرکزونو آمران د اطلاعاتو او فرهنګ د وزارت په همکارۍ، سوداګر/ د کتابونو خپروونکي او د مدني ټولنې سازمانونه	۳۵۳۴ ډالر
پایلې ۲.۱.۳. د بشري حقونو د درسي پروګرامونو د طرحې څخه دملاتړ په موخه په ښوونځیو کې پوهنتونونو، دارالمعلمینونو، تقنیني او قضایي مرکزونو، په دیني اونظامي ښوونیزو مرکزونو/ پولیس / امنیت کې ښوونه، تخصص او سر چېنې یې چمتو کېږي.		شاخصونه: ښوونځیو پوهنتونو، دارالمعلمینونه، د تقنیني او قضایي روزنیز مرکزونه دیني مرکزونو او د نظامي روزنو مرکزونو / امنیتي / پولیسو ته دوړاندې شویو سر چېنېو شمېر.		
ګڼه	کړنې	د پیل نېټه / بشپړتیا	مسؤولیت/همکاري	اړینې سرچېنې
۱	د عد لیې، د لوړو زده کړو، اطلاعاتو او فرهنګ او حج اوقاف د وزارتونو، سترې محکمې او لوي څارنوالۍ، د بشري حقونو د تخصص، روزنو د سرچېنو او روزنیزو توکو د برابرولو په موخه سره د نویو تفاهم لیکونو لاسلیک.	1389-1392	حقوقي سلاکاران، د بشري حقونو د ښوونو څانګه	لګښت نه لري
۲	(د تفاهم لیک پر بنسټ) د کمېسیون او وزارتونو ترمنځ د اړیکو پېژندل او په مرکزي کچه د یوې کمېټې جوړول(د بشري حقونو د ښوونو دڅانګې د مسوول کمېشنر تر مشرۍ لاندې) د کمېسیون لپاره د درسي پروګرام د طرحې لپاره او وروسته د تفاهم لیکونو او د زیاتو کړنود برخو د پېژندلو د بهیر د ترسره کولو په موخه د درې میاشتنیو ناستو جوړول.	1389-1392	مسوول کمېشنر، د بشري حقونو د ښوونې څانګه، حقوقي سلا کاران	۱۰۳۴ ډالر
۳	د وزارتونو د ملاتړ په موخه د بشري حقونو د ښوونیزو ورکشاپونو تخصص ا و سرچېنې وړاندې کول د بشري حقونو د درسې پروګرامونو د طرحې په اړه ښوونځیو، پوهنتونونو، دارالمعلمینونو، د قضایي او تقنیني مرکزونو، د یني مرکزونه او د اردو ښوونیز اورګانونو / پولیسو ته۲،۱، ۱یادښت پایلې د ښوونیزو ورکشاپونو / کړنو کې ځاي شوي دي..	1389-1392	د بشري حقونو د ښوونې څانګه حقوقي سلا کار	لګښتونه ۲.۱.۱. تر پایلې /۱ کړنې لاندې شامل شوي دي
پایلې ۲.۱.۴. د بشري حقونو تلویزیوني موضوعات د رسنیو پوښښ او راډیویي څانګه / زیاتوالي مومي.		شاخصونه: د راډیویي او تلویزیوني پروګرامونو او د بشري حقونو په اړه د رسنیو څومره والي او څرنګوالي د اوریدونکو او لیدونکو د نظرونو ځلیدنه او انعکاس.		
ګڼه	کړنې	د پیل نېټه / بشپړتیا	مسؤولیت/همکاري	اړینې سرچېنې
۱	د تلویزیونونو او راډیو ګانو سرد نوو تړونو لاسلیک او د موجوده تړونونو بدلون ه د کمېسیون د راډیویي او تلویزیوني پروګرامونو په سلو کې د ۵ زیاتوالې تر ۱۳۹۲ کال پورې.	1389-1392	ټول دفترونه	۵۵۴۴۰۰۰ ډالر
۲	د همکارو رسنیو د خبریالانو لپاره د بشري حقونو د ۱۴ ښوونیزو ورکشاپونو ترسره	1389-1392	په ټولو دفترونو کې د بشري حقونو د	لګښتونه ۲.۱.۱. تر

	کول ا و ۱۴ تعقیبي غونډو جوړول (په کال کې د هر یوه ولایتي او سیمه ییز دفترلپاره ۱ورکشاپ ا و ۱ تعقیبي غونډه) یادونه: دا ورکشاپونه ۱.۱.۱.۲/. ۱کړنې شاملې شوي دي.		ښوونو ځانګه.	پایلې/ ۱ کړنې لاندې شامل شوي دي
۳	په دریو میاشتو کې د خبریالانو د رسنیو د مشرانو سره د په مرکزې ساحوي او ولایتي کچه دهمغږۍ دغونډو جوړول.	1389-1392	د ولایتي او سیمه ییزو دفترونو رییسا ن	۷۹۳۱ ډالر
پایلې ۱.۲. ۵. د بشري حقونو د مسایلو په اړه د هغو مشترکاتو په ګډون عامه بحثونه چې د بشري حقونو او د اسلام سپېڅلي دین تر منځ دي پراختیا مومي.		شاخصونه : - د بشري حقونو په اړه د بحثونو او عامه مناظرو شمېر د بشري حقونو او اسلام سپېڅلي دین د مشترکاتو په ګډون. . - د حج او اوقافو وزارت او دیني عالمانو سره د همکارۍ درجه.		
ګڼه	**کړنې**	**دپیل نېټه / بشپړتیا**	**مسؤولیت/همکاري**	**اړینې سرچینې**
۱	د دیني عا لمانولپاره ۸۸ د بشري حقونو او اسلام ورکشاپونه (په کال کې د هریو سیمه ییز دفترلپاره ۲ورکشاپونه ا و ۲ تعقیبي غونډې، په کال کې د هر ولایتي دفترلپاره ۱ ورکشاپ ا و ۱ تعقیبي غونډه). یادونه: ۱.۱.۱.۲/. ۱کړنې شاملې شوي دي.	1389-1392	په ټولو دفترونو کې د بشري حقونو د ښوونو ځانګه.	لګښتونه ۱.۱.۱.۲. تر پایلې /۱ کړنې لاندې شامل شوي دي
۲	په کال کې د بشري حقونو او اسلام په اړه د۴۵ دقیقه یي دوو ګردي میزونو تولید او خپرول	1389-1392	د خپرونو او رسنیو ځانګه .	لګښتونه تر ۴.۱.۲.پایلې /۱ کړنې لاندې شاملې شوي دي.
۴	له کمېسیون سره د همکارۍ په موخه د ۲ دیني عالمانو د پېژندنې لپاره، د حج او اوقافو وزارت او سترې محکمې (۱ دیني عالم د حج او اوقافو له وزارت او یو له سترې محکمې) او د اسلام او بشري حقو د مشترکاتو په اړه د د مدني ټولنې یو خپلواک کارپوه ته د یوه هراړخیز (۲۰۰ مخیز) کتاب د لیکلو په موخه بلنه (چاپ ۵۰۰۰ ګنې)	1389-1392	حقوقي سلا کاران او د بشري حقونو د ښوونو ځانګه	۴۳۶۰۰ ډالر
پایلې ۲.۱.۶. له مدني ټولنې څخه د بشري حقونو د پوهاوي رسولو او د وړتیاو د ودې لپاره د اغېزمنو کارونو او روزنیزو پروګرامونو د ترسره کولو په موخه ملاتړ کېږي.		شاخصونه: د بشري حقونو د پوهاوي د پراختیا او دودلپاره د مدني ټولنې د همکارو پروژو شمېر.		
ګڼه	**کړنې**	**د پیل نېټه / بشپړتیا**	**مسؤولیت/همکاري**	**اړینې سرچینې**
۱	د کمېسیون د عمل د پلان پر اساس د روزنیزو پروګرامونو د ترسره کولولپاره د مدني ټولنې د ۹۶ اورګانونو سره (د څلورو کالوپه بهیر کې) د تفاهم لیکونو لاسلیک . یادښت: لګښتونه ۱.۱.۱.۲/. تر پایلې ۱ کړنې لاندې شامل شوي دي	1389-1392	د پروګرامونو ملي آمران	لګښتونه ۱.۱.۱.۲/. تر پایلې ۱ کړنې لاندې شامل شوي دي
۲	د روزونکې د روزنې د ورکشاپونو له لارې د مدني ټولنې د سازمانونو د روزنیزو ځانګو د وړتیا وده (په کال کې د هر سیمه ییز او ولایتې دفترونو کې ۳۰ ګډونوالو لپاره یو ورکشاپ—۱۴ ورکشاپونه). تر سره کول یادښت: لګښتونه ۱.۱.۱.۲/. تر پایلې ۱ کړنې لاندې شامل شوي دي	1389-1392	په ټولو دفترونو کې د بشري حقونو د روزنې ځانګې	لګښتونه ۱.۱.۱.۲/. تر پایلې ۱ کړنې لاندې شامل شوي دي

د دویمې ستراټیژیکې موخې لپاره فرعي مجموعه = ۹۲۰۶۸۹۰ ډالر

د پروګرامونو د کارکوونکو معاشونه (۳۰۳۰۳۹۰ ډالر) + 2.5 سلنه احتیاطي بودجه(۲۳۰۱۷۲ ډالر)

ټول ټال= ۱۲۴۶۷۴۵۲ ډالر

۳ ستراتېژيکه موخه: ځواکمنتيا/ ظرفيت جوړونه

پايلې ۱.۱.۳. د کمېسيون د کارکوونکو د پوهې او تخصص د پراختيا په موخه روزنيز فرصتونه او مالوماتې وسايل زياتوالي مومي.

شاخصونه :
- روزنيزې او پراختيايي اړتياوې د وړتياو د ودې کلني ارزوني د پروګرام د سر ته رسولو دطرحې کچه.
- د کمېسيون د کارکوونکو شمېره چې د روزنيزو او پراختيايي فرصتونو څخه ګټه اخلي.
- د کمېسيون د سازماني کړنلارې ارزونه او سنجش او د کارکوونکو کړنلار يې.

ګڼه	کړنې	د پيل نېټه/ بشپړتيا	مسؤوليت/ همکاري	اړيني سرچېنې
۱	د کمېسيون د کارکوونکو د روزنيزو/ پرمختيايي اړتياوو کلنۍ ارزونه او د وړتياوو د ودې د يوې کلنۍ تګلارې چمتو کول	د هر کال د وروستيو درې مياشتو په بهير کې اروزنه ترسره کېږي.	اجرايي رييس، د بشري سرچېنو آمر	لګښت نه لري
۲	د کمېسيون د ټولو کارکوونکولپاره د بشري حقونو اساسي مسايلو د پوهاوي د کچې د لوړوالي، دکورنيو کړنلارو، د کارکوونکو د سلوک بنې لپاره د ۵۰ مخيزه (پښتو او درې هريو ۵۰۰ ګڼې) لاسي کتاب ګوټې/ لارښود چمتو کول او په هرکا ل کې د دې لارښود نوي کول	د ۱۳۸۹ل کال تر نيمايي د لارښود جوړېدل، د ۱۳۹۰-۱۳۹۱ او ۱۳۹۲ کلونو په پاي پر لارښود بيا کتنه	د بشري سرچېنو آمر، مالي ا و اداري مدير، حقوقي سلا کاران، د بشري حقونو د ښوونې ځانګه (کابل)	۲۱۵۵ ډالر
۳	د بشري حقونو د عمومي موضوګانو، دکمېسيون د دندو، واکونو او د کورنۍ او د کارکوونکو د سلوک د طرز کړنلارو په اړه د هغو کارکوونکولپاره چې نوي استخدامېږي د روزنې وړاندې کول.	دوام لرونکي	د بشري سرچېنو آمر، د بشري حقونو روزنيز ه ځانګه او نوري اړوندي برخي	لګښت نه لري
۴	هر کال په هېواد کې دننه ۱۰ سلنه د کمېسيون د پروګرامونو / مالي / اداري کارکوونکو لپاره (۵۰ کارکوونکې) روزنيزو فرصتونو وړاندې کول. زده کړه بايد د کارکوونکو د لايحې سره برابره وي، د پيژندل شويو اړتياوو پر اساس د ظرفيت د ودې په تګلار کې وي او له زده کړې وروسته له کميسيون سره د کارکوونکي د کار په ژمنې سره مشروط وي.	1389-1392	اجرايي رييس / بشري سرچېنې	۲۱۵۵۱ ډالر
۵	د کمېسيون د ځانګړو ځانګو د ملاتړ، لارښوونې او مرستې لپاره له ۵ سلاکارانو/ همکار سازمان سره د تړون لاسليک	1389-1392	اجرايي رييس، د بشري سرچېنو آمر،	۲۰۰۰۰۰ ډالر
۶	هر کال به بهر کې د ښوونيزو او روزنيزو فرصتونو کې د ګډون او د کميسيون دننه نورو کار کوونکو ته د زده کړې د لېږد لپاره د کړندود رامنځ ته کول، د ټاکل شويو د نوملړ چمتو کولو، مرکې او زيات نه زيات د شرايطو وړ ۲۰ کارکوونکو ټاکنې لپاره د کمېټې جوړول.	کمېټه او کاردود دې د ۱۳۸۹ دلومړيو دريو مياشتو تر پايه رامنځ ته شي. کميټې دې له اړتيا سره سمه ناسته وکړي.	اجرايي رييس، د بشري سرچېنو آمر	۶۷۲۰۰ ډالر
۷	په هر کال کې د سيمه ييزو او ولايتي دفترونو لپاره له يو دفتر څخه د بل دفترنه د کار کوونکو د کاري کتنې تنظيمول (په کال کې ۱۴ ليدنې- ۵ کارکوونکې د سيمه ييز دفترا و ۳ کارکوونکې د ولايتي دفتر)	په کلنۍ توګه دي ترسره شي (۱۳۸۹تر ۱۳۹۲)	د سېمه ييزو / ولايتي دفترونو رييسان، د بشري سرچېنو آمر	۴۶۰۳۲ ډالر
۸	د بشري حقونو نورو ملي بنسټونو ته د لس ورځنۍ کاري ليدلو تنظيمول (په کال کې ۲ ليدنې، په هره ليدنه کې ۲ کارکوونکي)	(۱۳۸۹- ۱۳۹۲) کلونو کې دوه ليدنې	اجرايي رييس، د پروګرامونو ملي آمران.	۱۰۲۰۰۰ ډالر

۹	د سېمه ییزو او ولایتي دفترونو د مالوماتو د بانک کارکوونکولپاره او د څارنې او څېړنې د څانګې کارکوونکو ته د کمېسیون د مالوماتو د بانک په اړه د مهارتونو د نوي کولو په موخه د دریو روزنیزو ورکشاپونو جوړول.	په کال کې ۳ ورکشاپونه	د معلوماتي بانک څانګه	۵۲۰۲۰ ډالر
۱۰	د کمېسیون د مالي او اداري کړنلارې د سمون او بیا کتنې په موخه د یوې کورنۍ کمېټې رامنځ ته کول.	دوام لرونکي	مسول کمېشنر، اجرایي رییس، حقوقي سلا کاران، د بشري سرچېنو آمر، اداري او مالي مدیر	لګښت نه لري
پایلي ۲.۱.۳. زیات تدبیرونه تر لاس لاندې نیول کېږي چې بې برخي ډلې په تېره بڼځې قومي، دیني او ژبني لږکي او معلولیت لروونکي کسان په کمېسیون کې د کار او بوختیا د غوښتنې لپاره وړتیا ومومي.		شاخصونه: په کمېسیون کې د کار او بوختیا د غوښتنې لپاره د بې برخو، ډلو د هڅونې په موخه د تدبیرونو د ترسره کولو کچه.		
ګڼه	**کړنې**	**د پیل نېټه/ بشپړتیا**	**مسؤولیت/ همکاري**	**اړینې سرچېنې**
۱	په کمېسیون کې د بې برخو ډلو د کار د غوښتنې د وړاندې کولو د هڅونې لپاره په ټولو اعلانونو کې د یو بند لیکل.	د ۱۳۸۹له لومړۍ	اجرایي رییس، بشرِي سرچېنې، د ښځو د حقونو څانګه او د معلولیت لرونکو وګړو څانګه.	لګښت نه لري
۲	د کمېسیون د کار موندنې اعلانونو پراختیا د کمېسیون، د ملګرو ملتو د سازمان پراختیایي پروګرام (UNDP) ا و اکبر موسسه (ACBAR) د اعلانونو په تابلو او وېپ پاڼه کې	دوام لرونکي	بشري سر چېنې	لګښت نه لري
۳	د معلولیت، قومیت او جنسیت له پلوه د کارکوونکو په ترکیب پورې تړلو شمېرو دایمي بیا کتنه او ثبت.	دوام لرونکي	اجرایي رییس، بشري سرچېنې، ټول دفترونه	لګښت نه لري
۴	د کار زده کړې د (شپږ میاشتني) فرصتونو وړاندې کول (په هر ۸ سېمه ییزودفترونو کې ۲ کسه په کال کې، ولایتي دفترونو میمنه او بدخشان او مرکزي دفتر) ا و د کمېسیون دفترونو ته د یو ورځنیو روزنیزو لیدنو تنظیم (۸ سیمه ییز دفترونه، د بدخشان او میمنې ولایتي دفترونه او مرکزي دفتر)	د۱۳۸۹له لومړیو ۱۳۹۲ کال تر پا یه	اجرایي رییس، د سېمه ییزو او ولایتي دفترونو رییسان بشري سر چېنې	۹۹۵۶ ډالر
پایلي ۳.۱.۳. د کمېسیون د کار د پایلو د څارنې، ارزونې او رپوټ ورکولو په موخه د کارکړنې مدیریتي جوړښتونه او سیستمونه رامنځ کېږي.		شاخصونه: د پایلو پر بنسټ او د کارکړنې د مدیریت د جوړښتونو او سیستمونو د طرحې درجه.		
ګڼه	**کړنې**	**د پیل نېټه / بشپړتیا**	**مسؤولیت/ همکاري**	**اړینې سرچېنې**
۱	د کارکوونکو پر کار کړنې دوامداره څارنه او د هر کال په پای کې د کارکوونکو ارزونه.	دوام داره او د هر کا ل په پاي کې	اجرایي رییس د سېمه ییزو او ولایتي دفترونو رییسان بشري سر چېنې	لګښت نه لري
۲	د څارنې او ارزونې د څانګې رامنځ ته کول او ستراټیژیکې تګلارې او د عمل تګلارې د ترسره کولو د ملاتړ او د درې میاشتنیو او کلنیو اجرایي رپوټونو وړاندې کولو په موخه د څارنې او ارزونې د همغږه کوونکي استخدام.	د ۱۳۸۹ کال په لومړیو درې میاشتو کې د څانګې جوړول او د همغږه کوونکي استخدأم.	اجرایي رییس، ستراټیژیک تګلار جوړونې او د بیا کتنې کمېټه، د څارنې او ارزونې څانګه، د بشري سرچېنو آمر.	لګښتونه یې د پروګرام د کارکوونکو د معاشونو لاندې شامل شوي دي .
۳	د عمل د تګلارې د بیا کتنې په موخه له کمېشنرانو، د سیمه ییزو او ولایتي دفترونو رییسان او څانګو سره د دوو ورکشاپونو جوړول.	یو ورکشاپ د دویمې ربعې / یوورکشاپ د څلورمې ربعې په پای کې (۱۳۸۹تر ۱۳۹۲)	اجرایي رییس، ستراټیژیک تګلار جوړونې او د بیا کتنې کمېټه، د څارنې او ارزونې څانګه، د سیمه ییزو او ولایتي دفترونو رییسان.	۱۴۵۲۵ ډالر

۴	د عمل د پلان د د اجرا د بیا کتنې او ارزونې په موخه په شپږو دفترونو کې د دوه ورځنیو مشورتي ناستو جوړول (هر دفترته د دې مشورو د ترسره کولولپاره د ستراټيژیک تګلار جوړونې او د بیا کتنې د کمېټې / د څارنې او ارزونې څانګې دوه غړي سفر کوي)	هر کال ترڅلورمې ربعې وړاندې بشپړیږي.	اجرايي رييس، ستراټيژیک تګلار جوړونې او د بیا کتنې کمېټه، د څارنې او ارزونې څانګه، د سیمه ییزو او ولایتي دفترونو رییسان.	۹۲۶۷ ډالر
۵	د پایلو پر بنسټ د رپوټ ورکولو لپاره په سیمه ییزودفترونو کې د روزنیزو ورکشاپونو ترسره کول	د ۱۳۸۹ د لومړیو دریو میاشتو له پاي وړاندې د ورکشاپونو جوړول.	د څارنې او ارزونې څانګه، د رپوټ ورکولو ملي څانګه، له تمویلوونکو سره د اړیکو څانګه.	۱۲۹۵۲ ډالر
پایلې ۳.۱.۴. د مدني ټولنې د بنسټونو او د دولت له هغې جملې په وزارتونو کې د بشري حقونو د څانګو لپاره روزنیز او فني ملاتړ چمتو کېږي.		شاخصونه: دمدني ټولنې په بنسټونو او په وزارتونو کې د بشري حقونو څانګو ته د تخنیکی او روزنیز ملاتړ درجه.		
ګڼه	**کړنې**	**د پیل نېټه / بشپړتیا**	**مسؤولیت/ همکاري**	**اړینې سرچینې**
۱	د کمېسیون د استازو او دکورنیو چارو، ملي دفاع، عدلیې او د بهرنیو چارو وزارتونو د بشري حقونو د څانګو او د ملي امنیت د ریاست او د معارف او ښځو چارو وزارتونو استازو په ګډون د یوې همغږۍ کمېټې رامنځ ته کول.	د ۱۳۸۹ په لومړیو دریو میاشتو کې د کمیټې رامنځ ته کول، د درې میاشتنیو ناستو جوړول	کمېشنران، اجرايي رییس، د سیمه ییزو او ولایتي دفترونو رییسان	۱۰۳۴ ډالر
۲	په وزارتونو کې د بشري حقونو د څانګو لپاره د مالوماتو چمتو کول او د فني مشورو وړاندې کول	۱۳۸۹تر ۱۳۹۲، دوام لرونکي	کمېشنران، اجرايي رییس، د سیمه ییزو او ولایتي دفترونو رییسان، حقوقي سلا کاران د اړتیا پرمهال د څانګو همکاري	۴۸۲۷ ډالر
۳	د بشري حقونو د نړیوال کنوانسیون په اړه د دولتي رپوټونو د چمتو کولوپه برخه کې د بهرنیو چارو وزارت ته د تخنیکي مشورو او مرستو وړاندې کول.	۱۳۸۹تر ۱۳۹۲، دوام لرونکي	کمېشنران، د څانګړې څېړنې څانګه، د څېړنو او تګلار جوړونې څانګه، حقوقي شنونکي، حقوقي سلاکاران.	۲۰۶۹ ډالر
۴	د مدني ټولنې له بنسټونو، په بشري حقونو په برخه کې د نا حکومتي کارنده سازمانونو او د مدني ټولنې د شتو شبکو (اکبر (AC BAR)، ANCB، د افغانستان د مدني ټولنې بنسټ (ACSF)) سره د اړیکو د پراختیا لپاره، د مدني ټولنې د اړیکوال ټاکل.	د ۱۳۸۹ د دریو میاشتو تر پایه د اړیکه نیوونکي استخدام	اجرايي رییس، بشري سرچېنې	لګښتونه د پروګرامي کارکوونکو د معاشونو لاندې شامل شوي دي
۵	د بشري حقونو په برخه کې د مدني ټولنې د بنسټونو او کارنده نا حکومتي بنسټونو د مالوماتي بانک جوړول او د دې مالوماتي بانک دوامداره بیا کتنه.	د ۱۳۸۹ ل کال دویمې درې میاشتې، دوام لرونکې بیاکتنه	له مدني ټولنې سره اړیکه نیوونکي او د مالوماتي بانک څانګه	لګښت نه لري
۶	د مدني ټولنې د وړتیا د کچې د ټاکلو او د د مدني ټولنې د بنسټونو او نادولتي سازمانونو لپاره د مالوماتو، فني مشورې، سرچېنې او ملاتړ د برابروالي په موخه په دوام لرونکي توګه د یوې ارزونې ترسره کول.	دربیمه ربع (ارزونه)، دوام لرونکې همکاري	د مدني ټولنې اړیکه نیوونکي	لګښت نه لري
۷	د دولتي بنسټونو، د مدني ټولنې سازمانونو او د بشري حقونو په برخه کې فعال نا دولتي سازمانونو له خوا په جوړو شویو کنفرانسونو او غونډو کې فعال ګډون.	دوام لرونکي	دکمېسیون د پروګرامي کارکوونکي	لګښت نه لري
ددریيمی ستراټیژیکي موخې لپاره فرعي مجموعه = ۵۴۵۵۸۹ ډالر د پروګرامي کارکوونکومعاشونه (۳۰۳۰۳۹۰ ډالر) + 2.5 سلنه احتیاطي بودجه (۱۳۶۴۰ ډالر) ټول ټال= ۳۵۸۹۶۱۹ ډالر				

۴ ستراتېژيکه موخه: ملاتړ

پایلې ۴.۱.۱. له مدني ټولنې، ملي شورا او ولایتي جرګو له غړو سره ملاتړیزې شبکې او ګډ فعالیتونه رامنځ ته او ټينګښت مومي.

شاخصونه:
- مدني ټولني له بنسټونو، ملي شورا او ولایتي جرګو له غړو سره د همغږۍ د هڅو او ناستو شمېر.
- د بشري حقونو له ملاتړو، رضاکارانو او د مدني ټولني له بنسټونو سره د اغېزمنو ملاتړیزو شبکو د فعالیت درجه.

ګڼه	کړنې	د پیل نېټه / بشپړتیا	مسؤولیت/همکاري	اړینې سرچینې
۱	په موجوده شبکو او کمېټو — له ماشوم څخه د ملاتړ شبکه (CPAN)، د افغان ښځو شبکه (AWN)، د معلولیت لرونکو وګړو د ملاتړ کمېټه (ACPD)، د جګړو د توقیف اړوند کاري ډله او د انتقالي عدالت د همغږۍ ډله کې د کمېسیون د مشرتوب ونډه او د ګډون پیاوړتیا	دوام لرونکي	کمیشنران، د ماشوم د حقونو څانګه، د ښځو د حقونو څانګه، د معلولیت لرونکو وګړو د حقونو څانګه ، د انتقالي عدالت څانګه، د ځانګړې څېړنې ډله	لګښت نه لري
۲	د بشري حقونو دجدي مسایلو او د زیاتو ملاتړیزو فعالیتونو د زمینو د پیژندلو او په هره میاشت کې یې د ناستې د جوړېدو په موخه د بشري حقونو د ملاتړ د ټولنې (چې د بشري حقونو په برخه کې د مدني ټولنې له فعالو سازمانونو او نورو اساسي مسوولانو څخه به جوړېږي) رامنځ ته کول	1389-1392 (په هرو دو و میا شتو کې یو ځل)	کمېشنران، د څارنې او څېړنې څانګه، د ماشوم د حقونو څانګه، د ښځو د حقونو څانګه، د معلولیت لرونکو وګړو د حقونو څانګه، حقوقي سلا کاران، د مدني ټولنې اړیکه نیوونکي، د سېمه ییزو او ولایتي دفترونو رییسان	۵۳۷۹۰ ډالر
۳	پر دولت د فشار راوړلو اوپه نړیوالو ځواکونو د عامو خلکو د وژنو د مخنیوي اوپه خپل سر د تلاشیو په موخه په سېمه ییزو / ولایتي دفترونو کې د کمېټو رامنځ ته کول	د ۱۳۸۹ له پیله، په هره میاشت کې یوه منظمه غونډه	د ځانګړې څېړنې ډله، په ټولو ولایتي او سېمه ییزودفترونو کې د څارنې او څېړنې څانګه.	۲۶۸۹۵ ډالر
۴	د بشري حقونو فعا ل ته د جایزې د ورکولو په موخه په کال کې یو ځل د محفل جوړول	1389-1392	کمېشنران، اجرایي رییس، د پروګرامونو ملي آمران	۷۱۱۲ ډالر

پایلې ۴.۱.۲.د بیا کتنو او تقنیني نظرونو د وړاندې کولو له لارې دقانون جوړونې په بهیر کې ګډون زیاتوالي مومي.

شاخصونه :
- دولت ته دوړاندې شویو نظرونو او بیا کتنو شمېر.
- د کمېسیون د نظرونو پر بنسټ دمقرراتو او قانونونو دتعدیل درجه .
- کمېسیون ته د قانونونو د تعدیل او تصویب پر مهال د دولت او قانون جوړونې د مراجعي دفعات.

ګڼه	کړنې	د پیل نېټه / بشپړتیا	مسؤولیت/همکاري	اړینې سرچینې
۱	په بشري حقونو پورې د ټولو تړلو قوانینو په تېره مدني قانون، د جزا قانون، د ماشومانو د سرغړونو د رسیده ګۍ قانون، د ښځو په وړاندې د تاوتریخوالي د منع قانون، اود معلولیت لرونکو وګړو د حقونو او امتیازونو قانون بیا کتنه او د مدني ټولنې له بنسټونو او اړوندو څانګو سره ددې بیا کتنو شریکول او د اوسنیو قوانینو د تعدیل او یا د نویو قوانینو د جوړولو په موخه د سپارښتنو وړاندې کول.	د ۱۳۸۹ کال پیل – د ۱۳۹۲ کال تر پاې	کمیشنران، حقوقي سلا کاران، د څارنې او څېړنې د څانګې آمر (کابل) د مدني ټولنې د سازمانو په مرستې سره.	لګښت نه لري
۲	له نړېوالې جزایي محکمې سره د همکارۍ قانون د تصویب او دهغه له تصویب وروسته دهغه د پلیتوب په موخه ملاتړ.	دوام لري	کمیشنران، حقوقي سلاکاران (د مدني ټولني او عدلیې وزارت په همکارۍ).	لګښت نه لري
۳		دوام لرونکي	د حقوقي سلا کارانو مسوول کمشنران،	لګښت نه لري

	د معلولیت لرونکو وگړو د حقونو د کنوانسیون د تصویب لپاره (د معلولیت لرونکو وگړو د ملاتړ له کمېټې په همکارۍ) او وروسته له تصویبه د دې کنوانسیون له اجرا څخه ملاتړ.		حقوقي سلا کاران د معلولیت لرونکو وگړو د حقونو څانگه (د معلولیت په برخه کې د مدني ټولنې د سازمانونو سره همکارۍ)	
پايلې ۴.۳.۱. د سولې، پخلاینې او عدالت د عمل د تګلارې د پلیتوب د ملاتړ په موخه پر دولت فشار راوړل کېږي او سپارښتنې ورته وړاندې کېږي.		شاخصونه : - د بشري حقونو د مسایلو په اړه د وړاندې شویو وړاندیزونو شمېر او د کتنې او اجرا درجه يې - د پروگرامونو او نوښتونو د سرته رسولو څخه د ملاتړ کچه.		
گڼه	کړنې	د پیل نېټه / بشپړتیا	مسؤولیت/همکاري	اړینې سرچینې
۱	د شخړو د انځورونې د رپوټ خپرول	د ۱۳۸۹ کال تر لومړیو دریو میاشتو بشپړېږي	د انتقالي عدالت څانگه	۹۰۵۱۳ ډالر
۲	د سولې، پخلاینې او عدالت په اړه د دولت د عمل تګلارې د پلیتوب لپاره پر دولت د فشار د راوړلو په موخه د مدني ټولنې له بنسټونو، ملي شورا او ولایتي جرگو له غړو او د جگړې د قربانیانو له ټولنو سره په درې میاشتو کې د غونډو جوړول.	د ۱۳۸۹ کال د دویمه ربع، هرکال	د انتقالي عدالت د څانگې مسؤول کمېشنر	۲۶۸۹۵ ډالر
۳	په ټول هېواد کې د جگړې د قربانیانو د ډلو د رامنځ ته کېدو څخه ملاتړ	دوام لرونکي	د انتقالي عدالت د څانگې مسؤول کمېشنر	لگښت نه لري
۴	د سولې، پخلاینې او عدالت په اړه د دولت د عمل تګلارې د پلیتوب په موخه په ملي او نړیواله کچه ملاتړ	دوام لري	د انتقالي عدالت د څانگې مسؤول کمېشنر	لگښت نه لري
۵	په هرات کې د یوه نوي موزیم او په بامیانو او جلال آباد کې د جگړو د قربانیانو ددوو یادگاري څلو رامنځ ته کول او د زیاتو موزیمونو / یادگاري څلو د جوړولو د اړتیا د پېژندلو لپاره دولت ته د سپارښتنو وړاندې کول.	۱۳۸۹- ۱۳۹۲	مسؤول کمېشنر، د انتقالي عدالت څانگه	۱۴۵۰۰۰ ډالر
پايلې ۴.۱.۴. د ملگرو ملتونو د بشر حقوقو شورا، په ملگرو ملتونو پورې نور تړلي بنسټونه، سیمه ییز او نورو نړیوالو سازمانونو ته د ورکړل شوو رپوټونو په اړه نظرونه او ویناوې وړاندې کېږي.		شاخص: د بشري حقونو شورا او د ملگرو ملتو د نورو اړوندو جوړښتونو، سیمه ییز او نړیوال سازمانونه ته د وړاندې شویو نظرونو او ویناوو شمېر.		
گڼه	کړنې	د پیل نېټه / بشپړتیا	مسؤولیت/همکاري	اړینې سرچینې
۱	د ښځو، ماشومانو او معلولیت لرونکو وگړو حقونو ته د نړیوالې پاملرنې د را اړولو په موخه د ملگرو ملتونو دبشر حقوقو شورا ته د مشورو او نظرونو وړاندې کول.	1389-1392 (هرکال)	کمېشنران، د رپوټ ورکولو ملي څانگه، حقوقي شنونکي	لگښت نه لري
۲	د افغانستات د بشري حقونو څخه دملاتړاو دودتیا په موخه د بشري حقونو د ملي بنسټونو د نړیوالې همغږۍ د کمېټې(ICC)، د بشري حقونو د ملي بنسټونو د آسیا – اقیانوسیه ټولنه(APF) او نورو سیمه ییزو / نړیوالو کنفرانسونو/ ناستو په کلنیو غونډو کې گډون کول	1389-1392	کمېشنران، اجرایي رییس او د اړتیا پر مهال نور کارکوونکي	۵۳۷۹۰ ډالر
دځلورمې ستراټېژیکې موخې د فرعي مجموعې لپاره = ۴۰۳۹۹۵ ډالر د پروگرامي کارکوونکو معاشونه (۳۰۳۰۳۹۰ ډالر) + 2.5 سلنه احتیاطي بودجه (۱۰۱۰۰ ډالر) ټول ټال = ۳۴۴۴۴۸۶ ډالر				

۵ ستراتېژيکه موخه: څارنه او ارزونه

پايلې ۱.۱.۵. په ملي او نړيواله کچه پرتليز، څارنيز، ښېړنيز، وضعيتي او موضوعي رپوټونه چمتو او خپرېږي.		شاخص: د چمتو شويو او خپروشويو وضعيتي، څېړنيزو، څارنيزو، او پرتليزو رپوټونو شمېر او څرنګوالي.		
ګڼه	**کړنې**	**د پيل نېټه / بشپړتيا**	**مسؤوليت/همکاري**	**اړيني سرچېني**
۱	په زندانونو، توقيف ځايونو، نظارت ځايونو، د ماشومانو د اصلاح او روزنې مرکزونو او په تېره د نړيوالو امنيتي ځواکونو تر توقيف لاندې وګړو (دې توقيف ځايونو ته د لاسرسي په صورت کې) د بشري حقونو د وضعيت په اړه د يوه کلني رپوټ چمتو کول او خپرول	د هر کال په لومړيو دريو مياشتو کې رپوټ (۱۳۸۹-۱۳۹۰)	مرکزي دفتر (حقوقي شنونکي)، د سيمه ييزو او ولايتي دفترونو د څارنې او ارزونې د څانګې او د د ځانګړې څېړنې د ډلې ټيم په همکارۍ	۱۷۲۴۱ ډالر
۲	د بشرِ حقونو د وضعيت په اړه په کال کې يو رپوټ ملي شورا ته چمتو او خپرېږي	د هرکال د لومړيو دريو مياشتو په بهير کې خپرول	د څېړنو او تګلار جوړونې څانګه	۱۷۲۴۱ ډالر
۳	د نړيوالو بشرپالو حقونو د نقض د پېښو په اړه په کال کې يو رپوټ چمتو او خپرېږي.	د هر کال په پای کې عمومي رپوټ او موضوعي رپوټونه د اړتياپه مها ل	د ځانګړې څېړنې ډله (د ټولو دفترونو د څارنې او ارزونې د څانګو په مرسته)	۲۵۸۶۱ ډالر
۴	د فرهنګي، ټولنيز، او اقتصادي حقونود وضعيت په اړه په هرو دوو کالو کې د يوه رپوټ چمتو کول او خپرول.	په دوو کالو کې يو ځل د رپوټ خپرول —۱۳۸۹ او ۱۳۹۰	حقوقي شنونکي، په ټولو دفترونو کې د څارنې او ارزونې څانګه	۲۵۸۶۱ ډالر
۵	د سياسي او مدني حقونو د وضعيت په اړه په کال کې د يوه رپوټ چمتو کول او خپرول (د بيان ازادي، عادلانه محاکمه و...)	په هرکال کې د رپوټ خپرول ۱۳۸۹- ۱۳۹۲	حقوقي شنونکي، په ټولو دفترونو کې د څارنې او ارزونې څانګه	۲۵۸۶۱ ډالر
۶	د ملي شورا او ولسواليو د جرګو د ټاکنو په بهير کې د سياسي حقونوپه اړه د رپوټونو چمتو کول او خپرول (ټول شپږ رپوټونه)	د ټاکنوپه مهال رپوټونه او د اړتياپه صورت کې	مسوول کميشنر، په ټولو دفترونو کې د څارنې او ارزونې څانګه، حقوقي شنونکي دټولو سيمه ييزو دفترونو او ولايتي دفترونو په همکارۍ	لګښت نه لري
۷	په لاندنيو برخو کې د موضوعي رپوټونو چمتو کول او خپرول: - د ښځو پروړاندې تاوتريخوالي (کلني) - د ماشومانو وضعيت (کلني) - د مناسب استوګنځي وضعيت (کلني) - زاړه او متقاعد کسان (لومړۍ درې مياشتې ۱۳۸۹ او ۱۳۹۰) - د معلوليت لرونکو کسانو وضعيت (لومړۍ درې مياشتې ۱۳۹۰ او ۱۳۹۲) - په ښوونځيو کې د ماشومانو بدني تنبيه (۱۳۹۲)	کلنۍ او يو ځل په دوو کالو کې	د څېړنې او تګلار جوړونې څانګه (د نورو څانګو په همکارۍ)	۱۲۰۶۸۴ ډالر
۸	د پرتليز رپوټ UPRچمتو کول او خپرول يې اود سيدا پرتليز رپوټ او نور پرتليز رپوټونه دې وارزول شي	د ۱۳۹۲ کال دويمې درې مياشتې، UPR پرتليز رپوټ دسيدا پرتليز رپوټ دې وارزول شي	د رپوټ ورکولو ملي څانګه، له تمويلوونکو سره د اړيکو څانګه، حقوقي شنونکي (د بهرنيو چارو وزارت په همکارۍ)	لګښت نلري

پایلې ۲.۱.۵. د بشري حقونو د رعایت او ملاتړ د ارزونې لپاره پر زندانونو، توقیف ځایونو، نظارت ځایونو، د ماشوم د اصلاح او روزنې د مرکزونو، د ښځو او ماشومانو د امن مرکزونو او عدلي او قضایي اورګانونو منظمه څارنه کېږي.

شاخص: په زندانونو، توقیف ځایونو، نظارت ځایونو، د ماشومانو د اصلاح او روزنې په مرکزونو، او د ښځو او ماشومانو د امن پر مرکزونو د څارنیزو ماموریتونو شمېر.

ګڼه	کړنې	د پیل نېټه / بشپړتیا	مسؤولیت/همکاري	اړینې سرچینې
۱	په هره سیمه / ولایت کې پر ۳۱۰ زندانونو، توقیف ځایونو میاشتنۍ څارنه او د اړینو څېړنو ترسره کول	دوام لرونکي، په هره میاشت کې یوه لیدنه د آزادۍ له سلبوونکو ځایونو او نورو اړینې لیدنې.	د څارنې او ارزونې څانګه، د ښځو د حقونو څانګه	۲۱۲۰۴۰۰ ډالر
۲	په هره سیمه / ولایت کې (۳۴) د ماشومانو د اصلاح او روزنې پر مرکزونو او روزنتونو میاشتنۍ څارنه او د اړینو څېړنو ترسره کول.	دوام لرونکي، په هره میاشت کې له ۳۴ مرکزونو څخه د هر مرکز یو ځل لیدنه	د ماشوم د حقونو برخه (د څارنې د برخې فورمې د څارنې او ارزونې څانګې ته سپارل کېږي)	۳۹۸۱۶۰ ډالر
۳	په هره سیمه/ ولایت کې د ښځو د امن پر مرکزونو څارنه او د اړینو څېړنو تر سره کول	دوام لرونکي، په هره میاشت کې د هر مرکز یو ځل لیدنه.	د ښځو د حقونو څانګه، د ماشوم د حقونو څانګه (د څارنې فورمې دې څارنې او ارزونې څانګې ته وسپارل شي)	۳۱۷۵۲۰ ډالر
۴	د نړیوالو امنیتي ځواکونو تر اداري لاندې پر توقیف ځایونو میاشتنۍ څارنه (د شونتیا په صورت کې)	دوام داره د دووکالو لپاره د امکان د شونتیا په صورت کې ددوو کلونو لپاره پرله پسې	د ځانګړې څېړنې ډله	۱۲۰۰ ډالر

پایلې ۳.۱.۵. په ټاکنیز بهیرونو کې د سیاسي او مدني حقونو د تحقق د کچې د ټولیز رپوټ ورکولو او ارزونې په موخه سیمه ییزه څارنه ترسره کېږي

شاخص: د ټاکنو په بهیر کې پر مدني او سیاسي حقونو د څارنې درپوټونو او ماموریتونو شمېر

ګڼه	کړنې	د پیل نېټه/ بشپړتیا	مسؤولیت/همکاري	اړینې سرچینې
۱	د ۱۳۸۹کال د وږي په ۲۷مه د ولسي جرګې پر ټاکنو څارنه	زمري - وږي ۱۳۸۹	د څارنې او ارزونې څانګه (دنورو څانګو په همکارۍ)	۸۰۰۰۰ ډالر
۲	ولسوالیو د شوراګانو او د ښاروالیو د ټاکنو پر بهیر څارنه .	۱۳۹۰ (نېټه دې وټاکل شي)	د څارنې او ارزونې څانګه (دنورو څانګو په همکارۍ)	۸۰۰۰۰ ډالر
۳	د اړتیا پر مهال پر لاریونونو، ټولنو، اوعامه غونډو څارنه.	د پېښېدو په صورت کې (۱۳۸۹- ۱۳۹۲)	د څارنې او ارزونې څانګه	لګښت نه لري
۴	د وسله والو شخړو پربنسټ پر رامنځ ته شویو ملکي تلفاتو څارنه او څېړنه	د اړتیاپه صورت کې	د ځانګړې څېړنې ډله	۸۱۰۰ ډالر

پایلې ۴.۱.۵. د دولت د ملي او نړیوالو بشري حقونو د ژمنو او دندو د ترسره کولو د کچې د ارزونې او د ټولیز رپوټ ورکولو په موخه د افغانستان د زریزې د پراختیایي موخو (MDGs) اجرا او د اساسي حقونو لکه د روزنې حق، د روغتیا حق، د خوړو حق د تامین په ګډون او پراقتصادي ټولنیزو او فرهنګي حقونو سیمه ییزه څارنه په منظمه توګه ترسره کېږي.

شاخصونه:
- پر فرهنګي، ټولنیزو، او اقتصادي حقونو د سیمه ییزې څارنې د ماموریتونو شمېر.
- د وضعیت په اړه د خپرو شویو رپوټونو شمېر.

ګڼه	کړنې	د پيل نېټه / بشپړتيا	مسؤوليت/همکاري	اړينې سرچينې
۱	د اقتصادي، ټولنيزو او فرهنګي حقونو د ارزونې (په تېره د زيا نمنونکو کسانو حقونه، د افغانستان د زريزې پراختيايي موخو ترسره کول او د ملي بودجې لګښت د جغرافيايي انډول) په موخه سيمه ييزې څارنې د ماموريتونو اود اړينو څېړنو تر سره کول	دوام لرونکي، ۱۳۸۹تر ۱۳۹۲	د څارني او ارزوني څانګه، د ماشوم د حقونو څانګه، د ښځو د حقونو څانګه	۴۴۳۰۱۶۰ ډالر
پايلې ۵.۱.۵. د خلکو په تېره د زيانمنو کسانو دعادلانه محاکمې د حق د نقض شاملې قضيې په منظمه توګه څارل کېږي او تعقيبېږي.		شاخص: د هغو قضيو شمېر چې په محکمو کې تعقيب او څارل کېږي.		
ګڼه	**کړنې**	**د پيل نېټه / بشپړتيا**	**مسؤوليت/همکاري**	**اړيني سر چېني**
۱	په عدلي او قضايي اورګانونو کې د عادلانه محاکمې د معيارونو ته د نه پاملرنې څخه د را رسيدلو شکا يتونو څېړنه.	دوام لرونکي	د څارنې او ارزونې څانګه (له نورو اړوندو څانګو په همکارۍ)	لګښت نه لري
۲	د محکمې تر حکمه پورې د تورنو او شکمنو کسانو د وضعيت ارزونه او د قضيو تعقيب او له قانون سره سم د دې کسانو د برخليک ټاکنه	دوام لرونکي	د څارنې او ارزونې څانګه	لګښت نه لري
۳	په محکمو کې د بشري حقونو د نقض پر خبر جوړونکو قضيو څارنه.	د اړتيا په صورت کې	د څارنې او ارزونې څانګه	لګښت نه لري
۴	د څارنو په بهير کې د بشري حقونو د نقض د پېژندل شويو پېښنو څېړنه او په بهير کې لوي څارنوالۍ، پوليس او محاکمو ته له بشري حقونو څخه دنقض د مخنيوي په موخه د وړانديزونو ورکول.	دوام لرونکي	د څارنې او ارزونې څانګه	لګښت نه لري
پايلې ۵،۱،۶ د څارنې په موخه د کار نوي سمون، د فساد د پيښنو راپور ورکونه، او ارزونه او اغيزې يې د بشري حقونو پر ريښتيايني رامنځ ته کيږي.		شاخص: د فساد د پيښو څارنه، او ارزونه چې په اړه يې رپوټ ورکول کيږي.		
ګڼه	**کړنې**	**د پيل نېټه / بشپړ تيا**	**مسؤوليت/همکاري**	**اړيني سرچېني**
۱	په سياسي نظام قانون پلي کوونکو اورګانونو او قضا ييه قوه کې له فساده لامله د بشري حقونو د نقض پر پيښو څارنه او څېړنه	۱۳۸۹-۱۳۹۲	د څارني او ارزونه څانګه، حقوقي سلا کاران، اړوند پروګرامي څانګې	لګښت نه لري
۲	د رياست جمهوري د مشورتي بورد د غړي په توګه، د دولتي لوړ پوړو چارواکو د ټا کلو په اړه د دندې سر ته رسول.	۱۳۸۹-۱۳۹۲	اړوند کميشنر	لګښت نه لري
۳	د فساد پر وړاندې د ملي ستراتيژې پر تطبيق د څارني د عالي اداري سره ددري مياشتنيو غونډو تر سره کول، او د وړانديزونو وړاندې کول.	۱۳۸۹-۱۳۹۲	اړوند کميشنر، د څارني او ارزونې څانګه، حقوقي سلا کاران، اړوند پروګرامي څانګې	لګښت نه لري

د پنځمی ستراټيژيکې موخې فرعي مجموع = ۷۶۶۰۱۸۷ ډالر

د پروګرامي کارکوونکو معاشونه (۳۰۳۰۳۹۰ ډالر) + 2.5 سلنه احتياطي بودجه (۱۹۱۵۰۵ ډالر)

ټول ټال = ۱۰۸۸۲۰۸۲ ډالر

AFGHANISTAN INDEPENDENT HUMAN RIGHTS COMMISSION (AIHRC)

CONSOLIDATED BUDGET FOR THE FOUR YEARS (1389 - 1392) (2010 - 2013)

No	Activity Description	1389				1390				1391				1392				Total 4 years Budget
		Direct cost	Professional AIHRC staff salary	2.5% Contingency	Total for 1389	Direct cost	Professional AIHRC staff salary	2.5% Contingency	Total for1390	Direct cost	Professional AIHRC staff salary	2.5% Contingency	Total for 1391	Direct cost	Professional AIHRC staff salary	2.5% Contingency	Total for 1392	
A	**PROGRAM COST**																	
1	GOAL 1: LEADERSHIP	$210,110	$701,646	$5,253	$917,008	$210,116	$737,947	$5,253	$953,315	$220,621	$776,208	$5,516	$1,002,344	$247,022	$814,590	$6,176	$1,067,788	$3,940,456
2	GOAL 2: EDUCATION	$2,359,574	$701,646	$58,989	$3,120,209	$2,290,987	$737,947	$57,275	$3,086,208	$2,187,136	$776,208	$54,678	$3,018,022	$2,369,193	$814,590	$59,230	$3,243,013	$12,467,452
3	GOAL 3: EMPOWERMENT	$134,160	$701,646	$3,354	$839,160	$135,603	$737,947	$3,390	$876,940	$137,118	$776,208	$3,428	$916,753	$138,708	$814,590	$3,468	$956,766	$3,589,619
4	GOAL 4: ADVOCACY	$205,090	$701,646	$5,127	$911,863	$63,095	$737,947	$1,577	$802,619	$66,249	$776,208	$1,656	$844,113	$69,562	$814,590	$1,739	$885,891	$3,444,486
5	GOAL 5: MONITORING AND INVESTIGATION	$2,030,560	$701,646	$50,764	$2,782,970	$1,873,260	$737,947	$46,832	$2,658,038	$1,876,695	$776,208	$46,917	$2,699,820	$1,879,672	$814,590	$46,992	$2,741,254	$10,882,082
	Sub Total	**$4,939,494**	**$3,508,229**	**$123,487**	**$8,571,210**	**$4,573,059**	**$3,689,734**	**$114,326**	**$8,377,119**	**$4,487,819**	**$3,881,038**	**$112,195**	**$8,481,052**	**$4,704,156**	**$4,072,951**	**$117,604**	**$8,894,712**	**$34,324,093**
B	**MANAGEMENT COST**																	
1	SALARIES AND BENEFITS		$2,513,786		$2,513,786		$2,636,738		$2,636,738		$2,763,778		$2,763,778		$2,891,069		$2,891,069	$10,805,370
2	OTHER DIRECT COST	$1,159,740		$11,597	$1,171,337	$838,727		$8,387	$847,114	$939,663		$9,397	$949,060	$922,647		$9,226	$931,873	$3,899,385
	Sub Total	**$1,159,740**	**$2,513,786**	**$11,597**	**$3,685,123**	**$838,727**	**$2,636,738**	**$8,387**	**$3,483,852**	**$939,663**	**$2,763,778**	**$9,397**	**$3,712,838**	**$922,647**	**$2,891,069**	**$9,226**	**$3,822,942**	**$14,704,755**
C	**GOVERNANCE COST**																	
1	SALARIES AND BENEFIT		$386,845		$386,845		$404,676		$404,676		$440,339		$440,339		$493,834		$493,834	$1,725,694
2	TRAVEL COST	$30,375			$30,375	$31,894			$31,894	$33,488			$33,488	$35,163			$35,163	$130,920
	Sub Total	**$30,375**	**$386,845**	**$0**	**$417,220**	**$31,894**	**$404,676**	**$0**	**$436,570**	**$33,488**	**$440,339**	**$0**	**$473,828**	**$35,163**	**$493,834**	**$0**	**$528,997**	**$1,856,614**
D	**CONSTRUCTION OF HQ NEW BUILDING**																	
1	SALARIES AND BENEFIT		$79,200		$79,200		$83,952		$83,952		$88,989		$88,989		$94,328		$94,328	$346,470
2	OTHER DIRECT COST	$483,300			$483,300	$494,098			$494,098	$494,944			$494,944	$495,841			$495,841	$1,968,182
	Sub Total	**$483,300**	**$79,200**	**$0**	**$562,500**	**$494,098**	**$83,952**	**$0**	**$578,050**	**$494,944**	**$88,989**	**$0**	**$583,933**	**$495,841**	**$94,328**	**$0**	**$590,169**	**$2,314,652**
	GRAND TOTAL	**$6,612,909**	**$6,488,059**	**$135,085**	**$13,236,053**	**$5,937,778**	**$6,815,099**	**$122,714**	**$12,875,591**	**$5,955,915**	**$7,174,144**	**$121,592**	**$13,251,651**	**$6,157,806**	**$7,552,183**	**$126,830**	**$13,836,819**	**$53,200,114**